

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

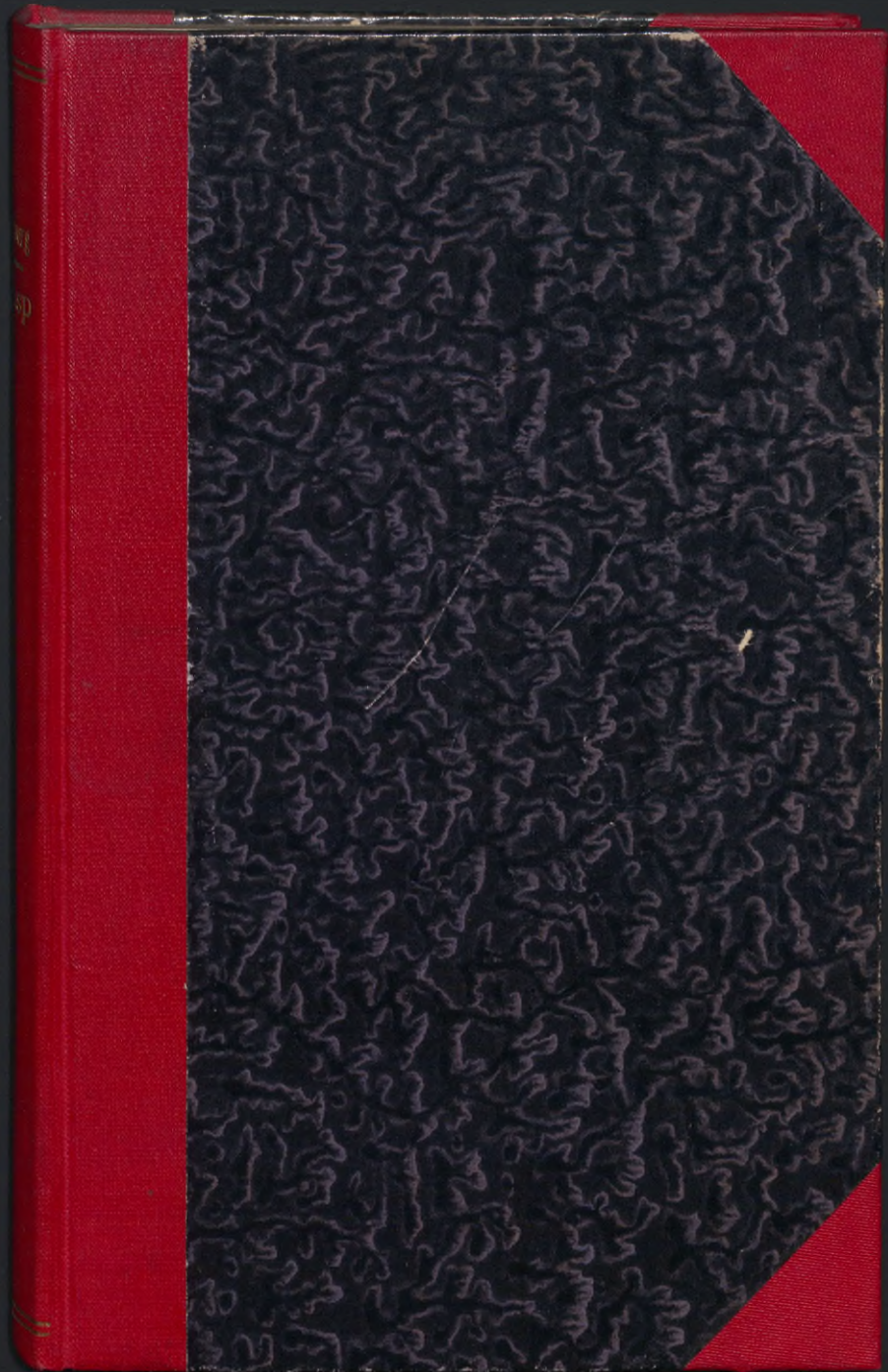
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

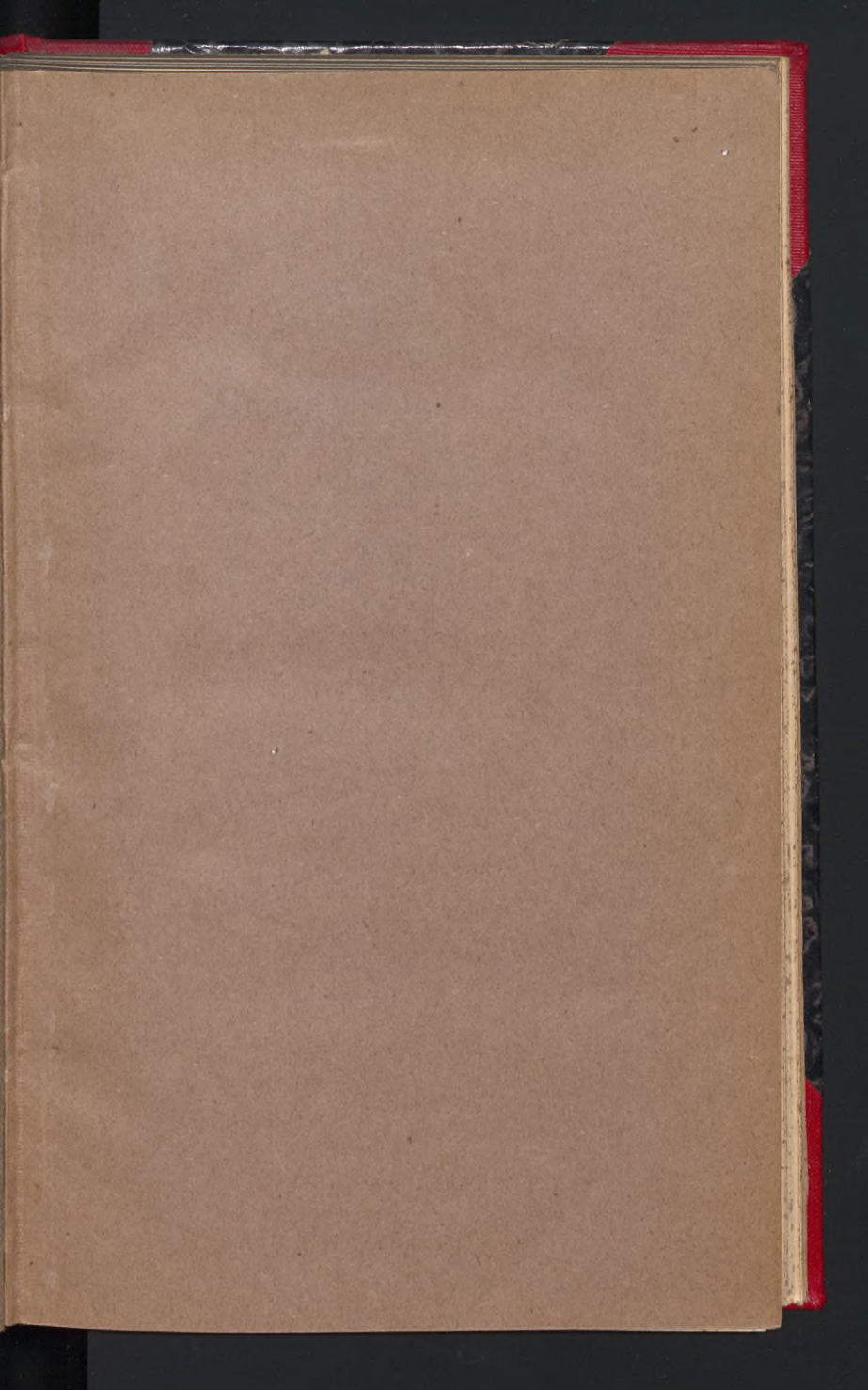
Litt.
Sv.

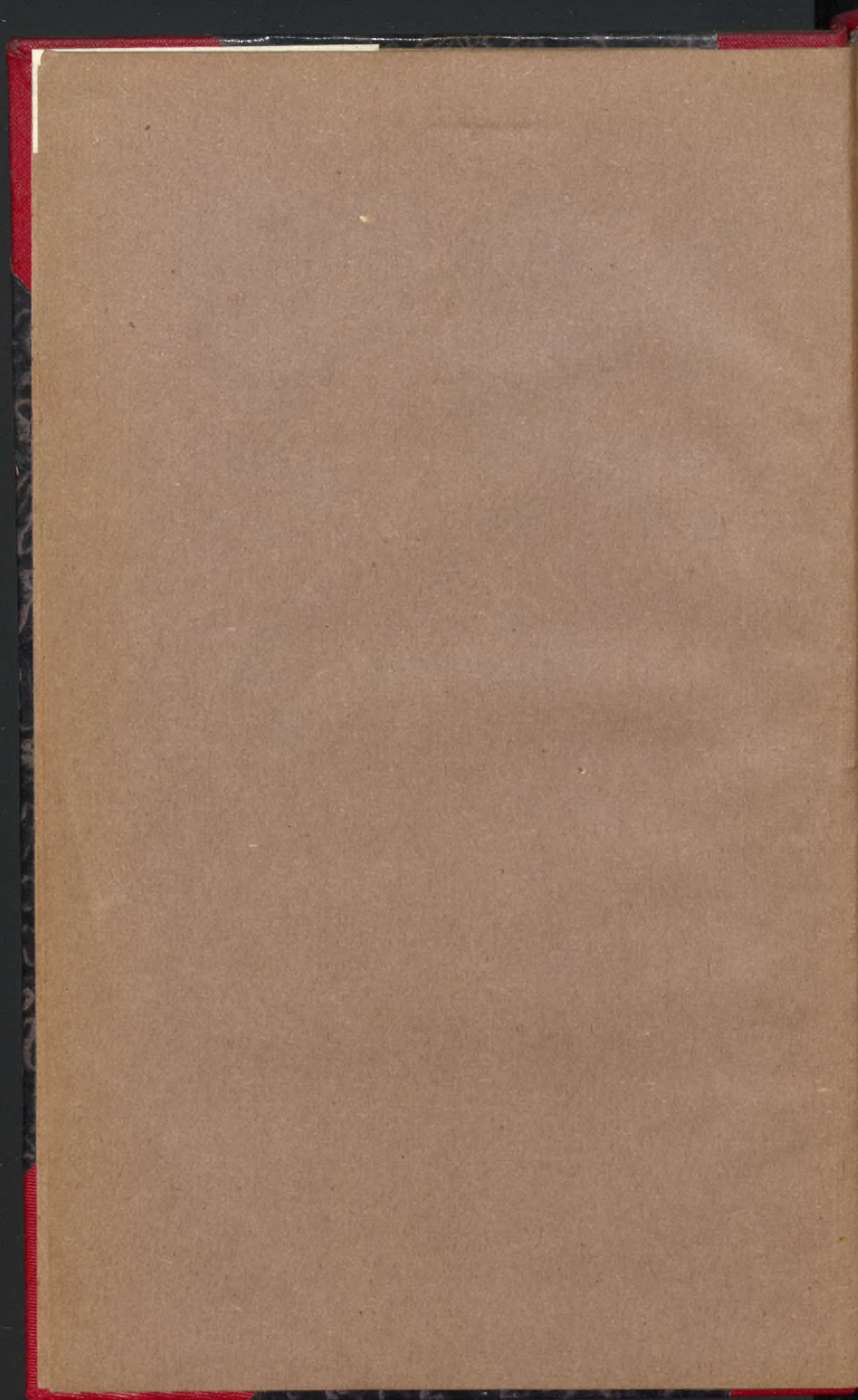
TRANEMÅLA
SÄMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

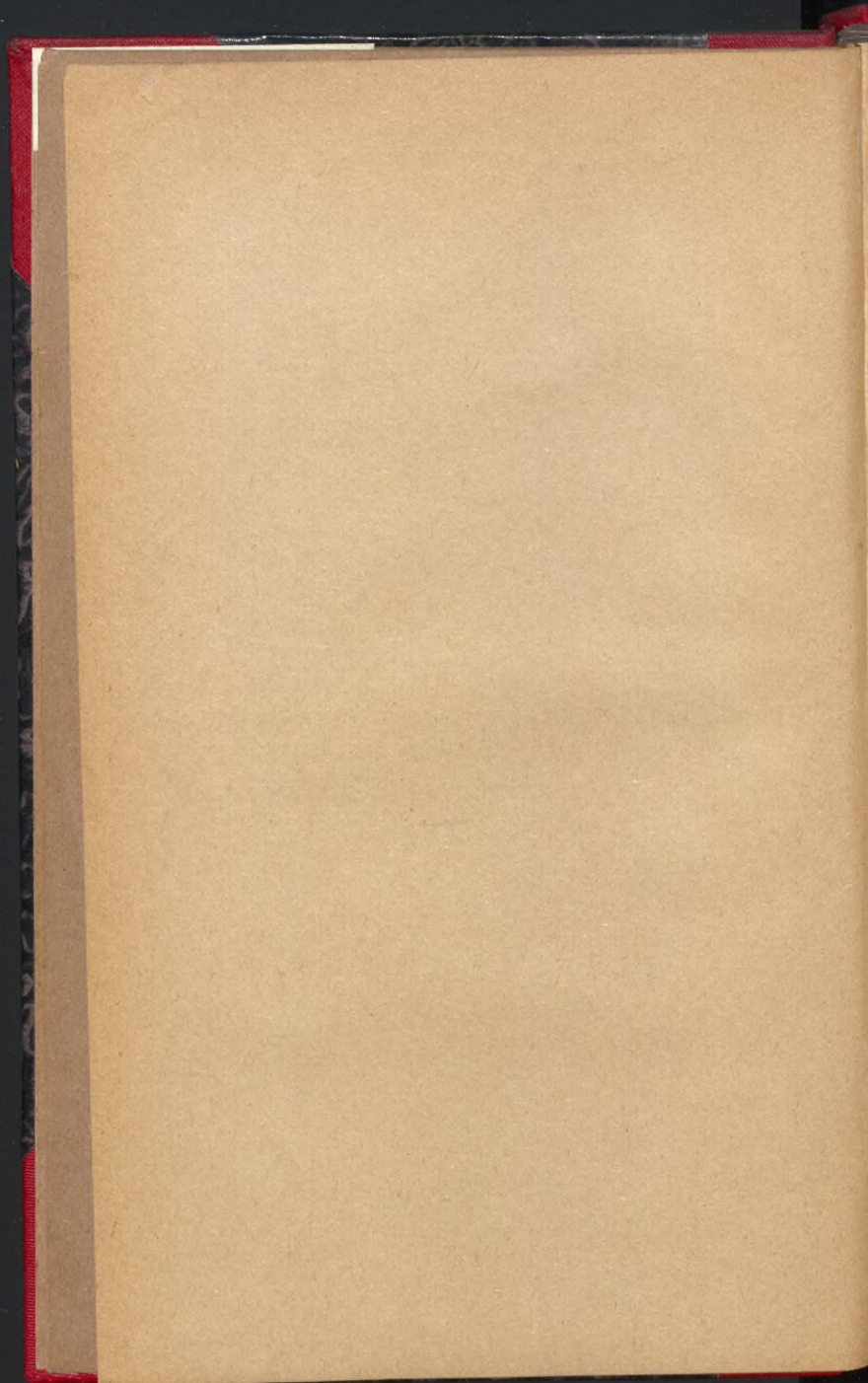
Fäst

(HUMORISTISKA VERKLIGHETSSKILDNINGAR,
TOKERIER OCH ELAKHETER,
JAGTHISTORIER. UTAN TITLAR,
FÖRSÖK TILL NY PSALMBOK...)

af

OSSIAN LIMBORG
(THORD HELSING).

STOCKHOLM
KUNGS HOLMS BOKHANDEL
(I DISTRIBUTION).

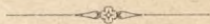

RASP

(Humoristiska verklighetsskildringar. Tokerier och
elakheter. Jagthistorier. Utan titlar.
Försök till ny psalmbok. . .)

AF

OSSIAN LIMBORG
(THORD HELSING).

STOCKHOLM,
KUNGS HOLMS BOKHANDEL
(I DISTRIBUTION).

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS OTTO AHLSTRÖM,
1887.

HUMORISTISKA VERKLIGHETSSKILDNINGAR.

LIBRARY OF THE
HISTORICAL SOCIETY OF MASSACHUSETTS
CORPUS BONAVENTURAE

"En lusttur."

Farbror Gran var civilingeniör och dessutom en gammal, hederlig, korpulent gentleman med »kungsnäsa», gemytlighet och välvilja. Han sysselsatte flera hundra man vid gräfvandet af en kanal genom vestra delen af Getapulien, hade inlogerat sig, untkarl som han var, i en bondstuga, hvilken såg ut som om hon höll på att ramla kull, och nu hade han bedt mig komma till sig under jagttiden.

Jag hade varit några dagar hos honom, då han bjöd på en *lusttur*, som skulle utsträckas till egendomen Sunnerbo, tillhörande arvingen af en tysk adelsman, von Kressing, som var begrafven i trädgården — »sedan fruns elakheter och vår herres barmhertighet i förening afkortat hans dagar» — berättade farbror.

Jag tackade.

Ett par hästar af sferisk form, gubbens ögonstenar i dubbel bemärkelse, förspändes vagnen. Vi satte oss upp i framsätet, under det någonting som liknade en hösäck, men vid närmare påseende befans vara en pojke, satte sig på baksätet i vagnen. Och så bar det af.

— Är vägen till Sunnerbo lika ändamålsenlig att hålla folk vakna, tills de bli rådbräkade, som den på hvilken jag kom hit upp från Ljungby? — frågade jag Gran under färden.

Han gaf mig en uppmuntrande blick och underrättade mig, att han låtit sätta grofva, starka hjul under vagnen, så att nog kunde vi vara säkra, att vagnen skulle hålla lika länge som våra kroppar. Jag satt till venster, och när vagnen kanttrade åt höger, betraktade jag hjulen liksom martyrerna de »steglar och hjul», på hvilka deras kroppar skulle torteras.

Det började bli lifsfarligt, så snart vi kommit utom gården, ty vagnen åbakade sig likt en koff, som rider ut en storm, och vi hoppade som gumibollar och slungades mot hvarandra, tills vi voro alldeles mörbultade. Vi höllo oss fast vid vagnssätet, för hvarje gång vagnen hotade att kantra, liksom sjömannen vid relingarne, när skutan öfverhalar. Det var förfärligt. Jag betraktade farbror Gran misstänksamt, och anmärkte att det skulle vara mycket förståndigare att köra vid sidan af vägen, äfven om man lagade så, att hjulen gingo öfver de största klippblocken, — »lustturen» skulle på intet sätt förlora sitt värde; men min anmärkning hördes ej bättre än en suck i en orkan. Jag började tro, att här förelåge ett mordförsök.

Slutligen kommo vi ut på en myr, och här rullade hjulen på sjelfva navarne öfver hjulspåret. »Mossepytterne»* flögo pipande kring våra hufvuden, det låg hån i pipandet; en hare hoppade öfver vägen, stannade i dess närhet och räckte lång näsa åt oss; en tjäderhöna med lika många ungar som Greklands sänggudinnor roade sig med att springa i kapp med vårt ekipage. Jag rodnade af grämlelse

* En snäppart

liksom hvarje jägare i min ställning skulle ha gjort.

Vi svettades utaf vårt arbete med att rädda oss sjelfva från att slungas i diket.

Jag vill minnas, att denna uppskakande färd varade åtta timmar, men blef öfvertygad, att en dylik lusttur skulle kunna tvinga den hederligaste menniska att pådikta sig de gräsligaste brott för att slippa göra om turen.

När vagnen stannade var klockan fyra på eftermiddagen. Vi voro nu framme vid Sunnerbo herrgård. Jag varseblef en ihopknäpt, grå kavaj, ett par dito byxor, instuckna i ett par jagstöfflar, alltsammans omslutande ett långt, skrangligt menniskoämne, komma emot oss med hatten i högsta hugg. Ämnet hade låg panna, tjocka läppar och nästan ingen haka; ansigtet bildade en rät vinkel, der nästippen utgjorde vinkelns spets.

Farbror Gran presenterade mig för denna märkliga personlighet. Han var gårdens sjutton-årige arftagare, Adolfus von Kressing.

I samma vefva framkom till vagnen ett annat rörligt föremål med en gammal storm till prydnad i öfra ändan, derifrån och ned till ett par stora, stora stöfflar bugtade sig rotundalikt en regnkappa; att detta sammelsurium likaledes inneslöt en menniskogestalt i sitt innersta, skulle jag snart få visshet om.

— Fru Kressing!.... Herr Helsing!....

Jag skrattade och sade något om, att farbror Gran var synnerligt upplagd för skämt efter körturen.

Som jag alltid varit angelägen att stå väl hos fruarne, hviskade jag till personen i fråga:

— Jag hoppas, att ni inte omtalar för fru Kressing vårt otidiga skämt, min herre, ni må nu vara hvem som helst?

En blick, hvilken tog som ett rapp af en gärdesgårdsstör, träffade alla mina lemmar, som redan voro illa medfarna.

— Adda, sätt du in herr Grans hästar! — ljöd det från munnen under stormhatten, det var en gäll femtio års gammal fruntimmersstämma.

Jag begrep nu, att jag sagt något dumt, och att farbror inte alls skämtat.

— Ni kom som om ni varit efterskickad, herr Gran; min rättare, som nu ett års tid, bestulit mig, far i dag till häktet och nu skall ni få bevittna affärden... Se der kommer länsmannen.

Medan farbror Gran i sällskap med »fru Kressing» gick bort för att emottaga länsmannen, lät jag blicken rekognosera min närmaste omgifning. Den upptäckte, att huset hade kullrigt tak och vindsrum, att det *stod* — åtminstone till hälften — på en höjd, att kullen en gång i tiden varit bevuxen med ljung; den — blicken nemligen — kilade nu in bland fruktträd och bersåer, utefter ett slutande plan, som med sina gröna läppar kysste Lagans blåa våg; den sväfvade, lockad och buren af vattenfallets brus, från gårdscirkeln mellan ett par »flyglar» (inte pianon utan ett foder- och ett fähus) på vägen trängande sig fram mellan kor, gäss, hästar och svin, och stannade sist vid ett gammalt ruckel till qvarn, som stod der »för det poetiska i saken».

— Här skulle jag vilja lefva och dö! — utbrast jag pathetiskt och så högt, att enkan skulle kunna höra mig, i det jag lät blicken, alldeles drucken af det poetiska, ragla tillbaka till min närmaste omgifning.

— Tag fast honom! — hörde jag bakom mig, och i detsamma skymtade en figur förbi.

— Hvad är det frågan om? — sporde jag till höger och venster, mekaniskt följande länsmannen,

fjerdingsmannen, »Adda», farbror Gran och fru Kressing, som alla i språngmarsch eftersatte rymmaren.

— När . . . lä-äns-mannen sku-ulle kni-ipa ho-onom, så ry-ymde kanaljen — sade farbror Gran pustande. — Du-u so-om är jä-hä (vi hoppade öfver ett dike) gare bö-ör vä-äl kunna ta fa-at en spe-ets-bof!

— Det skall snart vara gjordt — sade jag och ökade farten med ett par knop i timmen.

Sällskapet hade fått ett litet försprång, under det jag meddelade mig med farbror Gran. Jag såg »Adda» längst fram i teten. Han krökte bakut det ena benet efter det andra och med sulorna vinkande oss till sig att dra krok. Framför »Adda» syntes ännu en figur, troligtvis rymmaren. Till höger skuttade »fru Kressing» med håret löst och fladdrande i testar liksom ett par svarta handskar, och strax efter henne kom länsmannen i kort galopp. Farbror Gran var den siste. Uff hvad det gick undan! Der for »fruns» storm högt i luften och hon föll med ett utrop, som inte står i Pietisten, pladask i ett dike. Länsmannen gjorde strax efter en saltomortal öfver henne.

— Tag fast honom! — jemrade sig frun, der hon stod med hufvudet i diket, oförmögen att med länsmannens hjälp komma på fötter.

— Hvilken? Länsmannen? — sporde jag.

— Nej, rättaren, den bofven! . . . Bry er inte om oss.

Jag tillegnade fru Kressing en artig komplimang, och satte efter »Adda», som jag snart hann upp och ångade förbi.

— Han sprang åt det der hållet, herr Helsing! — utbrast ynglingen välmenande och pekade åt höger, dit äfven han nu vände kosan.

Det barkade åt skogen, och nu var det svårt

att styra rätt kurs. Jag upptäckte dock en skymt af rymmaren och försvann i samma riktning som villebrådet. Ärelystnaden ökade mina krafter, och med den vana jag har att färdas i skog och mark, parod med en viss medfödd vighet, lyckades jag närma mig föremålet för vår vilda jagt, och snart var jag honom på ett par famnars afstånd nära. Då vände han hufvudet åt sidan och plirade på mig.

— En förbaskad språngmarsch det här! Jag tror aldrig vi få fatt i den gynnaren; han ränner ju som en backhare — sade han och torkade svetten från pannan.

Jasså, du är af den ullen, din inbitna skälm, tänkte jag; men mig lurar du inte — och med ett par tigersprång kastade jag mig öfver honom.

— Nu hoppas jag emellertid, du medger, att vi fått »fatt i den gynnaren» — eller hur? — sade jag så försmädligt som möjligt, i det jag spände knäet mot den fallnes bröst och framtog ur fickan ett hundkoppel, hvarmed jag sökte binda hans händer.

— Är ni galen? — skrek han. — Jag är ingen rymmare.

Han sökte förgäfvets slita sig lös.

— Nej, det förstås.... Men försök nu att vara lugn min gubbe lille, såvida du inte önskar extra förplägning — sade jag tröstande och bakband hans händer.

Jag ropade ett skallande »all's thod!» och innan kort var jagtligan samlad kring villebrådet.

Jag blickade triumferande upp på länsmannen men vardt något förvånad, då han utbrast:

— Hvad tar ni er till, min herre?! Ni har ju bundit *fjerdingsmannen*.

Jag får till min ledsnad bekänna, att man nu på ett otillbörligt sätt roade sig på min bekostnad.

Jag bad fjerdingssmannen om ursäkt och undanbad mig allt skämt.

Den rätte rymmaren greps först åtta dagar senare i en skrubbe på gästgivarergården. Jägarne inbjödos till supé, som intogs i förstugan — det var så skick och bruk der i huset om sommaren.

Tidigt följande morgon vände vi åter mot farbror Grans provisoriska hem, som vi uppnådde i ett ömkligt tillstånd. Och så slutade den »lustturen».

Hur kapten Jönsson blef förvandlad till kajutvakt.

Hvem mins inte sin första sjöresa, den må nu ha varit aldrig så behaglig — för kamraterna?

För kajutvakten eller kockspojken, som första gången utbyter hemmets härd mot skeppsplankan, är den ändå den värsta, isynnerhet om man, som det hände Erik Hans Pelle, kommer ut med ett gammalt vrak till skuta och en dito skeppare.

Pelle mönstrade i Göteborg, första gången vid tolf års ålder och för tolf kronor i månaden, som kockspojke ombord å briggen Sofia. Detta praktexemplar bland fartyg var surradt med kettingar för att hålla ihop, och destineradt till Holland med bjelkar.

Skepparen var hvad man kallar, »en riktig buse», en snålvarg och en skräck för allt sjöfolk, som kände honom. Derfor ville heller ingen duglig sjöman segla med gubben och hans Sofia. Men Jönsson var inte den; som blef rådlös; han mönstrade hvarje resa liksom äfven nu bonddrängar i matrosernas ställe. Han var en liten, undersätsig figur, vig som en katt, ehuru han fyllt femtio år, hade grått hår, rakade sig hvarje dag öfver hela ansigtet och drack bränvin som en svamp.

Styrmannen var finne, en riktig jette, och hade mönstrat utan att känna hvarken kaptenen eller skutan. Han var trettiofem år gammal.

Kajutvakten hade Jönsons lilla, undersätsiga figur. Han var son till en grosshandlare i Göteborg, en vildbasare och buktalare, som blifvit skild ur skolan, strax innan han skulle taga studentexamen, därför att han nästan skrämt vettet ur rektorn; detta genom sin förmåga att beherska rösten. Han hade nu blifvit sänd med Jönsson, för att denne skulle »göra folk af honom.» Hans namn var Valfrid Borg, och han hade roat sig i sjuutton år.

Resten af besättningen utgjorde fem bonddrängar. Det var sista resan, hösten 1862.

Så snart besättningen kommit ombord, band Jönsson fast spelkort vid tågändarne på vanten. På så sätt skulle bonddrängarne få manövreringen i hufvudet.

Ankaret hyfvades upp med mycket bråk och under de löjligaste förvecklingar och de mest besatta misstag. Derefter ljödo, under det seglen sattes, kommandoordren ungefär som följer:

— Hala i klöfverkung, så att det brakar i knotorna!

— Slå en knop på ruterdam, så att hon inte rappar ut genom skifgattet!

— Lägg hjerter knekt under pinnen och fall i!

— Sträck upp spader ess!

Lotsen lemnade fartyget, och styrmannen fick förfånga rodret, emedan kapten Jönsson sjelf bestod sig nöjet att slå och sparka bonddrängarne, kocken och kajutvakten.

En den mest komiska villervalla uppstod. Vid rodret stod styrmannen och skrattade, så att han höll på att kikna. Men Jönsson var i sitt esse och gick på och slog och skrek som om han haft arbetet på ackord.

Då hördes plötsligt — orden kommo från skeppsrummet — en dof, okänd stämma:

— Det här går aldrig väl!

Bonddrängarne bleknade och Jönsson blef så förskräckt, att han kilade akterut, likt en eftersatt mördare.

— Hvad vill det här säga, styrman? — frågade kaptenen, då samma ljud lika hemskt och utmanande kom upp ifrån rortrumman.

— Det står inte rätt till ombord i den här skutan — sade styrmannen med tillkämpadt allvar.

Det började brisa, och Sofia slingrade redan betydligt. Man nödgades berga segel, och ännu sorglustigare scener gingo nu öfver skeppstiljan, alldenstund hela besättningen, med undantag af kaptenen och styrmannen, var sjösjuk. Den senares drag började nu mulna i kapp med himmelen, medan kaptenen, som snart hemtat sig från sin förskräckelse, åter kom fram med daggen och lät den falla utan förbarmande på de sjösjukes ryggar. — Han skulle piska sjösjukan ur dem.

Stormen varade flera dagar, under hvilken tid besättningen på det grymmaste ansträngdes eller misshandlades, kocken värst af alla. Med en tågända kring lifvet doppades han i hafvet, hvarefter det stackars barnet sändes upp att hålla utkik i bramsalning, tills det var aldeles stelfruset.

Kajutvakten var den ende som undgick misshandel; ty hvarje gång skepparen ämnade slå honom, lät det under ifrån däcket:

— Rör inte kajutvakten!

Då skyndade Jönsson förskräckt ner i kajutan och tog sig några styrkare, för att strax derefter, glömsk af det passerade, åter börja sin bastonad.

Under allt detta gick styrmannen och grubblade på något lämpligt sätt att vänja gubben af

med att misshandla folket, en sak som han djupt afskydde.

Det blef åter vackert väder, och de sjösjuka kryade till sig. Styrmannen hade nu fått sin plan färdig och skyndade att redan följande dag sätta den i scen.

Han letade fram ur medicinkistan en opiumsflaska och hælde af dess innehåll några droppar i kaptenens »nattbränvin». Följden blef, att Jönsson snart inslumrade hårdt, och nu färgades hans grå hår svart med kimrök och olja, så att det liknade kajutvaktens, i hvars kläder han ikläddes, hvarefter man praktiserade honom in i dennes koj. Dörren till kaptenens hytt stängdes, och spegelglasset i den stora kajutspegeln, som egentligen utgjorde dörren till provianthyttan, bortogs och i dess ställe ditsattes vanligt fönsterglas; man hade ett parti sådant till last i en af hytterna.

Kaptenen sof länge, men vaknade omsider i bakrus efter den dödstunga slummern. Han såg sig förvånad omkring.

— Hvad vill detta säga? Ligger jag i kajutvaktens koj? — utbrast han.

— Olycklige Jönsson! Vi ha en trollkarl ombord, och han har förvanlat dig till kajutvakt — ljud den hemska rösten, som förut flera gånger skrämt honom.

— Hvad i herrans namn hör jag!? — fortfor kapten Jönsson, darrande af rädsla i hvarje led. — Hvem är du som talar?

— Jag är tomtan, som inte längre har någon magt ombord i Sofia; ty mot trollkonster kan jag ingenting uträtta. Jag abdikerar i nästa hamn. Stackars Jönsson, du är nu förtrollad!

— Herre gud, hvad skall jag göra! — suckade kaptenen och försökte i sin förtviflan rycka af sig håret.

Han märkte nu, att håret var svart.

— Var bara morsk och låt dem inte ta befälet ifrån dig — sade åter den hemlighetsfulla rösten.

— Nej det skall, ta mig f-n, inte ske! — utbrast Jönsson, som redan morskat till sig betydligt.

Han ämnade rusa ut i kajutan, men stannade plötsligt, då han hörde röster derifrån. Han blef nu vittne till följande samtal:

— Säg inte styrman, hur det gick till, när kaptenen föll öfver bord? — Det var kocken som talade.

— Han kom upprusande ur kajutan — svarade styrmannen — och innan vi hunno vända oss om, störtade han sig i vattnet.

— Och ni försökte inte att hindra honom?

— Hindra en sådan der kanalje att drunkna!... Nej, om jag kunnat ge honom några knops ökad fart, när han gjorde hoppet, så skulle det nog skett.

Kocken fnittrade härvid af belåtenhet, och Jönsson, fullkomligt oförmögen att längre lägga band på sig, störtade härvid ut i kajutan der styrmannen satt vid ett väl försedt bord och betjenades af kocken.

— Hvad är det för sakramenskade smörja, ni prata, edra ohängda brackor? — röt kaptenen. — Är det styrman, som stält till det här spektaklet?

— Jaså, du har vaknat nu äntligen, din lymmel; men var så god och välj några mera tack samma föremål för ditt skämt och dina uttryck, eljest kommer det att vankas dalj — yttrade styrmannen.

— Fördömde trolltölp!.... Hur vågar du tilltala din kapten på sådant sätt?

Ett gapskratt från bordet kom kaptenen att af häpnad tvärtystna. Han bleknade. Skulle det då verkligen vara möjligt, att tomten haft rätt? Ja, håret var ju svart....

— Du måste verkligen ha en mycket sangvinisk föreställning om gradpassagen ombord på ett fartyg min gunstige herre. Kaptenen, som du utger dig för att vara, har olyckligtvis gått öfver bord, och förresten lär väl kapten Jönsson aldrig sett ut som du, din spjufver! Var god och titta dig i spegeln.

Härvid drog styrmannen åt sidan gardinen, som skyldte den provisoriska spegeln, och der visade sig i spegeln bilden af den verkliga kajutvakten.

Kaptenen uppgaf ett utrop af smärtsam öfverraskning och slog sig för pannan, i det han med fasa betraktade bilden i spegeln.

Valfrid, som stod bakom glasrutan, härmade mästerligt kaptenens alla rörelser.

— Jag olycklige! — utbrast Jönsson. — Det är alltså sanning!

— Stå nu inte der längre och agera komedi, utan gå straxt till dina göromål, såvida du inte önskar dig en mera handgriplig påminnelse — ytttrade styrmannen med fullkomlig själfbeherrskning.

— Åh, vet hut, odjur! — utbrast skepparen alldeles ur stånd att lägga band på sin vrede. — Ha ni då inte någon försyn för min värdighet som befälhafvare, någon hederskänsla i edra ruttna själar, efter som ni behandla er kapten på dylikt sätt? Men jag skall hjälpa er, jag, edra bofvar! Så länge jag har min revolver och patroner, skall jag åtminstone ha befälet.

Han sprang härvid mot sin egen hytt dörr och sökte förgäfvos öppna den.

— Nej, nu går det, min själ, för långt! — sade styrmannen med sitt vanliga allvar. Tag hit daggen, kock, och håll i benen på den slyngeln!

Daggen framtog af den alltjemt skrattande kocken. Kapten Jönsson kastades af den herkuliske finnen öfver en stol, kocken satte sig öfver

hans ben, och fick så Sofias befälhafvare en dugtig stut. Offret skrek och vred sig af raseri, men det halp ej.

— Kanske du nu är god och erinrar dig, med hvem du talar, när du hädanefter i min närvaro söker ett aflopp för ditt misslyckade skämt! — yttrade styrmannen efter afbasningens slut, fortfarande med orubbligt lugn.

Kapten Jönsson fann för godt att förfoga sig upp på däck, nu så pass sansad, att han kunde reflektera öfver sitt besynnerliga öde.

Han följdes dit upp af kocken, som här tog honom förtroligt under armen.

— Var det inte bra, du, att den der snålvargen gick öfver bord? — yttrade han förtroligt och efter styrmannens diktamen.

— Jag skall ge dig för snålvarg, jag, din afritade torparunge! — utför kaptenen och fattade en tågända, hvarmed han, enligt gammal vana, sökte inplanta hyfsning i kocken, som han kastat omkull på däcket.

Kocken skrek på hjälp, och nu kommo bonddrängarna, som voro väl underrättade, och mörbultade den stackars kaptenen.

— Vi ska ge dig för att du drifver med oss, din förbaskade skolrätta!....

— Du låter bli kocken bara!....

— Vi låta honom släpa en stund efter skutan!....

— Stoppa munnen full af snus på den jäpen!....

Och allt detta verkställes omedelbart.

Jag vill ej söka i detalj redogöra för allt det onda, som vederfors den stackars kaptenen under loppet af denna dag, men ett är visst, att, när qväl-len kom, han var spak som ett lam.

Han fick då af styrmannen ett glas bränvin

som hade den egenskapen, att Jönsson åter insomnade tungt, och när han vaknade, låg han i sin egen koj och i egna kläder.

Han trodde, så länge han lefde, att hans »förvandling» endast varit en förskräcklig dröm; men han blef hädanefter en hygglig karl och en frikostig skeppare, som alltid hade lätt för att er- hålla ordentligt sjöfolk med sina fartyg.

Referentens missöden.

Vi ha glömt att sända tidningen till X—, och till råga på olyckan afgick posten för några minuter sedan.

Det var redaktören af en ny tidning, som uttalade dessa ord. Tidningen trycktes i en af Sverges större städer. X— var en poststation, belägen ett par mil från staden, och den tilltalade var tidningens referent.

— Jag står till ert förfogande — svarade referenten. — Man bör uppoffra allt för upplysningens spridande, för ett profnummers ordentliga utdelning.

— Regnet står som spön i backen, och en häftig storm rasar. Jag spår, att färden blir allt för äfventyrlig — anmärkte redaktören leende.

— Nå väl, låt färden bli rik på äfventyr, ju flera desto bättre. I morgon hoppas jag bli i tillfälle att redogöra för mitt fögderi — svarade referenten.

Resplanen utstakades. Referenten packade i hast ned en del tidningar i en kappsäck, axlade en regnkappa och aflägsnade sig strax derefter

med kappsäcken i handen och ett vänligt »lycka på resan» från redaktören.

På gästgifvaregården bestälde han en häst — som förmår hålla ut att i tvenne timmar, i sporrsträck, rusa fram med en referent och några hundra tidningar på ryggen.

Man villfor hans begäran. Tio minuter senare satt referenten i sadeln. Kanske dock mindre säkert, än när han red sin egen, välkända pegasus; kappsäcken hade sorgfälligt blifvit fastgjord vid sadeln, skyld af regnkappan.

— Var nu försiktig — sade gästgifvaren lakoniskt. — Jag känner inte märren, jag köpte henne i dag på förmiddagen af en konstberidare. Sedan här jag sport, att kräket har den ovanan att slå af sin ryttare och sedan bita honom i strupen och krafsa honom i ansigtet med framfoten — troligtvis är det väl bara i vänlig mening — hon lär dock på så sätt ha tagit lifvet af tre konstberidare och fem.... ah!

Längre hann gästgifvaren ej, ty han fick under bröstet en eftertrycklig spark af hästhofvarne med den påföljd, att han sanslöst utsträcktes på ryggen till en längd af nära sex fot. Stoet, som en stund stått och tuggat på betset och under åtskilliga frysningar skrapat med hofven i marken, uppgaf samtidigt en vild, otålig gnäggning, körde hufvudet ned mot bröstet och satte af i den mest äfventyrliga karrier ut genom gårdporten. En stund höll hon väl landsvägen, men snart tog hon fältet fatt, och den illvilliga meningen vardt nu endast allt för tydlig. Till att börja med höll referenten sig fast, så godt han kunde, och ådagalade verkligen ett stoiskt lugn. Men snart kastade sig stoet in på de ojemna gårderna och stod nu understundom perpendikulärt på frambenen, så att bakbenen länktansfullt pekade mot firmamantet,

stundom på bakbenen med frambenen utsträckt mot molnen. Under denna hufvudlösa galopp försattes referentens kropp i alla möjliga attituder och miss-handlades likt en stor olycka eller en persons goda namn och rykte i en jungfrulig kaffekonselj.

Då försvann referentens lugna säkerhet och lemnade efter sig en panisk förskräckelse.

Att kasta sig af hästryggen var lika vådligt som att sitta kvar. Gästgifvarens, den oeffterättliges ord och sorgliga öde stodo ännu friska i minnet.

Det var påtagligen detta onaturliga hästvidunders mening att skoningslöst kasta referenten ur sadeln och sedan sarga honom till döds, eller kanske störta honom ned i någon afgrund. Han ry-ste, och de varma svettdropparna vid hans tinningar stelnade till is. Hjertat upphörde att slå, och blodet stockade sig i ådrorna. Han kände, att han snart skulle nöta ut sina krafter i dessa fruktlösa bemödanden att styra odjuret. De hade på mindre än tjugo minuter reducerats till en försvinnande bråkdel.

I stum förtviflan afbidade han ödets nyck. Med fanatisk ifver satte nu stoet af i det vildaste sken, som det tycktes mot något visst mål. Och med bäfvan märkte referenten, att odjuret lopp i riktning mot staden, ty regnet, som nyss risat hans rygg, slog honom nu i ansigtet. Han förmådde knappast andas. Nu rann det honom plötsligt i tankarna, att i närheten af staden låg en lergraf med lodräta väggar och ansenligt djup. — Vid alla gudar, om detta afgrundsfoster till häst skulle vara besatt af den infernaliska tanken att.....! Han kände sig plötsligt försatt i behaglig hvila och tänkte ett ögonblick, att djuret dignat af trötthet; men i ett nu slog häst och ryttare den ena volten efter den andra. Referenten förstod strax att han var en »fallen storhet», ty farten ökades

med hvarje sekund i fullkomlig enlighet med lagen för fallande kroppar. I nästa ögonblick lågo häst och ryttare i en vattenpöl på lergrafvens botten. Stoet hade brutit nacken af sig. Referenten var frälst som genom ett underverk från en säker död.

Att fiska i grumligt vatten var icke hans svaga sida, dock blef han nu nödsakad att så göra för att återfinna kappsäcken, som han äfven slutligen fann. Dess innehåll hade lyckligtvis ej ännu blifvit af regnet genomblött.

Referenten tänkte ej ett ögonblick på att återvända till staden. Fast mera knogade han af på vinst och förlust öfver åkrarne, i akt och mening att i närmaste bondgård erhålla skjuts till X—. Efter att sålunda länge och besvärligt ha vandrat öfver gården och hoppat ned i åtskilliga diken, hvori han ofta plumsade i till knäna, upptäckte han sent omsider konturerna af några byggningar. Han lärde sedan att dessa utgjorde prestgården med sina uthus. Han styrde sina fjät emot hufvudbyggningen. Vid gårdsgrinden smög sig en person hastigt förbi honom. Han tilltalade den okände, som emellertid tycktes ha allt för brådt att besvara några frågor.

Inne i huset rådde en komisk villervalla. Af några utrop, såsom: — O, gud, tjufven har stulit hvarenda silversked och begge sockerskålarne! m. fl., förstod han strax, att här nyss öfvats en stöld.

Bäst att ju förr dess hellre draga sig ur spelet, tänkte referenten och ämnade just taga till schappen, då en kraftig hand fattade tag i hans rockkrage.

— Tjufven är fångad! — skallade samtidigt från angriparens läppar. Efter förtviflade ansträngningar lyckades referenten dock slita sig lös från

drängens kragtag — det var nemligen en af gårdsdrängarne, som ämnat lägga embargo på hans person — och med kappsäcken i handen lopp nu referenten likt ett jagadt villebråd från huset öfver stock och sten och stannade först, när en hög mur reste sig i hans väg.

Här innanför stod kyrkan, omgifven af de dödes hviloplats. Regnet hade upphört, och månen ref de tunga molnen sönder och lyste rundt omkring på kyrkogården.

Emellan grafvårdarna gick en ung flicka. Vinden lekte beställsamt med hennes långa hår, som fladdrade löst kring skuldrorna. Hon sjöng på en liflig melodi:

»Jag har fått lifsens krona,
Sjung hopp fallerallala.
Min synd skall han försona,
Trallerallarallala»

En vansinnig flicka, tänkte referenten, och han hade rätt. Han uppdagade derefter med tillhjälp af månskenet en medelålders qvinna, som satt vid kyrkogrinden och grät bittert.

— Hvad fattas det stackars barnet? — sporde referenten vänligt, sedan han först helsat den betryckta qvinnan. — Lider flickan af någon sinnessjukdom.

— Herre gud! — utbrast qvinnan snyftande. — Religionsgrubbel har gjort henne.... så, som ni nu ser henne. Hvarje afton springer hon hit in på kyrkogården för att träffa sin brudgum som hon säger. Hon tror sig vara förlofvad med vår frälsare, och på honom väntar hon nu. Jag, hennes stackars mor, får då följa efter och invänta henne. Det är ej nog, att jag i dag af döden blifvit beröfvad min make! O, min skackars olyckliga Stina, mitt enda barn! Ve öfver den uslingen, som röfvade från henne förståndets ljus!

— En sorglig illustration till läseriets historia! — utbrast referenten. — Här har väl åter en äreförgäten vinkelpredikant häfdat sitt rykte på bekostnad af en människas förnuft?

Detta var också mycket riktig förhållandet. Han fick höra af det olyckliga offrets moder, att i orten uppehöll sig för tillfället en läsareprest, som med fanatisk äflan gjorde sig till herre öfver sinnena, och denna flicka var ej det enda offret, som dukat under för öfverspända idéer.

— Borde ej en slik försyndelse mot religionens milda, gudomliga lära straffas, strypas i sin linda? — fortfor han i sin ifver. — Borde icke den världsliga lagen ingripa och afslöja bedragare äfven af denna kaliber? Mycket talar för den åsigten. Hvarje ädel, rättänkande och sanningsälskande medlem af samhället borde draga i kamp mot denna månghalsade hydra. Spott och vanära blifve dens nesliga arfvedel, som, jägtad af krypande fruktan för motståndarnes förenade kraft, skyr att kasta sig i debatten mot denna fanatismens afföda. De vilda gyckeldigra feberdrömmar, som hägra för de pestbesmittades ögon, uderblåsas oftast, till råga på eländet, af giftigt munväder. Likt lafvan från en krater, när hon strömmar ut öfver omnejden, utsprider vinkelpredikantens rappakalja förvirring, jemmer och andlig död i oupplysta sinnen. Det röjer en fullkomlig brist på sann människokärlek hos vederbörande, som härvidlag ej göra sin myndighet gällande och ej med kraftig eld sofra ur metallen den giftiga erg, som hotar att fullständigt med sin afskyvärda orenlighet bekaja såväl de lägre som öfre samhällslagren.

Glömsk af platsen, der han stod, lät referenten harmens svada flöda ut. Efter att en stund på dylikt sätt ha svingat färlan öfver det religiösa svärmeriets syndabockar tog referenten farväl af

qvinnan, som knappt förstätt ett ord af hans svasande tuktopredikan.

Hon visade honom välvilligt raka vägen till X—, dit referenten anlände i dagningen. Sedan han utträttat sitt uppdrag, åt han en god frukost på gästgifvaregården och öfverlemnade sig derefter i Morfei vård emellan värmande filter. Han uttryckte så tydligt som möjligt sin önskan att vid middagsmåltiden bli väckt. När han vaknade — pigan hade ej nänts att väcka honom — dalade solen mot horisonten. Han tog då skjuts och återanträdde resan mot hemmet. I en bondgård vid vägen höll meranämnde vinkelpredikant ett föredrag. Nyfiken att höra denne ordets förkunnare, som oombedd åtagit sig förmyndareskapet öfver traktens själar, hoppade referenten af och trädde in i helgedomen. Strax hörde han, att talaren hade en flytande tunga, att han hade Waldenström om bakfoten, räffen bakom örat samt låg ovedersägligt i maskopi med den mest genomdrifna förställning. Han yttrade bland annat:

— När den söte Jesus kommer på yttersta dagen, då må vi alla vara jungfrur och ha olja i våra lampor, ty då skall världen uppslukas af helvetets andar; men den som träder i äktenskap med herren Jesus, han erhåller tifsens krona. Förliden natt hade jag en uppenbarelse, och Jesus stod framför mig i sida, hvita kläder, och med utsträckt arm pekade han hitåt och sade: Gack till det folket på hinsidan kyrkan och predika för dem guds bud....

— Stopp!-- utbrast referenten, som med verkliga själsmarter en stund åhört denna predikan. Han gick fram till bordet, der predikanten stod.

Allas blickar vände sig med vrede och häpnad mot den nykomne.

-- Det är ju riktigt vackert och rörande allt

detta! — utbrast denne ironiskt. — Skada blott, att icke allt kan sättas i scen.

Här afbröts han af predikanten, som med feberaktig ifver sökte förfäkta sin sak. Flera närvarande förenade sig med sin lärare mot referenten, som snart stod lik en vågbrytare i sjelfva korsdraget af strömfåran, hvilken bildades af motståndarnes brusande ordsvall. Hugg och mothugg vexlades. Man skrädde ej orden på någon af sidorna.

— Läsarne ensamma äro guds barn — sade predikanten. — Att bevisa detta, är....

— Är — afbröt referenten — nätt opp att erkänna sin brottslighet och ge nytt lif åt den gamla slagdängan, som för länge sedan blifvit utnött äfven bland läsarne, nemligen: — därför att jag är den störste, ångerfulle syndare, får jag Guds nåd gratis! — I sjelfva verket är läseriet ingen kristendom, ty kristendomen är ju kärlekens religion, då deremot läseriet är det sjukliga grubblets, kärlekslöshetens och sjelfviskhetens religion. För en läsare är den egna saligheten allt, äfven om han jemt och samt uppträder som proselytmakare, värfvande själar för en himmel, som endast finnes till i hans inbillning, ty en sådan himmel, som den läsarne tänka sig, skulle snart blifva ett sannskyldigt pinorum för hvarje förnuftig själ. Men äfven i rent materielt hänseende är läsaren en egoist. Man hör aldrig omtalas, att en läsare utmärker sig för välgörenhet, utom då han hoppas att göra sig en vinst af sin godhet. Vidare är läseriet en vidskepelsens religion, en den krassaste uppfattning af guddomen och förhållandet mellan gud och menniskor. Härpå lemnas så många bevis i evangeliska fosterlandsstiftelsens årsberättelse samt i dess periodiska skrifter, att man, om man vill anföra ett exempel, kommer i valet och qvalet

mellan tusen, det ena befängdare än det andra. Såsom en godbit vill jag blott anföra ett. I »Budbärarens» marshäfte för 1863 läses i årsberättelsen för barnhemmet i Alsheda följande:

»En månad förliden vinter fingo vi göra enkans i Zarpath erfarenhet, i det säden i boden icke förminskades, oaktadt hvarje vecka togs af densamma, hvdan vi sällan kunde träda på detta rum, utan med helig bäfvan öfver Herrans närvaro. Af många andra märkbara och underbara erfarenheter hafva vi velat anföra denna. Tänke ingen, liksom vi icke sjelfva tänka det, att vi skulle vara bättre, trognare och lydigare än andra och för den skull få göra dessa erfarenheter af Guds godhet och närvaro. — Nej, vi känna härunder fast mer hvad Petrus kände i sin själ, när han utropade: »Herre, gack ut ifrån mig, ty jag är en syndig menniska», Men vi vilja ock lära oss under hand att »icke se illa ut, när Gud så god är», — och då vi nu lemnat denna berättelse, önska och bedja vi, att endast Gud derigenom må blifva prisad och lofvad».

— Hvad säges om dylika galenskaper?.... Vidare är läseriet en skrymteriets religion, något som aldrig kan framgå klarare än just af de nu citerade raderna. Icke äro dessa barnhusföreståndare bättre än andra, nej bevars! Huru skymtar icke skrymteriet fram ur dessa ord? Det finnes utan tvifvel en och annan läsare, som ej är skrymtare, men de äro få, och då måste läseriet anses som en sinnessjukdom. Vidare och sist är läseriet mestadels en finansiell spekulation, och att göra affärer i religion är nätt opp det uslaste man kan göra....

Referenten slutade här sin oration. Plötsligt kryper vinkelpredikanten under bordet lik en

förskrämd fånge, som rymt från någon straffanstalt och oförmodadt ertappas.

— Der står tjuften! — ropade en stämman, som referenten tyckte sig igenkänna; den tillhörde drängen, som föregående afton sökte fasthålla honom i den mening, att han var den, som föröfvat stölden i prestgården.

Drängen åtföljdes af länsmanen och fjerdingmannen samt ett par bönder. Man skyndade strax att gripa vår referent, som den knipsluge drängen nogsam spårat sedan föregående afton; och denna gång fasthöllo de honom.

Under den scen, som nu gick öfver tiljan, smög vinkelpredikanten sig hastigt ur huset.

— Jaså, är det på slikt sätt du döljer dina brott, slyngel! — utbröt länsmanen och skuffade referenten mot dörren.

— Förlåt, mina herrar, det är det mest tragikomiska misstag, som kan tänkas! — utbrast referenten leende. — Ni ta mig för att vara en tjuf. Jag är en sanningens tolk, en referent till....

— Till hin håles »Budbärare!» — afbröt länsmanen. — En äfventyrare!.... Tig! En utstuderad skälm är du! Men ett dylikt exempel som att gå omkring och predika om qvällarne och begå inbrottsstöld om nätterna hos sina åhörare, detta är verkligen något hittills ohördt.

Ett tissel och tassel uppstod bland qvinnorna, männen hånade och roade sig på referentens bekostnad. Sjelf stoppade han pipan i säcken och följde godvilligt med länsmanen, som sålunda allt framgent förblef i den tron, att det var sjelfva predikanten, han fångat.

Det var redan mörkt. Ovädret hade åter börjat rasa. Åskan bullrade tungt i natten, och

regnet fortfor att strömma. Man satte ett par handklåfvar på referentens små, spinkiga händer.

De resande togo i anseende till tingshusets fjerrbelägenhet och vädrets obestånd öfver natten in i en bondgård ej långt från kyrkan. Referenten fann till sin förvåning, att det var hos enkan, hvars dotter nyss blifvit sinnessvag; qvinnan igenkände honom ej.

Fjerdingsmannen kastade åt fången en smörgås, hvarefter han införpassades i sitt provisoriska fängelse — en mjölbod. Här låg bonden på likstrå. På loftet var mjölkammaren. Det var tyst, det var mörkt som i en graf i det otrefliga herberget. På golfvet hade fjerdingsmannen inkastat en mattstump, hvarpå referenten fått löfte att hvilat.

I brist på annat tidsfördrif letade han sig in i mjölkammaren och tog sig en ärlig klunk på äkta skolpojksmanér. Derefter lade han sig med det största lugn i världen ned på mattstumpen och började filosofera öfver sin sorglustiga belägenhet. Sönnen blef honom sin tjenst skyldig. Hänemot midnattstiden märkte han någon smyga sig ned för trappan med en säck i handen. Den mystiske figuren fylde säcken med hvetemjöl och ämnade just anträda återtåget, men måste i det samma ha varseblifvit liket, som låg utsträckt på ett bakbord vid trappan. Tjufven ryste till högljudt och ilåde jagad af panisk skräck uppför trappan med säcken på ryggen. När han var midt i trappan grep någon honom hårdt om foten. Tjufven uppgaf ett dämpadt utrop af förfäran och släppte säcken, hvars innehåll tömdes öfver referenten, som såg ut som sjelfva oskulden; men för tjufven var han en annan gök.

Tjufven lyckades efter förtviflade ansträngningar slita sig lös och försvann genom en dörr

på loftet. Ett ögonblick derefter hörde referenten ett förfärligt rammel.

I rädslan och förvirringen hittade tjuften ej reda på sitt kryphål — en lucka, som ledde ut på höskullen — utan sprang in genom den första öppningen, han i mörkret upptäckte. Och råkade han sålunda att hamna i mjölkammaren. Blind af mörkret och förskräckelsen ref han, vid att famla på väggen efter någon lucka eller utgång, ned alla mjölkfaten och gräddbunkarne, hvilkas innehåll likt störtduchar öfverspolade honom. Ut igen bar det af, och nu träffade han ganska riktigt utgången från skullen. Han kröp mjölkvit ut. Referenten i sin mjölvita skrud följde omedelbart efter. Nu började en jagt utan like. Referenten var angelägen att upphinna tjuften: det anade honom nemligen, att han nu följde spåret efter samme tjuv, för hvars dåd han sjelf led oskyldigt. Ifvern bevingade hans fjät. Tjuften, som i sin vidskepelse tog den mjölvite referenten i sin fladdrande kappa för liket, for af i kapp med vinden, men referenten var en god löpare, och steg för steg minskades afståndet mellan de två spöklika figurerna.

Slutligen grep referenten tjuften, som skräcken till sist beröfvat all kraft, och till sin förvåning igenkände han nu vid månskenet i tjuften den beryktade vinkelpredikanten. Han betraktade en stund tyst den darrande syndaren.

— Bekänn! — dundrade han slutligen med dof, spöklik stämma, — Bekänn dina synder! Jag är döden och djefvulen i en person, och du måste följa mig strax!

— Låt mig ännu lefva en tid bortåt — jemrade sig vinkelpredikanten. — Jag skall lemna tillbaka allt det stulna silfret till dess egare — och mjölet — det har jag ju inte tagit med mig.

— Den onde satan har intet hjerta, intet medlidande — fortfor referenten, som ansåg sig fullt berättigad att en smula roa sig på uslingens bekostnad. — Jag binder dig nu med mörksens kedja, som jag sjelf ofta är bunden med, men som jag efter behag afskakkar.

Härvid tog han handklåfvarna, som han strukit af sina smala händer, och satte dem på tjuften, hvilken blifvit oförmögen till allt motstånd. Skräcken hade till och med beröfvat honom tungans bruk.

En mållös förtviflan återspeglade sig i bofvens ansigte, när nu referenten drog honom med sig till bondgården. Husets folk, så ock länsmanen voro i rörelse. Det var en löjlig syn, när referenten åt rättvisans handtlangare öfverlemnade den verkliga tjuften. Länsmanen ursäktade sig oändligt, när han slutligen upptäckte sitt misstag.

Vinkelpredikanten blef direkt afförd till fängelset. Referenten, som önskade närvara vid ransakningen följande dag, lydde länsmannens råd att besöka prosten i församlingen — enär länsmanen ej var hemma och fick nöjet att hysa en gäst — och i stället hos den gästvänliga prestfamiljen invänta morgondagen. Han skiftade kostym, d. v. s. afskakade mjöldammet, och länsmanen presenterade snart derefter referentan för husets medlemmar samt beklagade det löjliga misstag, han gjort med afseende på tjuften i fråga. När referenten berättat sina äfventyr efter egen metod, var det som om de känt honom i flera år.

Prestens unge son, student och en lifvad »glunt» likt många af vårt lands prestsöner, förstod att snart vinna referentens vänskap samt lyckades yttermera narra honom samma dag med sig ut på fältet att skjuta raphöns.

Dagen hade varit så skön och leende som

någon höstdag kan vara, men mot qvällen hopade sig skyarne åter och hotade med storm och nederbörd. Ovädret lät ej heller vänta på sig; det kom ånyo med åska, regn och storm.

— Vi ha haft en god jagt, en herrlig dag; qvällen böra vi då ej tillbringa i ur och skur. Jag föreslår följaktligen — anmärkte studenten — att vi söka skydd under tak. Och för att göra er skizz färdig, jag menar för att ge den en romantisk afrundning, dråga vi in i huset der borta, hos enkan, der ni i skepnad af hin håle ertappade tjufven, som tillegnat sig vårt silfver.

— Ett ypperligt infall! — svarade referenten. — Låtom oss strax börja att förkorta afståndet härifrån och till gården.

Af studenten lärde nu referenten känna alla omständigheter vid flickans olyckliga öde; att hon endast för några dagar sedan varit lik den täckaste vildblomma, som någonsin spirat upp och utvecklats i svensk jordmån; att familjens medlemmar gjort sig kända för ett vekt sinnelag o. s. v., och hans fullkomliga öfvertygelse med hänsyn till flickans sinnessjukdom var, att läsareprestens uppträdande alstrat den.

De nådde huset och blefvo ganska väl emottagna af den olyckliga, sörjande enkan.

Bondens lik hade nu flyttats från mjölkboden och blifvit nedlagdt i kistan, som fått sin plats i gäststugan.

Ville de två jägarne der tillbringa tiden, tills ovädret rasat ut, så fingo de detta innerligt gerna, sade husmodern. Hon skulle då göra upp eld i likrummet.

De gingo in på förslaget, och några ögonblick senare flammade på ärilen i den omnämnda stugan en sprakande brasa.

Under det enkan var sysselsatt med sina gä-

sters omvårdnad, betraktade de två jägarne medlid-
samt den olyckliga flickan, som, okunnig om hvad
som försiggick omkring henne, satt i en vrå af
dagligstugan och plockade en gammal tidning i
små bitar, hvilka hon sedan skakade omkring i
händerna, kastade upp i luften och blåste åt alla
håll. Derefter sökte hon gripa de små pappersbi-
tarna. Samtidigt sjöng hon den vansinniga sång,
som referenten föregående afton hört henne sjunga
på kyrkogården.

När vännerna inkommo i gäststugan, framtogo
de flaskfodret. En panna varmt vatten jemte so-
cker gjorde anordningen fullständig.

Den glada stämning, som gjort dagen så an-
genäm, tycktes dock med ens ha flytt från den
atmosfer, i hvilken båda vindböjtlarne nu befunno
sig. Den hade emellertid endats skenbart gifvit
plats för en öfvergående melankoli, som toddyn
med åtföljande »brorskål» jagade på flykten.

— Apropos — yttrade studenten — hvad
säger du, om vi skulle skänka i en toddy åt vär-
den? Dels bör han känna sig ruskig i kroppen,
dels bjuder höfligheten, att vi skåla med honon.
Det skulle vara högst oartigt att handla annor-
lunda.

Dessa ord uttalades med sådant allvar, att
referenten, som i början häpnat vid detta af otyg-
laddt lättsinne dikterade upptåg, till sist gaf efter
och ej kunde harnas, om han också ogillade allt-
sammans.

— Lifvet är kort, men konsten lång — fort-
for studenten — men jag säger — tillade han
— att lifvet är kort och *konsterna* äro många.
Härmed klingade han med kamraten. Glasen fyl-
des på nytt. — Skål, du gamle! — ropade stu-
denten i ungdomlig yra, vänd till liket.

Men hvem skildrar de båda unge människors

häpnad, då liket plötsligen öppnade ögonen och såg sig omkring i rummet....

Det gick rundt i åskådarnes hjernor, lättsinnets uttryck flydde från studentens läppar.

Efter några ögonblick började den förmente döde tala, i förstone lamt, men sedan tydligare. I brutna ord, förklarade han, att han hört hvarje ord de talat, och sett mycket af det som försiggått omkring honom. Han hade varit skendöd.

Ändtligen försvann de unge människens häpnad.

Studenten sprang in i dagligstugan och bad mor om ett par af fars »omämnbara». Hon trodde att han sjelf ville låna dem och uppfylde hans begäran, hvarpå han rusade tillbaka in i gäststugan.

I en handvändning blef bonden påklädd, hvarefter hela sällskapet, oförsigtigt nog utan förberedelser, tågade in i dagligstugan.

Då bondhustrun blef varse sin man, som återkommit till lif — hon trodde strax, att det var hans vålnad — dignade hon vanmäktig till golvet. Referenten skyndade fram, och man lyckades snart återkalla henne till sans.

Men en helsobringande effekt blef också följden.

Den gripande scenen hade på den vansinniga flickan en välgörande verkan.

Hon tystnade en stund med sången och betraktade först modern, sedan fadern, som vemodsfullt såg på sin olyckliga dotter. Hon reste sig upp och ilade emot honom.

— Nu har min brudgum kommit! — utbrast hon hänryckt och såg fadern in i ögat. Hennes blick klarnade, rosorna återkommo med en svag rodnad på de bleka infallna kinderna. — Ack, det är ju far! — sade hon och skiftade flera gånger

färg, medan tårarna bröto fram. Hennes förnufts ljus hade återkommit.

Glädjen stod högt i bondstugans tak den qvällen, der nyss förut sorg, död, vansinne och ungdomligt öfverdåd i bizarr förening stridt om herraväldet. Den glade studenten var glad med tår i ögat, och den stackars referenten höll på att tappa bort sitt hjerta. Men nu är tid att sluta, för att undvika sentimentalitet.

Nästa afton sqvaltade referenten, uppspetad på en kärra, tillbaka in till staden efter att ha öfververarit första ransakningen med skurken- vinkelpredikanten, som befans vara en förut straffad äfventyrare, hvilken längesedan förtjenat repet och på sistone under skenhelighetens mask bedragit och bestulit godtrogna medmenniskor.

Referentens behållning af den äfventyrliga utflykten var emellertid rikhaltig nog. En halsbrytande ridt; antastad som tjuf; bidragit till afslöjandet af en skurkaktig vinkelpredikant; d:o till väckandet af en skendöd; d:o till d:o af förståndets ljus hos en förvirrad ungmö.... hvad begära mer för en gång? Nu återstod det prosaiska göromålet att koka en soppa af alltsammans med en smula poesi och romantik till aptitretande kryddor. Och han gjorde hvad han kunde.

Vanans magt.

Han fick vanligtvis heta Vendelkråka, ehuru hans rätta namn var Ottar Vendel. Sista åren i skolan blef han, ifrån att ha varit den gladaste bland de glade, en trumpen, drömmande tungus och hvad mer, vi gjorde honom hädanefter till driftkuku, och kallades han numera *mumien* af det skäl, att han plötsligt fått för vana lägga pek-fingret på munnen liksom man i allmänhet gör, när man äskar tystnad, dels ock därför att han på sista tiden ej yttrat ett ord mer än han ovilkorligen behöft. Midt i brinnande lektionen kunde han förlöda lärarne att tvärtystna och förvånade stirra på sig. En gång i kyrkan narrade han till och med presten att göra ett afbrott i predikan, allt därför att de trott, att han, genom att lägga pek-fingret på munnen, var bärare af något högst viktigt bud, som ej tarfvade ett ögonblicks uppskof. Han var smärt, väl växt, hade ett vackert ansigte och lockigt hår, detta gjorde troligen, att hans ovana att lägga fingret på munnen i både tid och otid blef af det täcka könet helt olika uppfattad, hvilket också torde framgå af det följande.

När Ottar genomgått skolan, skildes vi, utan

att jag lyckats locka ur honom orsaken till hans underliga uppförande på sista tiden. Jag tackade honom för godt kamratskap, och tjugu år hade efter bästa förmåga förändrat vårt utseende, innan vi åter råkades. Det hände härom qvällen i Grands grop. Vi kommo efter en stunds tankeutbyte att tala om vår skoltid, och jag passade nu på, då jag såg Vendel så förändrad, att bedja honom yppa för mig skälet till hans besynnerliga svärmod under gymnasisttiden och äfven berätta sina senare lefnadsöden.

Han log ett homeriskt löje och tog till ordet sålunda:

Det börjar med den gamla historien. Hjelten konditionerade gymnasist på herrgården, hon en ung, känslig, rödblommig inackordering hos inspektoren på bruket i närheten. Jag hade dansat tio polkamazurkor med henne på sista balen, och efter den motionen hvarje qväll läppjat ur njutningens bågare, hvars innehåll lika ofta erhöll lämpliga påspetsningar af en mixtur, bestående af kärlekens tiodubbelt renade nektar, hemliga rendez-vous, augusti månsken, hennes mjuka röst och vackra former, mina svärmiska lockar och dito verser etc. Vi hade med få ord lefvat i ett oafbrutet sällhetsrus. Men till någon förklaring hade vi ännu inte kommit, ehuru en vecka förflutit.

Jag satt och väntade henne på mötesplatsen. Hon kom med förgråtna ögon. Man hade för sigt att skicka henne till Petersburg med en gammal moster — det skulle ske redan i morgon.

— Redan i morgon?

— Ja, redan i morgon!

Och nu följde en liflig diskussion, som fördes utan ord, med ögonen fästade vid marken med långa, sega suckar. Jag tryckte hennes hand, mer vågade jag ej, och kände en tryckning tillbaka,

och när vi skulle skiljas, möttes, ofrivilligt förstås, våra läppar, och det lät liksom när tjädern slår klunken.

När hon kom till kurfvan af vägen, som för längre eller all tid skulle beröfva mig synen af henne, vände hon sig om, och då hon märkte, att jag stod qvar och såg efter henne, förde hon pekfingeret till läpparne. Jag gjorde på samma sätt.

Och så gingo vi åt skilda håll, och många år följde oss, men hvarje gång jag tänkte på henne, tyckte jag, hon stod vid kurfvan med pekfingeret på munnen. Detta gjorde, att jag alltid också råkades, liksom för att inte fela i den vördnad jag hyste för henne, eller kanske för att uppfriska den der afskedscenen, som inte ville gå ur minnet. Jag borde ha försökt glömma henne, men jag var stangnelianare den tiden och önskade ingenting högre än att göra mig sjelf till fakir för hennes skull. Att denna min ovana att föra pekfingeret till munnen redan i skolan förorsakade mig många obehag, vet du nog, men detta var ett intet mot hvad jag sedan skulle få upplefva för min olyckliga fingervisnings skull.

Jag blef student och välbestäld ordinarie kammarskrifvare i tullen med lön att föda två på, men något äkta förbund hade jag beslutit att aldrig ingå.... kunde jag inte få *henne*, så fick det vara. Jag skref flera bref till Petersburg men erhöll ej en rad till svar. Hvad kunde orsaken vara? Blefvo mina bref konfiskerade? Det hade nu gått fem år sedan vi skildes. Jag beslöt att taga saken lungt. Någon gång skulle jag väl finna nyckeln till gåtan.

Laborerande med dessa tankar och följaktligen då och då förande fingret till munnen vandrade jag en qväll på venstra gångbanan Drottning-

gatan uppföre till min lilla stiliga ungarlärsvåning, då jag från motsatta trottoaren varseblifver, en kolossal, femtioårig qvinnofigur, uppnäst, med sqvabigt utseende, kattögon, skägg på hakan och små för en gymnasist afundsvärda mustacher, komma pustande emot mig.

— Der har jag dig ändtligen! — lät det liksom åskan från en mun, som liknade en sädesbinge, och den kolossala figuren grep mig vid armen och drog in mig i en inkörspört. — Så har jag då funnit dig min själs idol, min älskling! — fortfor hon och omfamnade mig, ehuru jag lyckats vrida henne ryggen.

— Ä-är ni fö-örry-y-yekkt ma-a-tro-o-na! — stönade jag, under det hon tryckte mig till sig gentagna gånger.

— Ja, skulle man inte kunna vara förryckt af kärlek till er! — utbräst hon. — Men, säg mig, hvarför denna köld? — Och nu sög hon sig fast vid mig, med blickar likt blodiglar, så att jag fick frosskakningar. — Sedan den der gången vid cirkusföreställningen, ni vet, när dom lottade bort en gris, som jag vann, och då ni gaf mig flera ljufva slängkyssar har er bild suttit inpräglad här i mitt hjerta. — Härvid slog hon sig för bröstet, så att det dånade som när man med en skofvel slår på en luftbalong. Jag passade på att kila ut genom porten, men det gick inte. Hon högg mig snabbt liksom katten rättan.

— Nyss såg jag ju tydligt, att ni åter gaf mig en slängkyss, när vi möttes — fortfor hon.

— Kan han neka till det han, lille skalk?....
Hvasa?

Hon försökte att närma sina mustacher till mina, så att jag skulle blifva i tillfälle att kyssa eller bita henne; men jag var inte disponerad.

— Släpp mig, menniska, jag känner er ju inte! — utför jag.

— Inte jag er heller, lille vän, men jag skall säga, att jag inte är en flicka-att förakta, ty jag har 20,000 i räntor och. . .

— Se opp! — skrek i detsamma en åkare, som körde in genom porten.

Hästen skilde oss åt, och jag behöfver väl inte omtala, att jag schappade likt en förbrytare, som lyckats slita sig ur polisens händer. Min tillbedjerska fick strax derefter slag af förtrytelse och dog.

Och detta hade jag för min ovana att lägga fingret på munnen till minne af min första och enda kärlek.

Från denna tid iakttog jag visserligen mera försigtighet, jag gjorde åtminstone aktningvärda försök att beherska mig, och mina vänner påstodo efter ett år, att jag nästan helt och hållet lagt bort min ovana; men det hade jag ej, jag bedref den t. o. m. omedvetet.

En afton i skymningen spatserade jag i Kungsträdgården. Det var jemt fem år sedan *hon* rest till Petersburg. Hur stor och vacker skulle inte den tjuguariga ungmön nu vara! Och utan att tänka på följderna förde jag pekfingret till munnen.

Det inträffade, då jag passerade en soffa på hvilken en dam satt. Hon var lång och mager och liknade mycket sjelfva fulheten. Hon kom mig till mötes likaledes med fingret på munnen.

Gripen af tanken att samma olyckliga scen, som den i portpängen vid Drottninggatan, nu åter skulle sättas i fart, kanske med de förfärligaste variationer, gjorde jag mig i ordning att fly.

— Genera er inte min herre; ni kan gerna gå — från hennes mun kom mig emellertid att stanna. — Jag vill endast ha att göra med en

gentleman. Men har ni kanske inte mitt porträtt, och visste ni inte, hur jag såg ut? Är det kanske inte *ni* som har annonserat? Se här står för resten edert opus. . . .

Hon vecklade ut en tidning och läste:

Ärade damer!

Ett äldre fruntimmer med förmögenhet, och som önskar ingå äktenskap med en embetsman, torde för närmare bekantskaps formerande insända sitt kort jemte uppgift å förmögenhetens storlek till — *Ungkarl*. Denna tidnings kontor.

— Nåväl! — fortfor hon, — Och har ni kanske inte skrivit detta bref. Hon tog fram ett bref och läste:

Ärade fröken Plenty Schaber!

Om ni behagar infinna Eder vid fyratiden i afton i Kungsträdgården vid fontänen, skall jag ha den äran att der träffa er. Igenkänningstecknet å båda sidor torde vara att — *lägga pekfingeret på munnen*.

Eder högst bevågne
N. O. Coin.

Jag hade, under det hon talade, fattat situationen, blifvit mycket lugnare och försäkrade artigt, att mitt namn var Vendel och att här förelåge ett misstag.

Fröken Schaber fick nu lyckligtvis syn på en annan herre, som likt ett intet ondt anande slagtoffer kommer gången framåt med pekfingeret på munnen. Hon kastade en ursäkt i mitt ansigte och sig sjelf likt en tveeggad förskärare till den kommandes bröst. Jag var fri.

Från detta ögonblick bemödade jag mig att lägga fingeret på munnen endast då, när jag trodde, att ingen dödlig observerade mig. Men vanan hade sådan magt med mig, att jag ej kunde kontrollera mitt handlingssätt, hvilket gjorde, att jag oftare än nödigt var blef öfverraskad vid att finna

mig arm i arm med rätt tvetydiga skönheter, som »missförstått inviten».

Jag upplefde en serie själsmördande äfventyr af det slag här ofvan skildrats, och jag magrade, så att jag skrämde mina vänner på flykten, när de kommo mig på ett bösshalls afstånd nära.

Jag hade i lika många år som Jakob arbetade för Rakel eller som erfordras för en man att få nytt skinn på näsan väntat på nyheter från min ungdomsflamma, då en af finnbåtarna en vacker dag lägger till vid tullhuskajen. Det var min tur att hålla vakt vid landgången, under det passagerarne gingo i land.

En ung flicka hade till min häpnad stannat kvar på bryggan. Hon betraktade mig liksom man betraktar ett stulet guldur, hvilket fiskalen återlemnar en.

— Ni misstar er min fröken! — stammade jag förskräckt, öfvertygad, som jag var, att finna mig utsatt för en ny attack. Detta hade varit lika med skandal nu under tjänstgöringen, och jag kunde ha mistat tjänsten. — Jag har aldrig gifvit er någon anledning — sade jag. — Skulle ni möjligen sett mig föra pekfingret till munnen, så försäkrar jag er, att detta hos mig är en ovana, som förorsakat mig många obehag, och att jag inte på minsta sätt haft någon förolämpande mening dermed....

— Och hur länge har ni haft den der ovanan? — sporde hon.

Jag såg på henne för att upptäcka, om det varit en diktamen af hån eller af medlidande detta egendomliga spörsmål. Jag fann, att det åtminstone inte var ett uttryck af hån, och därför svarade jag:

— Om ni lofvar mig att inte ställa till skan.... det vill säga ställa mig i något nytt

obehag utan strax aflägs.... jag menar vara af den godheten att sedan låta mig gå, så skall jag säga er det.

Detta lofvade hon med ett, som jag skulle velat kalla, *nihilistiskt* leende, hvilket jag tog för en krigsförklaring, men jag uppfylde dock, för att inte visa mig feg, det gifna löftet.

— Sju år! — upprepade hon och såg nu mycket skälmsk ut, hvilket gjorde mig i högsta grad ängslig. — Det är också jemt sju år sedan jag såg en ung man, som heter Ottar Vendel, stå vid ett ungt pars mötesplats med fingret på munnen. Han lär nu vara vid tullen.... Ni skulle väl inte händelsevis känna denna person?

— Laura?

— Ottar!

Tre månader derefter voro vi gifta. Hon hade fått ärfva sin gamla, aflidna moster. Jag fick nu veta, att det var hon som konfiskerat mina bref till Laura och förbjudit henne att besvara dem.

Jag är lycklig och lägger numera aldrig pek-fingret på munnen vid andra tillfällen, än när min lilla, vackra hustru skrattande ber mig derom.

En smugglarhistoria.

Tremastade skonären City of New-York, hvars förste styrman jag då var, hade sent på aftonen blifvit förtöjd vid kajen utanför en af Liverpools dockor. När floden kom, och det blef nog vatten, ämnade vi att gå in i dockan. Fartyget var lastadt med petroliumsfat, och afseglingsplatsen hade varit skonarens hemort New-York i Amerika.

Kaptenen, som gått tidigt i land, hade ännu ej kommit ombord.

Sedan jag låtit öppna luckorna och gjort allt klart till att börja lossa följande morgon, gick jag till kojs, lemnande kaptenens unga fru på däck. Hon skulle afbida mannens ankomst deruppe, omstrålad af ett bländande månljus, som kastade sig med opartiskt slöseri öfver och försilfrade allt det kunde få fatt uti. — De gamla, sotiga magasinerna till och med skeno som nya silfverdosor, der de stodo och liksom funderade på smuggelknepp och repeterade i tysthet schåarnes eder öfver de dåliga tidernas menliga inverkan på sjöfarten.

Kaptenen var en oförvägen smugglare, och jag visste, att ett af de öfversta fatens i storluckan

innehåll ej gerna kunde med fördel användas till lysolja. Jag visste äfven, att det var meningen att under loppet af den natt som nu var utföra smugglingen, samt att kaptenen ej önskade några vittnen.

Efter att ha rökt en pipa och en stund blifvit söfd af dessa och dylika öfverläggningar insomnade jag snart.

Jag väcktes af ett anskri från den unga fruns läppar och störtade ut på däck.

— Min man har fallit öfver bord mellan kajen och fartyget!.... Hjelp honom!.... Han krossas i nästa ögonblick!.... Min gud, hvad skall jag göra? — utropade den unga qvinnan snyftande och vred sina händer.

Jag såg, i det jag kastade en blick öfver relingen, ett par personer smyga sig ned i en båt, som låg fastgjord vid kajen.

— Der ligger min stackars Edvin! — utbrast hon gråtande och lutade sig öfver relingen med sådan vårdslöshet, att jag måste fatta tag i hennes arm för att hindra henne gå öfver bord. — Jag ser tydligt, att det är hans blå kavaj och hans breda skuldror.... Tänker ni då inte rädsla honom människa!? — utför hon alldeles utom sig.

— Jo visst — svarade jag — men, upprigtigt sagdt, tycker jag, att det der, som ligger och flyter, inte alls liknar kapten Harvits.

-- Jo, jo!.... Det är han! — stormade hon. — Man ser inte hans hufvud därför att han lutar det fram för att bedja gud om hjälp, när inte ni vill bispringa honom.... ni barbariska människor!

Jag upptäckte nu, att spiran, som medelst taljor höll fartyget klart från kajen, hade glidit från sin stödjepunkt, och att skonaren närmade sig kajen allt mer och mer. Det var verkligen

ett rätt kritiskt ögonblick för den olycklige, som låg mellan fartyget och kajen. Han skulle inom några få ögonblick krossas, om ej fartyget kunde hindras från att närma sig kajen.

— Alla man på däck, ögonblickligen! — ropade jag åt vakten, och han upprepade mina ord i skansdörren. Innan kort var besättningen halfklädd ute på däck.

Jag befalde fyra man att fira sig i land på förtrossen och rigta in spirans ända mot jernpålaren på kajen, då vi öfriga samtidigt skulle vara färdiga att hala dör taljorna,

Inom några ögonblick voro männen på kajen; men det lyckades dem ej att strax foga spiran i rätt läge.

Vi, som stodo ombord, hängde visserligen ut fendrar, men dessa voro ej så stora, att de skulle kunna vid sjelfva katastrofen göra någon nytta. Kaptenen Harvits var en axelbred man och korpulentare än tvenne fendrar tillsammans.

Det började brisa. Vinden drog mot kajen och ökade fartygets lust att krossa den stackars olycklige, som ej ännu gifvit ett ljud ifrån sig. Denna omständighet föranledde mig att söka visshet, huruvida vi misstagit oss eller ej.

— Kapten Harvils! — ropade jag följaktligen och böjde mig öfver relingen. — Är det ni, som ligger der nere? Om så är försök då simma akter öfver, ty det är inte fullt säkert, att vi kunna hjälpa er ur denna knipa.

— Ett stönande ljud besvarade mitt föredrag. Det var tydligen kaptenens stämma.

Der hör ni, nedrige Thomas, att det är min man, som befinner sig i dödsfara!.... Gud i himmelen, att ni inte kan skynda er! — jemrade hon sig snyftande. — Jag kastar mig sjelf i vatt-

net för att krossas tillsammans med Edvin, såvida ni inte ögonblickligen hjälper honom upp!

— Jag försäkrar er, min fru, att vi ej kunna handla annorlunda — svarade jag. — Om någon skulle vilja äfventyra att fira sig ned för att slå en lina kring kaptenen, skulle detta ändå ej leda till önskad resultat, ty innan våghalsen hunne ner, vore helt visst begge två krossade.

— O, jag olyckliga! — utbrast hon i hjertslitande ton och slet samtidigt af sig några af de svartglänsande lockar, som prydde hennes vackra hufvud.

Det hade varit endast en nyck af ödet, en märkvärdig tur som gjort, att föremålet mellan fartyget och kajen ej ännu blifvit krossadt, ty skonaren hade efter hvarje gång den närmat sig kajen ett par fot åter glidit ut derifrån.

De fyra matroserna hade visserligen ett par gånger lyckats bringa den tunga spiran på sin plats, men så hade hon åter halkat åt sidan.

Nu gled hon för tredje gången ur sitt läge, innan de hunnit surra henne.

En vindstöt kastade samtidigt fartyget mot kajen. Kaptенens fru uppgaf ett skärande anskri och ämnade kasta sig öfver bord, men greps i rätta ögonblicket af ett par kraftiga armar och fasthölls.

Det brakade till liksom när ett fullt fat krossas.

— Nu krossades han, min gode, älskade Edvin och på samma gång mitt hjerta och min lefnadslycka.... O, gud! Hör hur hans reffen afbrytas!.... Släpp mig! Hvem är det som håller mig fast? Jag vill följa min man i döden!

— Det var bara ett fat tobak kära Louis! — utbrast någon leende. Hon fick i samma ögonblick en smällande kyss och upptäckte till sin

outsägliga öfverraskning och glädje, att hon hvilade i sin mans armar.

Kaptenen hade, efter att ha sändt vakten ned i skansen, då han skulle rulla fatet öfver relingen slungtit på landgången, som sträckte sig fram till luckan, fallit ned under den på däck och slagit sig illa, samtidigt hade fatet trillat öfverbord.

Vakten hade på samma gång som frun, hvilken gått ned i kajutan strax förut, kommit upp på däck. När de hörde plumsandet och ej längre upptäckte kaptenen, hade de tagit för afgjort, att denne hade fallit öfver bord.

Från den stunden upphörde kapten Harvits med all smuggling.

Hur skollärarens Lotta
blef patronessa.

Den unge brukspatronen Richard af Berge var ifrig harjägare och höll sig alltid med goda hundar. Han hade nyss, det var i brinnande jagttiden, mistat en god oundärlig hund, och som han hört, att skogvaktaren Pettersson i Qvarnstad egde en utmärkt stöfvartik vid namn »Lotta», beslöt han att strax försöka till hvad pris som hälst ersätta sin förlust genom att bli tikens egare.

Qvarnstad var en by i grannsocknen, ett par mil aflägsen från bruket. Han lät följaktligen spanna för jagtvagnen, och en timma senare var han i byns närhet.

Hvarken brukspatronen eller kusken kände till trakten. De blefvo derföre tvungna att fråga sig fram och fingo då af en gumma den under rättelsen, att Pettersson skulle bo i en röd byggnad som syntes i närheten af skolhuset.

När den vackre, ståtliga brukspatronen hoppade ur vagnen, uppfångade han i fönstret bilden af

en ung, förtjusande flicka, som rodnande drog sig undan hans beundrande blickar.

— Är det här som Pettersson bor? — frågade brukspatronen vid inträdet i stugan en äldre man med glasögon på näsan, och som kom honom vänligt till mötes.

— Mitt namn är Pettersson — svarade gubben med en sirlig bugning. — Hvem har jag förmånen att bedja vara välkommen?

Den der är allt en något originel skogsvaktare, en boksynt herre, tänkte Berge och kunde ej afhålla ett leende från att taga ut sin rätt under mustacherna. Han sade sitt namn och tog på värdens artiga anmodan plats i en bekväm länstol. Pettersson satte sig midt emot i en annan.

— Jag kommer i ett, som jag förmodar, kinigt ärende — började Berge — och är det väl bäst, att jag utan omsvep går till saken.... Jag har ett godt öga till er Lotta, om hvilken jag hört så mycket ordas, och skulle gerna vilja ega henne.

— Herr Pettersson skiftade färg af öfverraskning och såg ut som om han upptäckt en guldgrufva i sin trädgård.

— Herr brukspatron Richard af Berge.... ni.... ni gör mig.... — stammade Pettersson.

— Jag kan tro, att ni ogera vill skiljas vid henne — afbröt honom brukspatronen — men ni kan vara öfvertygad, att jag skall vårda henne på det ömmaste. Kan man få se henne?

— Jag tviflar visst inte på den saken, herr brukspatron, ty då ni gör mig ett dylikt hedrande anbud, måste edert motiv vara buret af den rena, allt öfverbärande kärleken — utbrast Pettersson pathetiskt. — Jag skall strax ha nöjet presentera henne.

— Hahaha! Ert sätt att tala är verkligen

rätt humoristiskt; det visar också, att ni verkligen håller innerligt af er Lotta.

— Jag älskar henne högre än allt på jorden och skulle endast på ett vilkor....

— Innan vi tala om vilkoren — utbrast brukspatronen, skrattande af hjertans lust — skulle jag vilja utbedja mig att få göra er några frågor angående hennes egenskaper.

— Jag står till er tjänst — svarade Pettersson och torkade rörd glasögonen, som blifvit immiga.

— Vill ni då, medan vi vänta, att hon kraf-sar på dörren, säga mig upprigtigt, hur länge hon i allmänhet brukar drifva, isynnerhet i oländig mark....

— Drifva!? Hur länge hon skulle drifva i oländig mark! — utbrast Pettersson med ett sarkastiskt leende. — Ni yttrade nyss, att jag uttryckte mig humoristiskt; jag har nu anledning göra samma anmärkning med afseende på er, herr brukspatron.... Jag försäkrar er emellertid att Lotta fått en uppfostran, som lärt henne, att tid är detsamma som pengar.... Hon drifver visst inte onödigtvis omkring hvarken i marken eller — med folk, hvilket, förlåt min upprigtighet, ni nu tyckes göra.

Brukspatronen blickade förvånad på Pettersson, som tagit på sig en sträng min.

— Jag förstår er inte, min käre Pettersson, det är ju inte alls fråga om, huruvida hon är folk-arg, utan huru länge hon kan hålla i utan att tröttna.

— Ert språk är verkligen, ni torde ursäkta, att jag säger er min åsigt, något väl originelt, för att inte säga opassande. Låt vara, att ni i egen-skap af högre ståndperson begagnar er af en, som ni sjelf tror, tillbörlig terminologi.... Lotta

är mycket ihärdig.... om ni ovilkorligen vill veta det....

— Jag skulle nu ha skäl göra samma anmärkning med hänsyn till ert uttryckssätt.... Ni tyckes uppenbarligen afguda henne. Och eftersom Ni håller så strängt på att yppa det ungefärliga antal timmar, hon förmår hålla i utan att tröttna, skall jag lemna denna fråga. Men innan vi kunna komma till någon uppgörelse, hoppas jag ni behagar upplysa mig, om hon ofta tappar....

— Hon tappar aldrig hvarken koncepterna eller den goda ton, hvarje bildad menniska är skyldig äfven sina underordnade — afbröt Pettersson med en anstrykning af ironi och sårad stolthet.

— Jag har redan märkt, att jag har att göra med en bildad hedersman. Jag får därför bekänna att mina frågor varit kanske väl närgångna, när man tar i betraktande Lottas ryktbarhet.

— Ni får ursäkta mig, herr brukspatron, att äfven jag är af samma tanke med afseende på arten af edra besynnerliga frågor.

— Välan! Jag skall då be att få ytterligare endast några få frågor besvarade, hvarefter vi skrida till den pekuniära delen af affären. Skulle ni därför behaga upplysa mig, om hon är grof i skallet och om hon låter det fallna ligga orördt....

— Herre! — utbrast Pettersson uppbragt. — Skulle min Lotta stjäla!.... Ni förolämpar både mig och henne genom att begagna ett dylikt språk äfven om edra uttryck framkastas utan afsigt att såra....

— Det här måste vara ett fullkomligt misstag, min bästa Pettersson; jag har alldrig haft den aflägsnaste tanke, som skulle kunna klädas i ett förnärmande uttryck med afseende på er eller Lotta, tvärt om. Eder förtrytelse förefaller mig

derför alldeles oförklarlig. Ni kan väl inte begära heller, att man skall köpa grisen i säcken.... Jag skulle äfven vilja veta, om hon *som ung* haft ovanan att bita får?

— Ni drifver mig till det yttersta, herre! — utbrast Pettersson, nu alldeles utom sig af vrede.

Han for upp från stolen och stälde sig med knutna näfvar framför Berge.

— Gör *jag*? — frågade denne ytterst förvånad.

— Ert skämt går verkligen utanpå det mest otillbörliga.... Jag anhåller, att ni ögonblickligen lemnar.... — Han fullbordade ej meningen.

Brukspatronen Richard af Berge, som på inga vilkor önskade att affären skulle gå honom ur händerna, låtsades ej höra Petterssons rätt tydliga antydning om hvar dörren var belägen, utan yttrade försonande:

— Se så, lugna er, min bäste Pettersson!.... Ni kan väl förstå, att denna fråga gjordes *proforma*.... Jag har nemligen inte ett ögonblick trott något sådant, som jag yttrade om er berömda Lotta.... Låt mig nu också slutligen veta, innan jag frågar er, till hvad pris ni billigast säljer henne, hur många gånger hon valpat....

I samma ögonblick slogs dörren till närgränsande rum upp — den hade under samtals gång stått på glänt — och den unga flickan, brukspatronen sett vid fönstret, när han steg ur vagnen, kom infarande.

— Pappa, hur kan du tillåta något sådant? — utbrast hon med af harm ljungande blickar, rigtade först på fadern, som, blek och skälfvande af raseri och urståndssatt att tala, fattat Berge i kragen, sedan på brukspatronen, för att likt blixten döda honom.

— Och ni, min herre — fortfor hon, vändande sig till Berge — hur kan ni understå er att så

groft förolämpa en ung flicka, som ej gjort er en smula förnär?

Härvid utbrast hon i gråt och kastade sig, med näsduken för ögonen, ned i en soffa. Nu gick det plötsligt upp ett ljus för patronen; han fick situationen med ens klar för sig.

— Ni är då kanske inte den skogvaktare Pettersson, som eger en stöfvaretek vid namn Lotta? — frågade han ifrigt.

Gubben Pettersson släppte sitt tag i brukspatronens rockkrage och skyggade tillbaka som om hans aflidna hustru plötsligt skulle ha stigit upp ur jorden framför honom.

Ett klingande skratt hördes från soffan.

— Jag är socknens skollärare — yttrade Pettersson med tillämpadt allvar. — Min namne, skogvaktaren, som förut bebodde detta hus har flyttat. Denna unga flicka är min dotter Charlotte, som nyss kommit hem från pensionen.

Tablå!

Ett år efter denna händelse var Lotta patronessa på bruket.

Skonaren Rostocks nye »styrman».

Svenske skomakaregesällen Anders Mathias Lundström hade tillryggalagt landsvägen från Tyskland, der han uttjenat sin lärotid, till Köpenhamn, der han länge gått och »suddat». Nu hade han med kassans försvinnande fått besök af hemlängtans grymma qval — och så fick han en dag den befängda idén att *taga hyra* med något fartyg, som gick till Sverge. Han hörde sig för och lärde, att skonaren Rostock, som var destinerad till Stockholm och låg segelfärdig på redden, behöfde en styrman. Den förre hade dött på vägen från England och fått sin graf bäddad i Nordsjön. Lundström anmälde sig hos en hyrbas och lyckades, märkvärdigt nog, utan betyg — han hade nyss förlorat allt hvad han egde »med ett fartyg, som gått till botten» — och ehuru han med beräkning låtsade fullkomlig okunnighet i tyska språket, ändå erhålla platsen.

Det var en vacker augustiafton. Ombord på skonaren väntades hvarje ögonblick den nye styrmannen. Den sex man höga besättningen bestod

af en svensk — matrosen Hansson från Kullen, en liten medelålders, ljuslätt, qvicktänkt och snarvänd spjufver, som man inte gerna tog på samma ställe der man satte honom, såvida han inte satt grensle öfver ett öppnadt bränvinsfat och hade ett sugrör i handen — en yanke, Brown — ursprungligen ett fransktalande subjekt men numera en språkförbistringens symbol, ett riktigt Babelstorn med afseende på obegriplighet för att inte säga storlek — och en dansk jungman. Den öfriga egentliga bråkdelen — som dock var minst bråkig — utgjordes af tyskar.

Båten, som hyste Anders Mathias Lundströms långa, knotiga figur, lade till vid sidan af fartyget. Kaptenen, mera lik ett utropstecken vid spetsen af tvenne vinkelben än en välfödd preussare, stod vid fallrepet för att taga emot sin nya underbefälhafvare.

Det var mig en rolig en att vara riggad!.... Kan det vara vår nye styrman? — yttrade Hansson till Brown, som i likhet med de öfriga af besättningen nyfiket kikade öfver relingen på den nye styrmannen.

— I gess han er more like ein shoemakere than un matelot — sade Brown, plirande menniskokännedom, och drog ett tag i sitt långa pip-skägg liksom för att få ut meningen, ordentligt och tydligt.

— Hej gubbar i bergskollegium, som det heter på det mesopotamiske språk, här ska' ni få se på en glad gut, som förstår sig på aft »navigatörerna» en sådan gammal träsko som det här baktråget.... i marvatten.... med styrbords »slacksida».... på klyfvarbommen.... under akterstäfven! — ropade Lundström med fulla lungor, i det han något öfverlastad och med en butelj i hvardera rockfickan

slingrade sig upp för lejdaren och hoppade ned på däck.

Han hade erhållit något i förskott utaf hyran, som strax förvandlats i »resbränvin» på halfstops-buteljer.

Skeppskistan — en sådan hade han skaffat sig — hissades ombord, och båten seglade åter mot land.

Hansson satte hufvudet mellan axlarne och såg flinande på Brown, som hade ett mycket slutet sinne för det komiska och alltid såg en sak från den allvarliga sidan. Han betraktade därför denna »grenhorn», som redan vid entrén gjorde sig ovärdig namnet sjöman, med en af förakt ljun-gande blick.

— Ja det är ju ni som är skutskeppare på den här arken — fortfor Lundström och slog kaptenen förtroligt på axeln. — Skall det vara en liten »pileknarkare», kamrat, innan vi segla?

Han räckte buteljen åt kaptenen, som förlägen och godmodig drog sig akter ut med ett »bist du forrückt!» på sina bladlika läppar.

— Om jag bits?.... Ja det kan allt hända det, du gamla bismarckska tullsmugglare.... Ser du inte, att jag har vattuskräck? — Han ruskade flaskan, som om hon gjort honom något ondt, tog sig en klunk och gapade grinande mot kaptenen. Han gaf derefter buteljen åt Hansson, som skrattade och drack.

— He is mad! — utbrast Brown.

— Om jag vill ha »mad»?.... Ja du! »moe mad och god mad i rättan ti», du glade skåningasjäl!.... Drink ur ditt glas, se döden på dig väntar — fortfor han sjungande och räckte gestikulerande buteljen åt Brown.

Denne tog då, något blickad, buteljen, som snart tömdes.

Anders Mathias Lundström var redan en timme efter sin ankomst om bord så — ankommen, att han af Hansson och Brown måste transporterats in i styrmanshytten, hvarefter man i god ordning gick till segels.

När klockan närmade sig åtta, var skonaren ute i rum sjö. Kaptenen befalde då Hansson att purra styrmannen, hvars sjömansduglighet Rostocks befälhafvare ej haft anledning att betvifla. Den temligen inskränkte kaptenen förstod ej ett ord svenska, i annat fall torde han kanske, oakadt sitt skrala förstånd, ha varit af annan åsigt. Att den nye styrmannen var litet pirum, när han kom ombord, var ju ingenting att fästa sig vid.

Från styrmannens koj hördes ljud som om hela besättningen varit i gång med att lossa holländske bjelkar ur lastrummet.

Hansson öppnade dörren.

— Styrman, åtta glas!... Det är styrmansvakt på däck! Åtta glas derinne! — han ruskade Lundström eftertryckligt.

— Hvem tusan har bedt om åtta glas?.... Jag super helst ur buteljen, lilla fröken — utbrast Lundström yrvaken. — Jaså, det är du din grinvarg — fortfor han och sprang ut ur kojen.

En stund derefter kom han ut på däck. Kaptenen gaf honom kursen. Han nickade god mening, hvarefter den förstnämnde gick till kajs i den tron, att han åt en duglig sjöman anförtrött gods och folk.

På styrmannens vakt voro Hansson och den danske jungmannen; den förre stod vid rodret, under det jungmannen gick upp på backen för att hålla utkik.

— Skall inte styrman gå ner och skaffa? — sporde Hansson vänligt och försökte se allvarlig ut.

— Hvad skall jag skaffa dig för något?....

Vet du inte skäms?... Tror du kanske jag går några ärenden åt dig? Hvaba?... Du vill väl ha dig en »klämtare» till, kan jag tro, efter som du är svensk?...

Hansson, som inte visste, om han skulle skratta eller bli förnärad, tackade emellertid; och den frikostige Lundström hemtade strax bland läster och sylar ur sin kista ännu en fylld bränvinsbutelj, som han öppnade och gaf åt den nu öfverlycklige Hansson.

— Nu kan du gå och lägga dig — till med en blyhatt, min gubbe. Der är min pligt att styra skeppet... jag som är styrman.

— Styrman är en reel karl och ingen vanlig styrpinne — sade Hansson med verklig upprigtighet och satte buteljen för munnen.

— Nej det kan du allt dricka i botten på — svarade Lundström illmarigt.

Hansson trodde verkligen i likhet med de öfriga, att den nye styrmannen endast »spelade komedi» för att slå an på folket, och att han, när allt kom omkring, var en öfverdådig sjöman.

Det dröjde inte länge, förr än Hansson låg alldeles redlös vid spygattet i lä och drog timmerstockar; men vid ratten stod Lundström och styrde kompassen rundt med den allra trankilaste min i världen. Än lågo seglen back, än länsade skutan, än slörade hon, än låg hon bidevind, allt till jungmannens stora förvåning. Gossen kom nu akterut och varskodde en seglare om styrbord och en fyr på lä bog och sporde, om inte lanternorna skulle sättas ut.

— En fyr på bogen af fartyget säger du?... Det måste vara en glad fyr!... Ser du spöken pojke? Tror du att någon kan sitta på bogen utan att ramla i sjön, din färskalle?... Gå i kloster!... Men hvad var det för »landtärnor»

du talade om? Jag visste inte vi hade fruntimmerspassagerare ombord.... Tjo, hej! Smålandstöser, kan jag tro, som fått nog af hvitbetesfälten i ditt fördömda fädernesland.... Om tärnorna inte äro allt för afskräckande, så kan du hemta hit ett halft dussin.... De kunna min själ behöfva en »lille dram» de stackrarna, och så behöfver jag någon fullt klok människa att tala vid.

Gossen, som endast till hälften förstod svenska skyndade sig efter signallanterorna, som han tände.

— Nå, sofva jäntorna?.... Kan du inte få lif i dem?.... Hvad skall du med de der lyktorna?....

— Sette dem ud, sa' derre ju?

— Jag har så f-n inte heller.... Gå efter jäntorna strax.

Pojken som ej begrep meningen, utan trodde att styrman dref med honom, gick förlägen förut.

Det började draga upp till byväder och blåsa hårdt.

— Nu sprang liget på bramseilet! Skall jeg berge seilet? — sporde jungmannen och kom sprigande akterut.

— Hvad pratar du för persilja — yttrade Lundström — har ni lik ombord som springer upp efter seglen.... Nej, nu går det min själ för långt.... Du har bestämdt en skruf lös bästa herr Sörensen.... Hörr'u, låt du liket roa sig med seglet, det bergar sig nog dig förutan....

Pojken gick åter modfäld förut men kom snart tillbaka.

— Ser di byn derhenne till lovart? — sporde han ängsligt.

— Nej, nu är han min själ galen med besked, han ser bondbyar midt på hafvet!.... Packa sig strax fram i fören din lymmel och kom inte flera

gångar och drif med gammalt folk, om inte du vill smaka spannradden . . . hm! . . . dagen menar jag.

En stormby kastade sig i nästa ögonblick öfver fartyget, som med full segelpress sänkte relingen under vattnet. — Kratsch! Kratsch! Der sprungo bram- och storstången af vid eselhufvudena. — Kratsch! Klyfvarbommen bråktes på midten. Men nu var också byn öfver

Det regnade häftigt och var nästan mörkt; detta, i sammanhang med hvad som nyss inträffat, gjorde, att Lundström började känna sig litet kuslig till mods och insåg, inte utan giltiga skäl, att det var riskabelt att längre fortsätta seglatsen. Han ropade på jungmannen och befalde honom att — kasta ankar; ty nu skulle de inte segla längre i mörkret, det var allt för farligt.

Gossen, van att lyda och dessutom alldeles perplex af fasa, firade på Lundströms befallning först det ena, sedan det andra ankaret för kranen, hvarefter han lät dem falla. Kettingarne, som voro öfverhalade, rattlade med ett förfärligt allarm genom klysen, och, alldenstund det var långt till botten och ingen stoppade dem, passerade inom några sekunder begge sladdarne öfver spelet ner i djupet. Samtidigt stäfvade Rostock mot land.

Af larmet väcktes besättningen, och innan kort voro alla man på däck. Lundström, som nu började begripa, att han inte var någon framstående sjöman, utan att han — att döma efter kaptenens frågor och order — måste ha ställt till något riktigt splittergalet, kilade obemärkt in i sin hytt och kröp under kojén.

Hansson, som äfven vid larmet och brakket vaknat, blef, då han märkte att fartyget höll på att törna på land, med ens spik nykter.

Det var mer än tur, att Rostock hade så

duglige sjömän som Brown och Hansson, i annat fall skulle fartyget strax derpå ha varit vrak.

Kaptenen var naturligtvis ursinnig och ville, sedan stängerna blifvit nedtagna och man fått klart för sig, att styrmannen gått öfverbord, veta, hur babords vakt burit sig åt för att ramponera fartyget på dylikt sätt.

Jungmannen vågade, af fruktan för följderna af att komprometera sig, genom en sanningsenlig bekännelse, ej låta kaptenen få titta under den slöja som täckte denna mystiska händelse. Hanssons historia, att byn kommit öfver dem »alldeles obemärkt» och att ankrarne troligtvis vid den häftiga öfverhalningen — gått öfverbord, fick man lof att nöja sig med.

Men under kojén låg Lundström, skamflat likt en hund som bitit sin husbonde, och hörde berättelsen om *hur* han gått öfverbord. Han reflekterade öfver, hur Hansson och jungmannen kunde vara så väl underrättade, så ock hvad följderna och slutet af detta sällsporda spektakel skulle blifva.

Det blef morgon, och han kände en bitande hunger. Flera gånger under nattens lopp hade kaptenen öppnat dörren och sett efter, om styrmannen fans i kojén, men för hvarje gång blifvit allt mer styrkt i den tron, att Rostocks nye styrman verkligen gått öfverbord.

Qällen kom, och Lundström låg fortfarande under kojén.

Han visste, att om han nu åter uppenbarade sig på däck, borde man ju lätt genomskåda honom och aftvinga jungmannen en sannfärdig bekännelse, i hvilket fall den rasande besättningen med kaptenen i spetsen skulle göra till verklighet den historia, de nu trodde på, angående hans öde.

Profeten Jonas' äfventyr uppskakade hans in-

billning, under det å andra sidan fruktan att svälta ihjel i en skeppshytt upprörde hans stolta sällsjäl.

Nöden har alltid varit en uppfinningsrik hjälpare. Lundström fick, rätt som han låg, der helt plötsligt en god idé, hvilken han vid midnattstiden beslöt att göra till verklighet.

Mellan tolf och ett, när styrbords vakt gått till kojs, och den danske jungmannen stod till rors, märkte denne och Brown, som tjenstgjorde i styrmans ställe, samtidigt, att dörren till styrmanshytten öppnades, och att en hvitklädd skepnad skred spöklikt ut på däck och gick ned i kajutan.

Den gamle sjöbjörnen, som sett döden så många gånger i ansigtet utan att blekna, kände dock nu, hur blodet strömmade till hjertat; han var nära att af förskräckelse digna ned, under det gossen gaf till ett rop af fasa.... Det var ju den förre styrmannens vålnad.

»Vålnaden» fick efter något sökande i kajutan snart fatt i en del mat, som han stoppade på sig, hvarefter han gick in till kaptenen och lade sin kalla, klibbiga hand på hans hjessa, sägande med dof röst på god tyska:

— Jag är eder förre styrmans vålnad. Jag har kommit hit, emedan jag ingen ro kan få i min våta graf, så länge Rostock saknar styrman. Eder nye styrman, som gick öfver bord i går natt, håller nu på att simma efter fartyget, och han har bedt mig; som är fogelfri, att under färden hemta honom mat, men han bad mig också säga er, att ni inte skulle bry er om att invänta honom, ty han skulle nog hinna fatt skutan.

Derefter försvann »vålnaden» och lemnade den stackars vidskeplige och fåkunnige kaptenen nästan förstenad af skräck.

På detta sätt visade sig sedan till besättnin-

gens paniska förskräckelse »förra styrmannens vålnad» hvarje natt för att hemta mat åt den nye styrmannen, som gått öfver bord.

Rostock ankrade efter åtta dagars resa en afton på Stockholms ström.

Kaptenen hade just kommit ombord efter en tripp i land. Han stod lutad öfver relingen och betraktade den spegelklara vattenytan, då han plötsligt från vattnet hörde någon ropa: Rostock ohoj!

En person — den som han nyss tänkt på, den nye styrmannen — närmar sig simmande fartyget.

— Vådligt hvad ni hade brådt! — yttrade han på svenska, när han kommit ombord. — Nu har jag simmat en vecka efter skutan utan att hinna fatt er.

Han berättade derefter sitt äfventyr, öfverensstämmande med hvad han sjelf sagt, när han uppträdde i egenskap af vålnad. Hansson öfversatte Lundströms anförande, och vår glade skomakaregesäll blef ej allenast trodd, utan kaptenen såväl som besättningen voro alldeles förtjusta öfver detta stordåd, och den förre ville till en början på inga villkor afmönstra den väldige simmaren. Lundström ansåg det dock vara rådligast att strax skilja sig från sin befattning, hvilket äfven skedde, och hädanefter på sig sjelf tillämpa ordspråket: »Skomakare blif vid din läst, så mår du allra bäst».

“Min bruna, stolta herskarinna.“

Jag tar mig friheten föra läsaren — ända långt in i Helsingland, innan »man huggit min sköna, stolta skog», och der således ännu fans ämnen till glädje och skeppsmaster och skämt och mera sådant.

Der ser ni den gamle prestgården, radikalt röd liksom ett hån mot den ännu mycket äldre kyrkan, som står på backen, hvitmenad af människohänder. Prosgården står, rykande som en krater, och speglar sig i sjön, åt hvilken bondlandet just här räcker ut tungan, som är alldeles öfversållad med träd, blomrabatter, vin- och krusbärsbuskar. Mot det dallrande löfverket bryter sig fredagseftermiddagssolens strålar i 45 graders vinkel. Inifrån en berså komma muntra skrattsalvor och ett: Vo-vo-vo!

— Mamma, der kommer ju ändtligen bror Arthur! — yttrade samtidigt tvenne flickstämmor, klingande som champagneglas. Den ena hade ljudat i 17, den andra i 16 — min egen i 18 år.

— God dag!.... Välkommen! (Hvad han har blifvit stilig, du!.... Så brun och trefflig se'n!) Har du något utländskt med åt oss?.... Hur må

ni allesammas här hemma på landbacken?....
 Vo-vo-vo!.... Tyst Brahn!.... Vi må bra....
 Stackars Arthur, du har väl slitit ondt på sjön?....
 Är du hungrig, mitt barn?.... Vo-vo-vo!....
 Hi-hi-hi!.... Ha-ha-ha! Nej då, jag har skaffat....
 Du stannar väl hemma öfver vintern?.... Kaj,
 kaj, kaj! — sade kajorna.... Och skjutsar oss
 på balerna!.... Stilla, flickor, ni ta ju alldeles
 ned honom!.... Hi-hi-hi!.... Så roligt att du
 kom! (Han har bestämdt glömt sin ladugårdsinkli-
 nation, du!) Är det roligt att vara sjöman?...,
 Brrrrr!

— Hvar är pappa? — lyckades jag äntligen
 få sticka in mellan kyssar och omfamningar.

Jag fick veta, att min far, tillsammans med
 kronofogden och häradsskrifvaren, var ute på jagt.

I samma stund varseblef jag på landsvägen
 en liten parfvel komma gående ned mot gården.
 Jag igenkände strax i honom brodern till Märtha,
 »min bruna, stolta herskarinna», för hvilken jag
 länge svärmat, min första kärlek, en tre alnar lång
 deja med lika stor omkrets som ett vattenfat, och
 för hvars skull jag blifvit sänd till sjös. Min far
 trodde nemligen, att intrycken under en sjöresa
 skulle förändra mitt sinne (skönhetssinnet) och att
 stormen nog skulle blåsa ut kärleksslågan, som
 Märtha tändt i mitt unga bröst; men han skulle
 snart bli öfvertygad om, att han derutinnan bedra-
 git sig.

Jag upplyste mor och systrar, att jag måste
 lemna dem ett ögonblick, och på en gångstig gen-
 sköt jag nu Pelle, som, i enlighet med min förmo-
 dan, mycket riktigt kom med helsningar från
 Märtha, att hon väntade mig på fåbovallen, dit
 hon blifvit sänd, äfven hon på straffarbete, för sin
 olycksaliga kärleks skull.

Jag gaf gossen en blank silfverslant, sprang

in efter bössan och ropade in i trädgården, att pappa från skogen sändt bud efter mig.

— En af hans vanliga osanningar!.... kom smekande och vidbrerande in genom det ena af mina öron och gick ut genom det andra.

Det var en mil till vallen; men hvad är en mil, när man är kär? Några tuppfjät blott. Jag ilade liksom lyftad af kärlekens vingar förbi kyrkan, öfver rågstubbsåkrar, hvilka genom sin kupe-ring i verkligheten liknade orakade jettehakor; men jag, som i allt såg något af »min bruna, stolta herskarinna» tyckte, att de utgjorde pinnar i en otalig mängd på kant stående messingskamm-
mar af det slag, hvarmed hon kammade sig. Solen plirade tydligen mycket försmädligt på mig och gjorde min ifriga språngmarsch besvärligare genom att narra mig att svettas; men jag såg i solens runda, röda klot endast hufvudet af min herskarinna. Jag sprang öfver ett fält, der lin var utbredd till torkning. Det liknade nog mycket en stridsplats, der alla bygdens jäntor slagits om någon ungersven och luggat af hvarandra hårtofsar; men jag såg endast att det hade utseendet af en samling ljufva hårminnen, jag erhållit från den älskade. Jag for som en stormvind förbi insjöns norra vik, nära stranden. Jag såg en skymt af den ljusbruna gytjan, som utan tvifvel mest liknade skorpan på en bränd pastej eller en pepparkaka; men mig påminde den om min stolta herskarinnas bruna hy. Jag såg de rödgrå skyarna öfver skogen. En prosaisk, slö jägare skulle ha liknat dem vid söndertrasade harskinn; mig deremot erinrade de — ack så tydligt! — om färgen i hennes små, kisande ögon. Jag passerade det stora askträdet med sina tvenne väldiga, armlika grenar, tjockare än en märsrå, och i hvilket jag skjutit så många dufva. Det ofantliga trädet

hade aldrig så lifligt som i detta ögonblick påmint mig om »min bruna, stolta herskarinnas» präktiga, solida figur. En kråka flög, kraxande, från en af grenarne ut i den »sommrarblå» luften, hennes fula läte påminde mig — så tokigt det än låter — om min herskarinnas smäktande röst.... Med få ord jag såg i allt lefvande och dödt »min bruna, stolta herskarinna»,

— Jag påskyndade min fart ännu mer, då jag märkte, hur träden smugglade undan solen bakom sina gröna kjortlar. Månen i sista qvartret visade sig på fästet lik en hvit och grinande pajazzomungipa; men för mig var den rundade silfverstrimman endast en skinande bild af min herskarinnas leende mun. Hjerparnes och orrarnes hvinande vingslag vid lyftandet framför min näsa, dessa ljud, som ni, mina ärade läsare, skulle vilja likna vid propellens slag i vattnet, lät mig tänka på hennes skratt, och jag kom mig ej för att skjuta en enda.

Jag kastade en blick in genom fönstret. På några kol i ärilen hade lagt sig falaska.

En figur, klädd likt englarne, i sid, hvit dräkt, rörde sig framför eldstaden.

— Det är *hon*, »min bruna, stolta herskarinna»! — utbrast jag.

Hon hade kanske uppgifvit allt hopp om att jag skulle komma och beredde sig följaktligen att gå till hvila.

Jag störtade, oblygt nog, in i säterstugan. I det jag satte ifrån mig bössan, snafvade jag öfver en bundt våta kläder. Jag reste mig dock ögonblickligen upp, och i nästa sekund hvilade hon vid mitt bröst.

— »Min bruna, stolta herskarinna»! — utbrast jag ånyo passionerad och drog den hvita skepnaden ned i mitt knä på bänken. — Här har du

ändtligen din Arthur!.... Hvad nu då, vill du inte sitta hos mig!?

Jag hörde ett hväsande, och min herskarinna gjorde fruktlösa försök att slita sig ur mina starka armar.

— Stackars Märtha, som blifvit så hes! Hur har du kunnat förkylla dig så svårt, min engel?

Jag hörde en ännu ifrigare hväsning och fången gjorde ännu vildare försök att slita sig lös. Hon höll ett bergfast tag i mina begge händer.

— Äh, inte ska du vara så der blyg, min söta vän! — sade jag. — Du har ju inte varit det förut.... Hvarför har du klippt af dig håret? Pip! — jag kittlade henne i sidan. Hon ömsom skrattade, blef ömsom ond och sprattlade förfärligt. — Om du kunde tala ändå, min engel! — utbrast jag och gjorde fruktlösa försök att kyssa henne. Jag fick några bastanta örfilar, alldeles sådana som min far brukade bestå mig med, när jag gjort något fuffens. — Se så, nu ska du inte göra dig till längre! — forfor jag en smula förargad öfver min herskarinnas ovanliga motsträfvighet.

Jag ämnade förnya mitt försök att kyssa henne, då — dörren till min häpnad öppnades, och några personer inträdde. Den första af dem kastade på golfvet ett fång ved och omedelbart derefter några torra risqvistar på elden, som upplammade, innan jag hunnit gifva min sköna friheten.

Jag kastade en blick in i hennes ansigte, under det ett homeriskt skratt från dörren i förening med en nervskakande upptäckt kom blodet i mina ådror att stelna, ty för min förstenade blick visade sig föremålet för mina smekningar vara — *min egen kära pappa.*

Jag vardt alldeles förkrossad. När jag slutligen vågade betrakta min far och min omgifning för

att söka ett lämpligt tillfälle till flykt, innan den förre skulle skjuta eller åtminstone, med farbrödernas tillhjälp, lemlesta mig, låg gubben på sängen och skrattade ljudlöst, hes som han var, så att magen hoppade. De öfriga i rummet följde hans exempel, fast högljudt.

Jag slapp afgifva någon förklaring; men fick nöja mig med att bli aptonens »hjelte» och driftkucku, ett föremål för allehanda utläggningar öfver mitt kärleksäfventyr i fäbostugan.

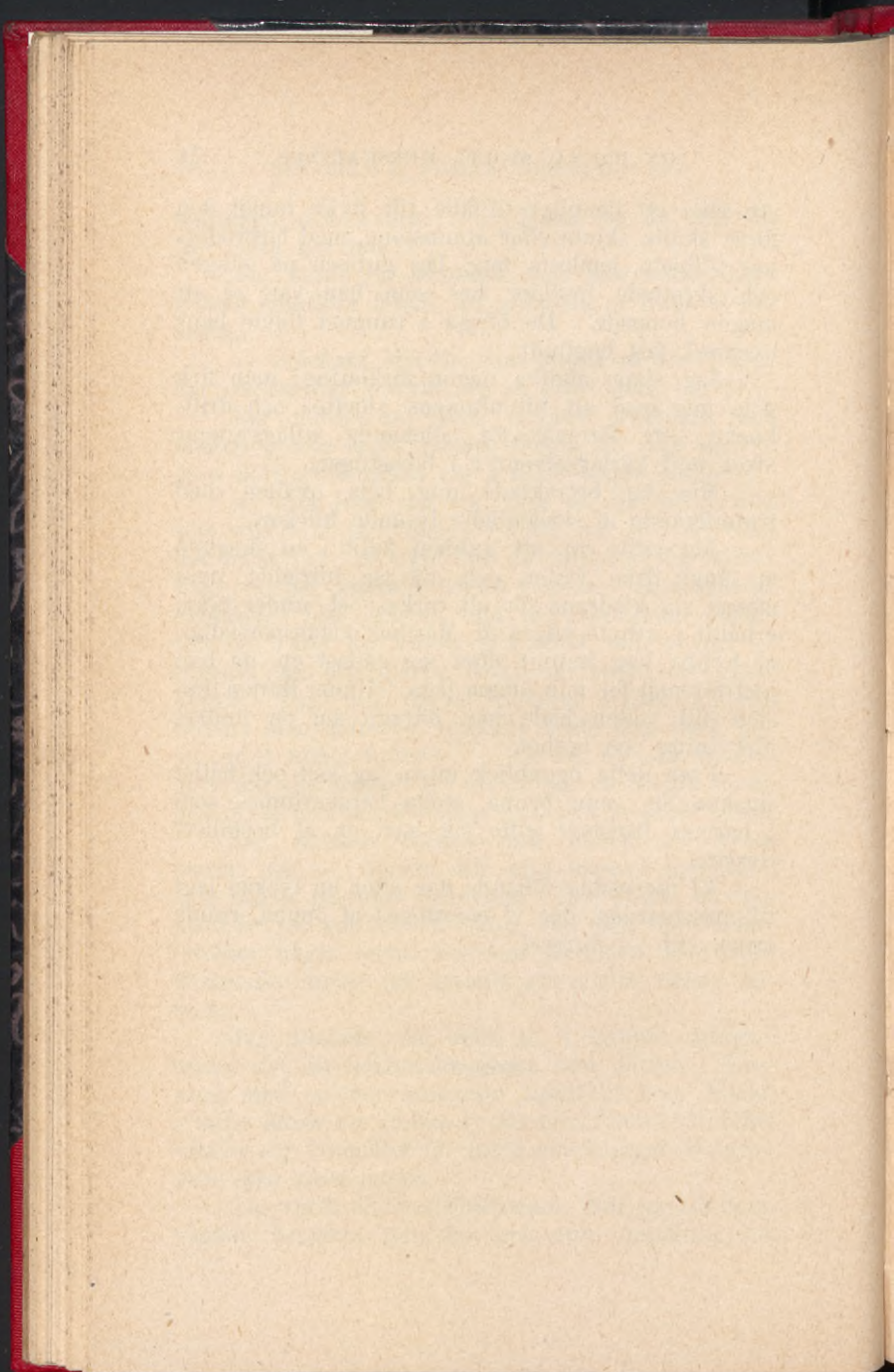
Min far betraktade mig hela qvällen med triumferande af skadeglädje lysande blickar.

Jag erfor nu, att gubben fallit i en skogssjö ej långt ifrån vallen och, då jag inträdde, nyss aftagit sig kläderna för att torkas och under tiden erhållit i utbyte några af Märthas klädespersedlar, af hvilka han hunnit iföra sig endast en, då han blef föremål för min ömma låga. Under färden från sjön till vallen hade han ådragit sig en lindrig förkylning och heshet.

Från detta ögonblick miste jag helt och hållet smaken för »min bruna, stolta herskarinna», som i harmen häröfver gifte sig med en af boställets torpare.

Vi återvände följande dag efter en lyckad jagt till prostgården, der vi emottogos af öppna, runda armar och — brrrrr!

TOKERIER OCH ELAKHETER.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

I maskinernas tidehvarf.

Att man ibland öfverraskas af rätt underliga drömmar, hvilka mycket riktigt eller origtigt »slå in», det vet nog hvar och en, som sofvande eller vaken har för sed att taga sig en tupplur, när tid och lägenhet sådant medgifva — från och med hans excellens statsministern till den fattigaste renskrivare i kansliet — men en egendomligare dröm än den sömnens genius här om natten uppvaktade mig med, tror jag, man får leta efter lika förgäfves som man letar efter godt hull och oförnöjsamhet hos vårt lands folkskollärare.

Det föreföll mig som om jag hoppat fram ett hundra år i tiden — att det var industriutställningsåret 1986. Jag styrde första utställningsdagen, med stora steg och förhoppningar, min färd ut till det mycket utpuffade landtbruksmötet, hvilket nu skulle affestas. Hvad jag förmodade egde sin rättighet; det företedde en helt annan anblick än det för hundra år sedan — detta oakadt utställningen äfven denna gång blifvit baserad på Östermalmsfältet, fordom kalladt Ladugårdsgärdet, och på den genialiska idén att göra besökarnes

börsar så lätthandterliga som möjligt. Ehuru inträdesafgiften var tio kronor, hade lika fullt en ofantlig människomassa samlats utanför inhängnaden

Det var tydligt nog, att samlingen uteslutande bestod af »öfverklassens» representanter; ty hvar och en medförde en mekanisk tjenare af guttaperka eller något annat ämne. Dessa tjenare voro, som jag sedan fick veta, af olika kön. De buro samma pikanta drägt som dansösen Preciosa Grigolatis, hade ett spjut tvärs igenom hufvudet och rörde sig med behag och lätthet. De köpte biljetter och kontrollerade med anmärkningsvärd noggrannhet vexelmyntet, på hvilket biljettförsäljningsmaskinen oupphörligt sökte lura dem, hvarefter de återvände till sina egare med biljetterna hastigt och utan att se missbelättna ut eller ställa sig och konversera med bekanta på vägen.

All den stund dessa »människor», i anseende till sina många ögonskenliga fördelar framför de gudsbeläten, som i det nittonde århundradet fördystrade våra lefnadsdagar, på det högsta intresserade mig, komplimenterade jag ett ungt fruntimmer i min omedelbara närhet med den näsvisa begäran att erhålla några upplysningar rörande mekanismen i hennes tjenare, som just nu med pilens hastighet återkom och öfverlemnade en biljett till sin herskarinna.

— Ni är förmodligen inte jordmänniska? — sporde hon leende och betraktade mig på samma sätt som Operakällarens garçoner år 1886 sågo ned på en hederlig landsortsbo, hvilken en dag med dubbelnaiv rättframhet frågade: »Hvarför kör inte källarmästaren ut de der obildade personerna, som sitta och äta med hatten på hufvudet?»

— Ja, men jag har sofvit — sade jag. — Jag tror, att det nu är ett hundra år, sedan jag

i ett obehagadt ögonblick kom att läsa några rader i »Sedlighetstrumpeten», och strax somnade jag.

— Jaså — sade hon, utan att visa minsta förvåning. — Jag skall då ha nöjet meddela er, att spjutet genom hufvudet på min tjänare är en mycket stark magnetnål med olika poler. Vid biljettluckan sitter en nordpol. Som bekant attrahera olika poler hvar andra; jag behöfver följaktligen endast vrida nålens sydpol, så att den pekar framåt och sätta benmekanismen i rörelse till gång- eller springfart, hvarefter min tjänare går eller springer mot polen lika säkert som Nordenskiölds Vega. Maskinen vid luckan är så konstruerad, att han vänder om hvarje tjänares magnetnål, sedan han gifvit honom biljetten. Den inre mekanismen drifves med elektricitet och är mycket sinnrik. Min tjänare kan inte allenast gå, springa och flyga, utan äfven boxas med armarna, sparkas, tala volapük, (verldsspråket) m. m., En sådan tjänare är billigare att föda än en mensklig hejduk, och dessutom slippa nu de gifta gubbarne plågas af svartsjuka.

— Jag afundas verkligen eder tjänare hans förmåner! — utbrast jag. — Ni är gift, ser jag. Törs jag fråga, hvar er man befinner sig?

— Han är kapten på en af de större expressprojektilerna, som afgå till planeten Mars hvarje månad — svarade hon med ett skälmskt leende. — Om ni tillåter mig att bli er ciceron, skall jag göra mitt bästa att motsvara edra anspråk på en älskvärd sådan.

— Jag tackar förbindligast. — Hon tog min hand och såg mig in i hvitögat med en förförisk blick, hvarefter vi gingo inom inhängnaden.

— Vår tids herrar äro så förbaskadt blyga — sade hon, under det vi gingo. — Det är därför synnerligen angenämt att träffa en sådan der gammal antiqvitet som ni, som inte rodnar för minsta

förflugna ord, man låter komma sig till last.... Det skulle ha varit roligt att lefva för hundra år sedan!

Jag trodde, att hon icke skulle önska något sådant två gånger, om önsknungen gått i uppfyllelse, och så tackade jag för den smickrande komplimangen. Jag ämnade just säga min sköna en gustaviansk artighet i gengäld, då hon gjorde mig uppmärksam på en ofantlig maskin med jettearmar.

— Man slåss nu för tiden inte på det gamla, vanliga sättet; man skjuter nu mera inte i hjel hvarandra eller slagtar sina motståndare med bajonetter och värjor — anmärkte hon.

— Hur i all världen bär man sig då åt? — frågade jag häpen.

— Man slåss med maskiner — svarade hon. Här ser ni en sådan, som var med i fjor i slaget vid Karlsborg, då hela ryska maskinhären blef slagen och massakrerad.

— Det bör kännas odrägligt för kungarne, när ingen längre gjuter sitt blod för dem — sade jag.

— Kungarne!? Någon konungamakt finnes inte längre här på jorden. Den stukades af socialismen, som i sin tur blef här i Sverge nedgjord af »Unga Sverges Hopp», hvars medlemmar nu styra landet med maskiner.

Jag stod alldeles handfallen af förvåning. Snart väcktes jag dock till besinning af maskinen i fråga, som nu började bearbeta luften med sina väldiga armar, hvilka indrogos och förlängdes efter omständigheterna. Med ett enda slag af sin knutna näfve krossade han ett stort klippblock. Han grep med baggbölisk ifver en timmerstock och med detta tillhygge utdelade maskinen de förskräckligaste slag. Nu började han utslunga från en mängd gapande öppningar flere hundra spetsbomber i minuten, un-

der hela tiden underhållande oss med de ändamålsenligaste tjut.

Jag uttryckte min förtjusning öfver det lyckliga resultat, man kommit till med afseende på krigsföring.

— Jag skall ha nöjet visa eder ännu märkligare uppfinningar — sade hon och förde mig in bland en mängd ännu konstigare maskiner. — Här står t. ex. en *flyttningsmaskin*, som förtjenar att granskas. Sedan stockholmarne blefvo förtroliga med den tanken, att det ej är *comme il faut*, att bo kvar i samma hus längre än tjugofyra timmar, blef det alldeles nödvändigt att uppfinna en flyttningsmaskin. Dessa maskiner äro af stor nytta, och vi moderna stockholmare, som älska ombyte af bostad med sådan passion, att vi hellre skulle utsätta oss för åtta dagars svältkur än nödgas bo kvar mer än tolf timmar i hvarje våning, *vi* förstå att uppskatta dessa utmärkta maskiners värde. Man närmar sig ju också urmenniskans, nomadfolkets vanor — hvarpå vi böra arbeta — genom att ej trifvas länge på ett och samma ställe.... Som ni ser, räcker maskinen upp till takåsen på det högsta hus, när han rätar ut sig. Men det märkligaste af allt är, att han i sitt innandöme hyser en mängd smärre maskiner, som med blixstens fart ila uppför trappan och bära ut möbler, hvilka lastas på maskinens rygg. På mindre tid än fem minuter flyttar han en hel vånings möbelmang från Öster- till Vestermalm.

— Här har ni den präktiga *norskätaremaskinen* som ursprungligen uppfans under förra århundradet, men som sedermera förbättrades och först kom till användning år 1909, då Norge på fullt allvar började arbeta på sin frigörelse och sjelfständighet. Denna märkvärdiga maskin eger förmåga att magnetisera och draga till sig hvarje norrman, som i

fiendtlig afsigt sätter sin fot öfver gränsen. En god maskin af denna konstruktion slukar med hull och hår minst ett tjog norrbaggar i stöten, när han är riktigt i taget. Han förstör en normans rykte, heder och ära på mer än hundra mils afstånd och detta så grundligt, att det inte finnes ett dyft kvar. För alla andra nationer är han oskadlig och användes numera, sedan Norge blef engelsk stat, endast att fånga gårdfarihandlarne med.... Skall jag förklara för eder denna maskins sinnrika mekanism?

— Nej, för Guds skull, jag har nog utsigter att bli vriden ändå, innan jag kommer ut härifrån — svarade jag med eftertryck och blickade med en viss bekländhet upp på det gräsliga maskinodjuret, vid vars klor vi stodo....

Det var en jettestor reptil med röda ögon och förfärligt gap.

— Jag vill i förbigående nämna — fortfor hon — att der borta står en *undervisningsmaskin*. Rådfrågar ni honom, skall han under loppet af några minuter förklara de mest invecklade saker på tjugufem olika språk. För några kronor gör han er, efter en dags undervisning, till professor i hvilket ämne som helst.

Min pratsamma ciceron visade mig derefter en mycket enkel maskin, med hvilken man bygde hus. På en timme, försäkrade hon mig, reste fyra sådana maskiner upp ett femvånings stenhus som ett nafs. Något af byggnadsvurmens snillen uppfann maskinen i fråga, samtidigt med att den lagen utfärdades, att husegare, hvars hus rasar och dödar någon människa, dömes såsom för dråp.

— Här — sade hon — har jag nöjet visa eder tvenne underliga maskiner, den ene uppfunnen af idealisterna för utrotandet af osedlig litteratur, den andre af realisterna för tillverkandet af

sådan. De ha arbetat ut sig begge två, utan att utträtta något, hvarken godt eller ondt. Den tiden trodde man, att »ett snille» eller »en skola» omgestaltade världen; nu vet man, att det är världen (tidsandan), som sjelf danar skolorna efter eget tycke.

Min sköna visade mig derefter *vitsmaskinen*, uppfunnen af en göteborgare, samt en maskin att säga unga flickor artigheter med. Ritningen till denna *artighetsmaskin* lär ha funnits bland »Söta majorens» efterlemnade papper. Statens maskin att fasttaga banktjuftar med, den så kallade *rosvallska griphummern*, uppfunnen af John Eriksson, var föremål för stort intresse. Mindre observerad blef förläggarnes *snillemätare*, på hvilken författarnes geni vägdes, detta ehuru uppfinningen var alldeles ny.

Min sköna vägviserska förde mig slutligen till *nyhetsbasunen*, den allra senaste uppfinningen. Det var en slags fonograf, som skulle, menade man, ersätta tidningarna, i händelse folk slutade lära sig läsa innantill. Den höll som bäst på med att framsäga veckans nyheter, deklamerade derefter ett poem med verklig pathos samt uppläste inlemnade annonser, allt för fem öre person. Han hade en röst, som hördes en half svensk mil

Vi satte oss nu ned för att intaga några förfriskningar.

— Och hvilken nytta tror ni, att alla dessa maskiner ha gjort människorna? — frågade jag.

— Endast den, att de visat oss, att människan inte behöfver vara dum, fast hon är galen — svarade hon. — Maskinerna ha frambringat öfverproduktionen och arbetsbristen, som i sin tur befordrar folkvandringar, hvilka ingalunda nedsatt jordvärdet, utan endast fört ur landet dess bästa krafter. Enligt min åsigt stå vi den dag som är på

samma punkt som för hundra år sedan. Menniskosnillet liknar ekorren i sitt hjul. Det finnes ingenting nytt under solen, kanske just därför, att vi aldrig skola bli i stånd att uppfinna någonting, som öfverträffar oss sjelfva.

— Ni är förmodligen professor i statistik? — frågade jag med en blick, lysande af vördnad, på min djupsinniga granne.

— I *nomadurologi* — svarade hon tvärt.

Jag märkte ej, att maskinerna råkat i gräl med hvarandra, förr än ett förfärligt buller väckte mig ur mina tankar, till den grad hade den unga qvinnan imponerat på mig.

— Följ mig! — sade hon med af ängslan darrande stämma.

Jag kände en spänd arm vidröra min egen

Nu vaknade jag, i det jag slog omkull nattduksbordet, omkring hvars ena ben jag lindat min arm.

En hemsk tilldragelse från
hundraårsjubileet för »snille och smak».

Klockan 5 slutade festen, och smaksnillena kring blå bordet hade redan ett par timmar sofvit de rättfärdiges sömn, utschasade och sömniga, som de voro, efter det myekna festarbetet med muserna. Klockan slår tolf i riddarholmskyrkan. De hem-ska malmljuden »dallra spöklikt» i den mörka natten.

I Gustavianska grafkoret passerade något ovanligt, det spökade nemligen der nere på ett mycket egendomligt sätt.

Kring snillekonungens kista stodo de nio muserna och stänkade näpet och graciöst, under det de sökte lyfta det tunga locket af Gustafs kista.

— Hvad är det här för ett sakramenskadt spektakel? Kan man inte få vara i fred? — Ljöd en för muserna bekant röst från kistans inre.

Nu ramlade locket af med ett förfärligt larm, och Gustaf reste sig upp i kistan och gnuggade sig i ögonen.

— Hvad skall detta heta? Jaså, det är ni töser, och ni vill?

— Ja ers k. h., — svarade muserna niostäm-migt och nego sippt.

— Ett mycket snillrikt och upplysande svar i sanning....

— Jo det är som så, att det är rakt på tok; Carl David har förstört mitt ryckte — sade en. — Och Ljunggren mitt — sade en annan. — Och Vennerberg mitt — sade en tredje. — Och så baktalades alla vid det blå bordet i rikssalen — utom Snoilsky och Rydberg.

— Se här är Dagens Nyheter och Sydsvenskan, var så god och läs referatet öfver festen och Carl Davids pecoral på 420 vers — sade den som först talat. — Tusentals personer, som plågat sig sjelfva och andra med ofantligt utbildad sentimentalitet, ha, genom att våga sig på Carl Davids Tegnér-plagiat-anrättning, blifvit alldeles botade från denna sjukdom; men så ha också läkarne haft mycket arbete med att ställa i behörigt skick käkarne på alla olyckliga, hvilka gäspat dem ur led under studerandet af lille Carl Davids förfärligheter....

När Gustaf hade läst verserna rodnade hans balsamerade ansigte.

— Och hvad viljen I, att jag skall göra? — sporde han och rusade upp.

— Ge dem på huden, de gamle, bilda en ny akademi, vi äro skandalthungriga, det är så länge sedan vi hade något stiltigt gurgel; de här krabborna äro alldeles omöjliga.

— Jag är visserligen död, och det är nog kittsligt förstås, men kör i vind sa' Blomster, det generar inte ett odödligt snille, att vara död som ni ser — come along ladies! Upp i rikssalen, så ska vi med guds nåde afskeda hela bundten! Jag kilar kanske i förväg med dig, Melpomene, så kunnen I öfriga gå och skaffa hit tongubbarne, sofvande eller vakna

En timme senare sutto alla de aderton vid

bordet, nickande i daktylisk takt, under det Gustaf, som stod öfverst vid bordet, mönstrade dem med satiriska blickar. Bakom gubbarnes stolar stodo muserna, som ledt sexton af dem dit en under hvardera armen. De hade gått i sömn hit upp. Slutligen öppnade Gustaf sin vigda mun och sade:

— Det är förbaskadt otacksamt, att tala för sofvande menniskor; men det kan nu inte hjälpas, det skulle förresten vara synd att väcka er nu, när ni sofvit så länge. En uppsträckning förtjeningen I ändå, innan jag afskedar er krabbsaltare, och du i all synnerhet Carl David. Tycker du, att det är reson att smida sådana der karamellsvers? Den lyriska flykten ger mig en föreställning om din pegasus som vore han ett djur af det slaget, hvilket har vingarne framme i hufvudet, vinggar som endast äro afsedda för uppfångande af ljud. Gå i kloster, Carl David! Och du, Sundberg! Hur kan *du* vara nog glömsk att vilja förorda karantän mot osedlig litteratur, du som går i tēten för karnavalupptågen i Upsala? Ja, nicka du, jag har nog haft ögonen på dig, herr biskop. Det som synes galet för dina ögon, är ändå det rätta, och det är det som segrar. Jag skall säga er, mine herrar, att på högre ort är man inte längre så förgjordt pietistisk som I tron, man följer der med sin tid. Man riktigt blyges för er der uppe; därför att I viljen gifva ruttonheten inom samhället näring genom att dölja dess tillvaro.

Jag trodde verkligen inte, det skulle gå så långt, att jag genom en påtryckning af muserna skulle nödgas uppstiga ur min graf för att afskeda er; men hellre det än att nödgas se sitt verk ramla i spillror.

Jag afskedar er härmed hela bundten, därför att I ären efter er tid och söken kläda i tvångströja det literära framåtskridandet. Lefve realismen! Lefve

allt som är splittergalet i edra ögon! Jag utnämner härmed *Jörgen* till akademiens sekreterare; och ege han rättighet att efter eget tycke välja ledamöter.

Derefter nedsteg åter den stora skaldekonungen i sin graf under musernas jubel och gubbarnes bifallsnickningar.

Fosterländska skrifter.

En folkskollärare kunde i »den gamla, goda tiden» få tjockt skinn på insidan af handen af att örfila upp sina lärjungar, det kan växa mossa på allmänna landsvägen och det kan ramla bitar ur månen vid de stridsrop, som baggehären kommer att uppgifva vid stormningen af Stockholms slott, men hvad som ej ännu kunnat inträffa är, att »Svenska qvinnoföreningen» lyckats intressera svenska folket för uppbyggandet af Karlsborg. Och detta är stor skada — i dessa dåliga tider, lika stor skada för oss svenskar, som att vi inte fingo Babels torn uppbygdt i tidernas början.

På ett mycket kyligt sätt uppmuntra vi denna snillrika förening, dessa stridslystna damer, hvilka här om året skänkte hvar sin »krigare» såsom bidrag till påskyndandet af fästningens fullbordan! Skall då svenska folket i evighet vara så förbaskadt fördomsfullt att icke vilja inse fördelen för landet att ha ett fulländadt fästningsverk midt inne i dess inelfvor?! Man vet ju, hvilken stor nytta det är för en man att ha hufvudet der. Fråga Stockholms stadsfullmäktige och andra uppkomlingar om den saken, och ni skola få höra, att jag har rätt. Det

är högst ogrannlaga att så der täppa till plånbo-
ken, då frågan gäller något så fosterländskt, som
att bygga upp en fästning, hvilken fienden aldrig
får reda på och följaktligen ej kan förstöra.

Stort långsammare än det går, kan det följakt-
ligen icke gerna gå med fästningsbyggandet, det
har nu föreningen för länge sedan insett och der-
för kommit till den fiffiga idén att på indirekt väg
skaffa sig byggnadskapital genom att ge ut *foster-
ländska skrifter för väckande af fosterländsk anda
bland folket*. För det kapital, som dessa skrifter
inbringa, vore det meningen att uppbygga det
stolta Karlsborg. Men för att utge skrifter fordras
dels manuskript och i all synnerhet kapital, ett be-
tydligt mindre kapital, än för hvilket Karlsborg
kunde fullbördas, och till den ändan skulle nu en ny
bazar ega rum.

Vi ponera, att handeln går bra. Och hvarför
skulle den icke det? Ändamålet är ju ädelt! När
något så splittergalet som »Den upp- och nedvända
verlden» kan i detta konkurrensens tidevarf både
gå och stå sig, så följer det af sig sjelft, att den
här bazaren, som är af så reel beskaffenhet och af
så stor foster-fosterländsk betydelse, äfven skall lyc-
kas. Den bör till och med inbringa en stor summa,
om damerna egde en skicklig arrangör, som för-
stode att välja hvad som faller publiken mest i
smaken.

Jag tar mig friheten att i sakens eget intresse
föreslå några anordningar rörande bazaren och som,
jag tror det enfaldeligen, med acklamation skola
tagas ad notam af Qvinnoföreningens älskvärda
damer.

Jag antager, att stora börssalen bör hyras till
lokal. Deri ligger en antydning, att man måste taga
med sig en späckad börs. En mängd bord, helst
144 till antalet och numrerade, böra ställas kring väg-

garne, på borden utsättas de kuranta varorna och bakom borden damerna i egenskap af försäljerskor. Prisen på försäljningsartiklarne äfvensom inträdesafgiften bör uppskrufvas högt, så att man undgår besök af skräddare, skomakare, plåtslagare och annat patrasck; men för att förtydliga denna ästundan, bör också ofvanför ingången målas med stora bokstäfver: »*Skomakare, blif vid din lüst!*»

Kataloger, innehållande förteckning och prisen på varorna, säljas vid ingången till 100 kr. pr exemplar. Broschyren bör ega ett pikant innehåll.

Här nedan anföras några ställen ur texten såsom jag tänkt mig, att den bör vara affattad.

Ur förordet.

Vid hvarje bord säljas vällofliga systerkyssar. För en kyss på handen betalas 50 kr., för en på kinden en tum från mungipan 100 kr. Pristillägg och frivilliga penninggåfvor belönas med ett vänligt, af fosterlandskärlek och tacksamhet dikteradt leende. För leenden betalas ingenting, om ej så önskas.

Ur texten.

Vid bordet n:r 1 säljas exemplar af »Makan. Qvinnans fysiska, andliga och sedliga pligter, rättigheter och helsoregler i äktenskapet af med. d:r Hermann Klencke, professor». Pris 100 kr. pr exemplar.

Vid bordet n:r 2 säljas broderade, fosterländska blöjor, turnyrer, cigarrmunstycken, byxuppehållare och »Stridsropet». Pris 50 kr. för hvarje sak.

Vid bordet n:r 3 säljas en äldre, fosterländsk harpa, en skänk af en af damernas äkte män och passande för någon musikalisk ungarl, jemte det

sista exemplaret af första upplagan af »Ljud och oljud af Sigurd». Pris 500 kr. för båda konstverken.

Vid bordet n:r 4 säljas diverse stickade, fosterländska handarbeten, deribland pickelhufvor, bandvantar, damasker och haklappar för unga Sverige. Pris 50 kr. pr st.

Vid bordet n:r 5 säljas fosterländska ryckgubbar af trä, åtföljda af »Små själar». Pris, för en gubbe och ett exemplar af »Små själar», 50 kr.

Vid bordet nr 6 säljas fosterländska abc-böcker och fosterländska bröstkarameller à la Tua, värpta af tuppen i abc-boken, lämpliga att utdelas åt dem, som lida af Tua-feber. Pris för en abc-bok och tre karameller 50 kr.

Vid bordet n:r 7 säljas fosterländsk Lucca-Mierzwinski-punsch och Lucca-Mierzwinski-cigarrer. För att få bli »på röken» af antingen punschen eller en cigarr, erläggas 1,000 kr. jemte möjliga böter för fylleri och oljud.

För att ej tröttna med en allt för stor mängd fingervisningar, fästes uppmärksamheten vid sista raderna i katalogen. De böra ha följande stilisering:

Vid bordet n:r 144 säljes ingenting, utan har föreningen här utställt till påseende de manuskript, som skola tryckas för väckande af fosterländsk anda ibland folket. Manuskripten äro inslagna i förseglade kuvert, och få endast titlarne studeras gratis. För genomläsande af hvarje manuskript erlägges 100 kr.

Titlarne på några af manuskripten ha detta ntseende:

Ned med socialisterne och den liberala pressen.

Lefve konungen, hela kungliga husets anför-
vandter, krigsmagten till lands och vatten, alla ri-
kets embetsmän och alla öfriga *fosterländskt sin-
nade* invånare!

* * *

Nyttan af reaktionära petitioner.

* * *

Är det icke nödvändigt att tills vidare låta
ungdomen studera endast kristendom och åsidosätta
alla andra onyttiga ämnen.

* * *

Hvilken poesi var det icke i medeltidens bragd-
rika decennier med dess ljufva okunnighet och
tappre riddare!

* * *

Qvinnans låga förnedring genom den s. k.
moderna bildningen och hennes upphöjelse genom
spridande af fosterländsk anda ibland folket.

* * *

Huru sprides lättast fosterländsk anda ibland
folket? Svar: Genom att lära det afguda sin öf-
verhet!

Signaturdille.

Jag satt en dag i redaktionslokalen och grubblade öfver ett lämpligt ämne för en skämtsam uppsats — det är långt ifrån lika lätt att finna ämnen till uppsatser som till författare — då en ung man inträdde i rummet.

— Förlåt — säger han — är det inte herr redaktören jag har förmånen att intervjua.

Jag svarade honom med en bockning, som borde innebära, att han kunde smickra sig med att vara en fysionomist af rang, han hade träffat sanningen på pricken. Jag ämnade fråga honom hvilken jag hade att tacka för äran af besöket, men det behöfde jag ej, ty han slog sig ned med de orden — han sade dem mycket blygsamt:

— Ni har väl inte händelsevis läst något af signaturen *Mark Twain*?

Jag kastade på honom en försmädlig, öfverlägsen blick, en sådan der en som framskjutes, när man närmar ögonlocken till hvarandra, så att bara pupilen och en del af hvitögat synes och tänker: Ska' de' vara istället för qvickt de' der, herr grönköping? Den unge mannen såg mycket menlös

ut, och upprepade högt och tydligt sin fråga, då han, därför att jag ej strax svarade honom, förmodligen trodde att, jag var en smula döf. Jag lade pannan i veck, stirrade på bläckflaskan, hvilken jag, tack vare etikettens fordringar, inte slungade mot hans skalle, och för att ge honom en inuit att packa sig i väg började jag hvissla björneborgsmarschen och trummade samtidigt med fingrarne takten på bordet. Den unge mannen missförstod mig till den grad, att han gick mig på lifvet. Innan jag hunnit resa mig från stolen och inta en för den tredje stadsmagtens representant värdig ställning hade han satt sin fjunbeklädda mun vid mitt öra och skrikit:

— Ni har väl inte händelsevis läst något af signaturen *Mark Twain*?

Jag blef nu tvungen upplysa honom, att jag ej var döf och jag tillade så försmädligt som möjligt, att jag aldrig hört omtalas någon signatur med det namnet.

— Det var märkvärdigt — yttrade han — jag har dock skrivit under den signatren åtskilliga år....

— Har ni....? Skulle ni....? Hvad vill det säga, min herre?

— Jo ser ni, jag är just *Mark Twain*, jag.

— Hur gammal är Ni, och hvarifrån kommer ni?

— Jag är 19 år — svarade *Mark Twain*, och född i Wexiö och derifrån kommer jag.

— Och när jag för tjugu år sedan träffade er ombord i en ångare på Missesippifloden, då var ni redan en meddelålders man.... Hur skall den saken kunna förklaras?

— Det var inte jag det! — utbrast den unge mannen....

Jag förstod nu, att han talat allvar hela tiden,

och att han ej gjort sig skyldig till ett otidigt skämt. Jag lofvade mig sjelf att i nästa nummer skriva en skarp uppsats, hvori vederbörande därhusdirektör skulle behörigt afbasas och tillrättavisas för den likgiltighet och försummelse han visat genom att låta en sådan galen menniska få tillfälle att rymma.

— Anledningen med mitt besök — fortfor han — var egentligen den att fråga er, om ni behöfde någon medarbetare, jag skulle i så fall kunna stå till tjänst.

Jag svarade honom, att jag visserligen borde känna mig rörd ända till tårar af ett sådant uppoffrande ädelmod; men beklagade också, att någon plats, värdig en sådan förmåga som hans, ej finnes i tidningen.

— Jag har inte stora fordringar — sade han. — Fyra tusen kronor om året och 50 % af vinsten är allt hvad jag begär. Jag skall säga er, att jag varit alldeles för god af mig, alldeles för efterlåten; ty jag har, utan att väcka åtal mot en hel mängd literära tjufvar, tillåtit dem att begagna mina signaturer. Man har stulit ifrån mig den ena signaturen efter den andra, sedan jag skaffat dem literär ryktbarhet. Det är jag som är skaparen af sådana signaturer som t. ex. »Thord Helsing», »Alma Rek», »Jörgen», »Nemo», »Bror Jonathan», »Ejnar», »Saxon», »Sigurd», »Gösta», m. fl. och nu skörda dessa bofvar ära och guld af min talang. Det är nu en gång så, att när en författare kommit i ropet, sedan kan han skriva hvad skräp som helst; det går lika bra i folk.... Det vår emellertid tråkigt, att jag inte skulle få nöjet rycka upp er tidning, men jag lofvar er att lemna bidrag då och då. Farväl herr redaktör.... Ni kommer nog att be mig återvända.

Han lemnade mig spörjande och undrande. Jag frågade mig sjelf, om inte allt sammans var

ett uppsluppet skämt af någon gyckelmakare; men jag skulle snart erfaras, att den unge mannen talat allvar och, att han höll hvad han lofvade och litet till ändå.

Kort derefter erhöj jag en mängd insända artiklar och poem m. m., undertecknade olika signaturer, men skrifna af kända författare, slarvigt afskrifna. Denna skymf kunde jag väl ändå ha tålt, men han (*Mark Twain*) stannade inte vid detta, utan började resa omkring på landsbygden och undervisa både unga och gamla i sin infernaliska vetenskap. Han fortsatte dermed, tills han slutligen blef gripen af vederbörande myndighet och stäld till ansvar för utspridande af irrläror. Detta var mitt verk, och jag trodde nu, att mina lidanden skulle ha upphört för alltid, men deri bedrog jag mig. Hans lära hade vunnit anhängare i orten och i hvarje stuga började man »författa». Det olyckliga offret för alla dessa gräsligheter blef naturligtvis tidningen. Cirka ett tjog plagiat inflöto dagligen! afskrifter af stora romaner, poem, filosofiska arbeten m. m., sådana som »Rosen på Tistelön», »Grefven af Monte-Kristo», »Nattvardsbarnen», »Philosofiska Statsläran», m. fl. arbeten, som nu voro författade af olika signaturer såsom J. M—n, B. P—n, m. fl.

Det var med verklig ängslan jag väntade på, hur detta delirium skulle utbildas.

Jag tänkte: Det vore kanske skäl i att något motgift inympades i de olyckliga offrens kroppar. Jag föreslår, att man försöker gifftet som frambringar *rabies canina* såsom ett lämpligt motgift och att någon af patienterna på försök sändes till Pasteurs experimentlokal. Jag skall anmäla förhållandet till vederbörande myndighet och tala vid doktor Boström om saken.

* * *

Sedermåra har jag erfårit, att den unge man-
nens signatordille utbildats till fullkomligt van-
sinne, och sitter det olyckliga offret numera på
ett dårhus. Jag besökte honom här om dagen
och fann honom syselsatt med att på golfvet
skrifva alla tänkbara signaturer. Väggarne voro
redan alldeles fullklottrade med dylika.

Huru man blir ryktbar och
hvad det medför.

Ändtligen ha vi kommit så långt på civilisationens bana, att vi lärt oss inse nyttan af att bli ryktbara, det är också därför litet hvar försöker sig på den saken nu för tiden, lika ofta som man förr i världen lade sig vinning om att vara en hederlig människa, som inte gjorde affärer hvarken i förfalskningar, mordbrand, fylleri, socialism eller andra moderna fabriksvaror.

Det gifves många sätt, på hvilka man kan höja sig till ryktbarhet; men jag föredrager att endast här nämna några få, som vi skulle vilja rekommendera.

När två dödliga söka beröfva hvarandra hvad de icke ega, då bli de snart ryktbara. Se här ett färskt exempel! Ett cirkulär af följande lydelse har blifvit mig tillsändt:

»Som i dessa dagar ett cirkulär utgått från boktryckeren Hans Österling i Helsingborg af följande innehåll:

Den 10 April 1886.

Ärade redaktion.

Från Allmänna Annonsbyrån har utgått en annons att utestående fordringar å H. Österling i Helsingborg liqvideras

af en namngifven advokat i Stockholm. Då annonsen tillkommit utan min vetskap och i tydlig afsigt att skandalisera beder jag Eder härmed att icke intaga någon annons af omnämnda innehåll i Edert blad. Rättsligt åtal kommer att anställas mot upphofsmannen.

Högaktningsfullt

H. Österling.

(Red. och utgifvare af »Allehandaskänsktskräpmaros-pintorokromotokräneavemariarapakalja.)

få vi härmed upplysa, att någon dylik annons *icke* expedieras genom Allmänna Annonsbyrån, som ock att ingen tidning kan uppvisas med Allm. A.-B:s märke under annons af ofvanstående innehåll.

Stockholm den 13 April 1886.

Allmänna Annonsbyrån

Man bör komma ihåg att H. Österling är en afsigkommen folkskolelärare, som med verkligt dödsförakt kastat sig in på literaturen, der han mycket länge plågats som en orm i en myrstack, då deremot Allmänna Annonsbyrån är en barmhertighetsinrättning för afsigkomna, mindre vetande annonser. Alla mina ovänner, som sakna medborgerligt förtroende eller som hin onde sagt upp bekantskapen med, skulle jag vilja råda att begagna sig af *H. Österling-Allmänna-Annonsbyråkratiska* systemet för att vinna herostratisk ryktbarhet.

Har man reumatism eller andra qval i själen och för öfrigt så pass klar blick, att man inser, att vår herre blyges öfver ens dumhet, då kan man med glans och konfirmationshopp om framgång begagna sig af det *Herman-Bangska* ryktbarhetssystemet. Detta utvecklas på följande sätt: Man är mycket artig mot eklesiastikministerns fru, som intresserar sig för ens små företräden — dessa företräden framför andra ynkryggars kunna bestå deri, att man har pannlugg, smala ben och är blå under ögonen samt har privilegier af den allsmäg-

tige på att se mellankolisk ut o. s. v. Man skriver en bok, i hvilken menskligheten tages i upptuktelse och hudfängdes enligt alla pessimismens regler, örfilar upp en förläggare med en »skandal-tidning» hoplagd i spaltform, tills hans hederskänsla manar honom att förlägga boken. Då arbetet kommit ut i marknaden, och innan det blifvit receuseradt af ens ovänner inom pressen, faller man på knä för sin höga beskyddarinna, kysser hennes naglar och tåspetsar och ber henne med tårar i ögonen, att hon ställer så till att boken blir konfiskerad. Lyckas hon inte öfvertala sin man att lägga beslag på boken, då duger inte det Herman-Bangska systemet. Då får man vänta tills det knäpper till i ens hufvudskäl, tills man blir ett snille, eller begagnar man sig af ett annat sätt att vinna ryktbarhet. Detta består i att draga nytta af det *August-Palmska systemet*. Det är det mest praktiska af alla hittills kända ryktbarhets-system, och kan med fördel användas af hvarje medborgare, som betraktar Långholmen med samma blickar som ett nygift par sin sommarvilla, der de ämna tillbringa smekmånaden, af alla som inte onödigtvis öfverspolat sina förståndsförmögenheter med öfvermått af vetande. För att vinna ryktbarhet enligt detta utmärkta system skrider man till verket på människohjelpsamhetens stormstege. Man sätter in i tidningarne en annons och ber redaktionen rätta staffelen. Annonsen bör vara affattad ungefär så här:

Stort folkmöte!

Alla, som intressera sig för arbetarens förtryckta ställning torde infinna sig om söndag kl. 3 e. m. vid — — —, der viktiga frågor, som röra arbetarens intressen, komma att dryftas.

(Namn.)

En verklig folkets vän.

När en böljande folkmassa samlat sig, stiger man, för effektens skull, lämpligast upp i ett träd, såvida det inte finnes någon hög sten i närheten, och håller följande tal:

Medborgare, stackars förtryckte medborgare! Det är till er jag talar. Till er, stackars förslafvade människobarn, är det mitt hjerta talar! (Kommer några speglosor såsom t. ex. »stackare kan du vara sjelf» o. d. till ens öron, låtsar man att man är döf). Alltså är det en gifven sak, att vi arbetare äro förtryckta. Låtom oss afskaka det ok, tyrannernas välde lagt på våra halsar; låtom oss åter bli människor och inte längre vara lastdragande smålandsoxar. (Nu kan man vara öfvertygad, att ett sorl af harm stiger från människomassan, att ett stenregn smattrar mot trädens grenar kring ens öron; man undviker stenarne så godt man kan och fortsätter). Det är hårda ord, det medgifves; men de äro sanna. (Blir man nu inte ihjelslagen, säger man.) I sen, att jag med friskt mod offerar mitt lif för edert väl eller ve! (För säkerhetens skull stiger man ner ur trädet och ropar): Framåt mot jemlikhet, frihet, kapitalets fördelning och välstånd! (Hvarefter man slår sönder några fönsterrutor i närmaste bygnad såsom ett bevis på, att man är färdig att strax ge hopen ett klingande bevis på sin socialistiska talang.) Lyckas man inte bli ryktbar efter det sistnämnda systemet; då förtjenar man nog heller inte att gå lös. Det gifves flera system; men dessa äro mindre praktiska.

Hvad medför nu ryktbarheten, som vi söka gripa med samma ifver som en poliskonstapel en gatkryssare?

Mycket stora fördelar:

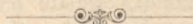
Man får mycket ovetit i tidningarne; får alltid bereda sig på att betala ut stora summor till ke-

miska tvättinrättningar, för rengöring af kläder, som blifvit nedspottade eller smutskastade; och man får slutligen glädja sig åt, att en vacker dag bli öfverfallen och ihjelskjuten liksom en hund, efter att ha uppoffrat sin förmögenhet för folkfrihetens stillastående, lagat så att ens familj fått ett par trefliga rum på fattighuset och ens namn ett par trefliga epitet i nekrologen, som kanske börjar så här:

Den ryktbare folkuppviglaren, skandalskrifvaren för detta fästningsfången m. m. föll i går offer för en förrädares kula — — — — —

Sådant var hans lif. Den mördande kulan befriade honom från en skymf, som vinkade åt den *store* folktalaren, och som för en skarpare blick antager form af en galge och en repstump.

Att fika efter ryktbarhet har sina små behag; det måste medgifvas.

Ungtuppar på publicitetens fält.

Ett bidrag till darwinska läran om racernas
förvandling.

Det snöade och stora drifvor samlade sig på fältet. Det blef svårt för rapphönsen att finna föda, lika svårt som det är för en ung man, hvilken skrifver omöjliga vers och obegripliga tredje klassens ledare, att vinna ryktbarhet som publicist. De gamla, förståndiga hönsen gräfde sig genom snön ned till marken, der de hvarken fröso eller ledobrist på föda. De flesta unga följde de gamlas exempel; endast några få ungtuppar ansågo det vara under deras värdighet att gräfva. De skulle nog uppfinna ett annat sätt att lifnära sig och slippa frysa om näbb och fötter. De skulle göra som människorna, eller, ännu bättre, lära de dumma och grymma människorna *savoir vivre*. De samlade sig följaktligen till ett möte vid kanten af ett utfallsdike, och här kommo de öfverens om att lägga på en ny människorace, som skulle sakna vanligt folkvett, bokvett, hållning, snille, ärlighet och andra dåliga egenskaper. De skulle inrätta ett nytt rike med alldeles nya samhällsordningar och lagar, bli människor med hönshjernor, menni-

skor som förmå hålla sig uppe, och det kunde väl inte vara förbundet med så särdeles stora svårigheter, alldenstund de flesta af släktet homo hade för sed att flyga högre än vingarne buro dem. En af tupparne hade hört en jägare yttra, att småstadspublicisten är den allra underligaste metamorfos i människohamn. När han ser sitt namn tryckt under utgifvarens på en tidning, förvandlas han ögonblickligen, ifrån att vara en mycket tarflig medelmåtta i renskrifning, till författare, till mästare i alla handverksgrenar, till professor i alla både kända och okända vetenskaper, till skald, till prisdomare, till lärare i estetik, jordbruk och rännstenssopning. Hans hud blir så fast, att den täflar i alla afseenden med noshörningens omhölje, den blir oemottaglig för hugg och skott och hudens egare blir odödlig — enligt egna åsigter.

Med detta yttrande till stöd beslöts att alla människokandidaterna samt och synnerligen skulle kasta sig in på tidningslitteraturen. Af kråkan lärde man i största hast att rita kråkfötter, och så var man färdig lära alla stackare både lefvande och döda »att veta hut». Men för att uppträda städadt och inte väcka åtlöje bland bättre folk, som först och främst skulle grundstukas, borde man, åtminstone till det yttre, likna »öfverklasspaket», hvilket aldrig förstått uppskatta raphhönsens andliga värde utan ätit upp dem.

— Det blir aldrig folk af oss! — gol en tupp som ansågs för ett fån, därför att han trodde på ett »högre väsen» — än det som uppstår, när raphhönsen flyga upp.

Det vardt en lång diskussion om lämpligaste lösningen af förvandlingsproblemet.

Slutligen uppträdde en ung tupp, som var i målbrottet och kallade sig Le Narr, och pep, att han hört skatan säga, att i Sverge finnes en under-

görare vid namn Boltzius, som kan uträtta underliga ting med signade handdukar, bland annat förvandla djur till människor och tvärt om. Alla började nu i glädjen öfver hoppet om gåtans lyckliga lösning göra de galnaste krumsprång, så att snön yrade af förargelse. Ungtupparne pepo af förtjusning, och det lät som piccolanysningar. De beslöto utan votering att vända sig till Boltzius. Men alla de gamla hönsen, som lågo under snön och åhörde spektaklet, kallade dem idioter. En gammal tupp, som var grå i nacken och var ridhare af dubbla hästskoorden, försäkrade dem, att de nu voro mogna att erhålla burskap som åsnor.

En kort tid efter ofvan refererade sammanträde hade alla antagit människoskepnad genom att stupa kullerbyttan på en utbredd af Boltzius signad handduk, hvilken skatan stulit från ett slott långt, långt borta.

Reste de så åt olika håll ut i världen.

Le Narr, hvars lefnadsöden jag i korthet skall återgifva, begaf sig till en småstad i Palestina. Han gick upp till platstidningens utgifvare och anmälde sig såsom sökande till den lediga referentplatsen, ehuru han inte hade en aning om hvad ordet betydde. Han blef antagen på försök och bortkörd på tredje dagen efter sin uppståndelse med denna förmaning instucken i öronen:

— Ni är en humbug, Sir! Ni passar bättre till att få stut än att referera. Hvad i sju tusan corpus antiqva tänker ni på, herre? Här i referatet står tydligt, att den heliga anda, enligt 113 kap. 99 § äktenskapsbalken, verkligen varit gift med Jungfru Maria, och att en borgmästare enligt samma paragraf inte är för mer än en dagakar. Sådana referat kan jag inte begagna mig af. Ni lyser med lånta fjädrar, och jag skulle vilja råda er att aldrig

mer vältra er i en så djurisk vanvördig dumhet, som ni gör, när ni försöker referera.

Le Narr förstod, att han var genomskådad och vallfärdade nu till Jerusalem, der en skandal-tidning utgafs. Ett företag som stödde sig på folket så tungt, att folket fick ligga under och göra tjänst som golfmatta. Han lofvade att betala för sig, om han blott finge referera; ty det hade blifvit en mani hos honom att referera, sedan han så grundligt stukats. Jerusalems Allehanda, som under sin korta tillvaro kunde triumfera öfver, först och främst att ha tagit lifvet af sina få prenumeranters heder och ära, derefter af alla människors inom samhället, hade nu kommit på dekis; man fick rullande ögon och kramp i fingrarna, hvarje gång man såg bladet eller dess utgifvare, och den sistnämnde blef ofta tvungen för undvikande af hudflängning och stening af folket, hvars parti han alltid tog, att stänga in sig i källaren, der han öfvade upp sin stil betydligt genom att skrifva räkningar med 25 proc. dyrtidstillägg i stället för rabatt. Han ämnade betala sina etthundrafjorton björnar med dessa aktstycken. Derigenom skulle tidningen äfven vinna i anseende och välstånd. Så stodo sakerna, då Le Narr gjorde sin entré i redaktionslokalen. Att få en inackordering, som betalade bra för sig, och dessutom förstod att redigera tidningen var välkommen, och antogs Le Narr följaktligen till redaktör af Jerusalems Allehanda mot en afgift af 100 kronor i månaden för rättigheten att skrifva hur han behagade.

Han debuterade med en ledare, som i sublimt hänseende lemnade intet öfrigt att önska. Dess första sats hade följande vackra och anderika, ehuru kanske något svårfattliga ordalydelse:

Nettol etsammaskcato tsem ned keo natu etsam-

masodöm ned ttolb je negilkeno rah nessalk ednate-brasppork ned, etc.

Sjelfva slutklämmen var affattad på ett annat språk och hade denna form:

»Eradde häärar ock, svänsekä menn dätt, err min järrtligaste; önskann at ni pränumärärer på! vârr tiddning ock därigenom gynnar formåggann ock arbättet vi nåddlega».

Flera satser torde det vara onödvändigt återgifva, läsaren begriper nog ändå, hvilken storslagen förmåga Le Narr måste ega, när jag tillägger, att den der ledaren hittills är och troligtvis förblir hans förnämsta mästerverk.

Nästa dags morgon, då Le Narr gick ut på gatan, betraktades han af stadens invånare med samma blickar, med hvilka man öfverallt i verlden numera skulle betrakta Bileams åsna, i händelse hon uppenbarade sig och höll föredrag om vetenskapens framåtskridande bland boskapen i Palestina.

Den uppmärksamhet för hvilken han blifvit föremål piggade upp Le Narr. Manien att referera öfverföll honom på nytt. Han gick upp på rådhuset och befalde i förbigående vaktmästaren att kyssa honom på foten, ålade allmänna åklagaren att ögonblickligen sända bud efter borgmästaren och laga så att några bofstreck på minuten begingos, ty han ville referera. Nu skulle det bli andra bullar af. Men den hederlige åklagaren och dito vaktmästaren opponerade sig.

— Hvar är referentbordet, brackor? — frågade Le Narr.

Vaktmästaren pekade på en stol vid dörren.

Le Narr måste beqväma sig att vänta en stund.

Han slog sig ned på en stol med hatten på hufvudet och armarna i kors och fötterna på åklagarens bord, hvilket han slängt fram till fönstret

med en sådan fart, att handlingarne, med hvilka det var belastadt, farit flaxande ned på golfvet.

— Säg mig, du med truten — yttrade han till fiskalen — om här i staden finnes några klubbar eller dylikt, som man kan nedlåta sig att besöka utan att bli generad.

— För bättre herrar finnes det nog en klubb — svarade fiskalen.

Då borgmästaren och de tvenne rådmännen kommo den vanliga tiden, ehuru det inte fans något mål att behandla den dagen, rusade Le Narr ned från bordet, stälde sig framför borgmästaren med armarna i sidan, återgifvande den oförgätliga bilden af en kruka, och sporde i en af vrede darande ton, om det var skick och fason att komma upp på rådhuset så sent och låta honom (Le Narr) »stå och vänta en half timme på sammanträdet, då på budet (?) dock är att desamme (!) skola börja kl. 10».

Han hade naturligtvis ingen aning om, att i alla landets städer borgmästarne alltid anses ega rättighet att bestämma, när rådhusrättens sammanträden skola börja, tiden beroende på målens antal; inte heller att staden ej alltid aflönar rådmännen. Borgmästaren, som har ett godt hufvud och är satiriker, blinkade med det ena ögat och låtsade som om han hade ett förrymdt dårhushjon framför sig — ett slags folk, som får behandlas med varsamhet; därför sade han också:

— Det gör mig ledsen, herr greffe af Salamanca, att ni, som är så verldsberyktad, och hvars glänsande snille blifvit epokgörande och slagit en verld med häpnad, att ni skulle behöfva vänta på en borgmästare och några rådmän. Jag hoppas, att ers grefliga höghet har öfverseende med oss denna gång; det skall ej vidare inträffa.

Det fans som sagdt intet mål att behandla.

Borgmästaren uppläste endast ett utslag, hvarefter han slog igen protokollsboken, och anmälde att sessionen var slut.

Le Narr liknade en stund ett frågetecken, hvarefter han reste sig från stolen, sparkade till dombordet, så att det föll omkull och skadade illa en af rådmännen. Han befalde, att man »till nästa gång» skulle skaffa honom ett referentbord af valnöt. Han kastade förstenande blickar på borgmästaren, nöp fiskalen i näsan och spatserade, spottande vaktmästaren i synen, derefter majestätiskt som tuppen för alla tuppar ut genom rådhusdörren; men här greps han i nacken af vaktmästaren och ikläddes tvångströja. Le Narr blef fängslad och för sitt välförhållande dömd till 4 års straffarbete men ej till förlust af medborgerligt förtroende, ty något sådant hade han aldrig egt. Le Narr opponerade sig, och sade att han var sjuk. Läka- ren undersökte honom och upptäckte, att den unge mannen var mindre vetande, hvarigenom domen upphäfdes och insattes Le Narr i stället på en asyl.

Hvad beträffar de öfrige ungtupparne och deras lefnadsöden på publicitetens fält, äro de af enahanda art.

Men ännu lefva raphönsen liksom de gamle gudarne på det forna, vanliga viset — och följa med sin tid.

Hur Tripp, Trapp, Trull förbättrade
verlden.

Det var i slutet af höstterminen. Tre små obeskedliga gossar, som gingo i fjerde klassen, hade af rektor fått stut, därför att de ej kunde sina lexor i svenska satsläran. När de kommo ut på skolgården, sade den äldste, som var förlofvad och alltid låg på latsidan, antingen han nu gick och filosoferade eller hvilade sig efter skolkningen från skolan. Han hade i företalet till Palmers arbeten inhemtat den lärdomen, att ett snilles mest framstående egenskap vore att inrätta sig bekvämt.

Med blicken ljungande af harm och den sårade stolthetens rodnad på sina kinder utbrast han, i det han upptog en gråsten från marken, vändande sig till sina stutkamrater:

— Bröder och medborgare! Så sant som det är, att detta miniatyrklippstykke icke är »de vises sten», lika visst är det, att samhället är ruttet. Ären I med om att rifva ned den gamla samhällsbyggnaden och uppbygga en ny af kärnfriskt virke?

— Jaha, de ä' vi med om! — jublade Trapp och Trull. — Vi hugga oss klubbor, och så börja vi strax!

— Du, Trull, du är skald, du, Trapp, är kåsör och jag är politiker — fortfor verldsförbättraren — och såsom ett bevis på att vårt ädla verk lyckas, skall denna sten träffa och krossa klinkan på ingången till detta dårhus.

Stenen träffade emellertid inte »klinkan på ingången till dårhuset» utan krossade i stället ett fönster i skolsalen.

Tripp, Trapp och Trull togo då till harvärjan och uppnådde snart skogen, der de förskräckte liksom landtmannapartiet för finansministerns motiöner gömde sig en stund. När de morskat till sig gingo de bort till en vedhuggare, som åt kämparne tillverkade trenne klubbor, hvilka de försökte på sina respektive hufvuden för att utröna likartade kroppars elasticitet. De gömde sedan klubborna under rockarne, medan de åtor gingo in i staden. Nu köpte de sig en butelj punsch, och, sedan de druckit mærg i benen och det blifvit mörkt, gingo de till skolhuset, hvilket de i sitt upprymda tillstånd togo för att vara »sambällsbyggnaden» och började de med sina klubbor bearbeta den staccars byggnaden, som visserligen var van vid alla möjliga slags galenskaper, men inte vid vanvett af det här originela slaget.

Följden blef, att Tripp, Trapp och Trull grepos och införpassades i en förbättringsanstalt för vanartiga barn. Och så förflöto några månader.

— Nej, det här duger inte! — utropade Tripp en dag, när han hade fått baklexa på fjerde budet i Märten Luthers lilla katekes. — Vi måste rymma!

Följande natt utförde ungherrarne också rymningen och nu insågo de, att man för att förbättra verlden måste utge en tidning.

Då de funno, att deras börsar voro i besittning af samma egenskap som utgifvarnes hjernor, viggade de några femkronosedlar af barmhertiga

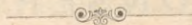
menniskor. För denna summa köpte de ett halft ris papper, och så gjorde de manuskriptet färdigt med tillhjälp af Sundéns grammatik, Sv. akademis ordbok och Ekborns lexikon, hvarefter de betalade med löften om fyra tusen kronor om året en redaktör för att rätta staffelen och ombestyrta korrekturläsningen, men ej skrifva en rad i tidningen.

Korrekturet kom och redaktören miste, då han läst en half spalt, matlusten; när han läst två vinkelhakar till fick han magkramp, och då han med verkligt dödsförakt inmundigat ännu en bit beka-jades han af rödsot och tog afsked.

»Blockadbrytaren» — så var tidningens namn — trycktes emellertid. Han trycktes på blodrött papper och sändes ut i verlden.

Och nu trodde de små obeskedlige gossarne, att de blifvit store män och banbrytare. Men somligt folk, som läste Blockadbrytaren, vederfors samma öde, hvilket drabbat redaktören, andra gingo undrande och spörjande och sågo ut som när en ung man står i begrepp att taga in fisklefvertran.

Men för de flesta af tidningens läsare som tröskade igenom alla ohyggligheter och ej läskat sig med annonserna gick det som för tidningen sjelf — de dogo på fläcken af öfveranstängning.

Musikaliska bödlar.

Ett luftdrag, värre än det som drar upp sky-pumparne ur de sydliga världshafven, drog om aftnarne öfver ett tjog menniskor till stadshuset, der fyra individer af slägtet homo etablerade hvarje qväll från 7—11 ett gräsligt oväsen, som troligtvis ej ens en person, uppfödd bland höns och gäss, någonsin hört maken till. På ett cirkulär, som en pojke i en olycklig stund gaf mig stod det:

»Directör L. Reicks

med Sällskap

kommer att gifva

CONCERT

å

Stadshusets lilla Salon

från och med fredagen den 17 April 1885 och
följande dagar, från kl. 7.30 till 11 e. m.

Entré 50 öre.»

Jag gick dit. En uppenbarelse som *jag* tog
för att vara en gammal, mensklig koloss af det

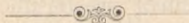
feminina könet, färdig för minst ett halft århundrade sedan, vaggade fram öfver tribunens suckande tiljor. Hon gick bort till pianot och började härma åskdundret. Jag höll för öronen med begge händer, men ändå hördes dundret vördnadsbjudande och majestätiskt. Strax efter den första kom den andra, en väldig kutryggig herkulesgestalt af det otäcka könet, han såg ut som en plankbärare, men kanske att han blifvit nedtryckt af att bära sitt huskors med tålmod, nog af han satte sig vid åskdundermänniskans sida och började spotta i en flöjt; det kunde man väl förresten inte förtänka den stackars mannen, när flöjtkanaljen inte ville ge ett ljud ifrån sig. Det behöfde han förresten inte göra, ty hundra flöjter skulle inte hörts genom den förskräckliga thordönsimitationen. Det blef en kort paus och in kommo tvenne i siden utklädda pigescher, den ena tycktes ha varit köksa, ty hon vred sina händer liksom om hon nyss smörjt dem med glycerin och som om de hvar sin gång tjenstgjort som disktrasa. Hon såg ut som om hon varit modell till Dorés »Fräckheten». Det är ovisst om jag någonsin får se en mera uppskakande syn, någonting mera oskönt, en vedervärdigare parodi på sång och plastik än hvad denna Dulcinea presterade. Rösten var nästan så vacker som en harskrämla, och när man tillägger, att hon stampade takten med foten — så tror jag att vår skickligaste apotekare ej skulle kunna laga till ett värre medikament än hvad publiken fick till lifs. Den andra foreteelsen var tydligen en liten uppnäst f. d. mabonne, som gjorde så godt hon kunde under den tre timmars långa »gasken».

Jag rekommenderar det ärade »musiksällskapet» på det varmaste — det är oemottagligt för det mest bitande hån från en uppsluppen

publik och följaktligen en guldgrufva för hrr källarmästare.

* * *

Vinden blåser förfärligt utanför mitt fönster, hvarest några tyska »musikanter» stält sig i snögloppet att blåsa i kapp med vinden. De ha med en riktigt gripande och blåsprängd ihärdighet gjort sitt bästa att *falska* ihjel mig med sitt infernaliska musikoväsen. Det är så kallt, att jag ser tonerna i dussintal frysa till is, och innan jag vet ordet af, står hela tonstycket notificeradt med linier och herrliga pauser i rimfrost aftryckt på mitt fönster. Lika länge som mina plågor varat, lika länge har jag gjort mig förtrolig med den tanken, att antingen spricka instrumenten eller också de blåsandes kindbälgar; men min skadeglädje fick ingalunda taga ut sin rätt den gången, ty hela tillställningen höll förfärligt. Borde vi inte behandla dessa musikens rådbråkare liksom tyskarne ibland behandla svenskar, hvilka af en eller annan orsak ej kunna slå sig ut i det stora fäderneslandet.

Under tulldebatten.

Jag låg utsträckt på soffan i mitt arbetsrum och rökte på försök en ny cigarrsort.

Jag kastade en blick i en utländsk tidning och öfverraskades af följande notis:

»Henrik Ibsens nya pjes lär få namnet »Spannmålstullar». Den nu pågående rörelsen i Sverge, och som från »ringarne» — det fattas bara att svenskarne också få ringar i näsan — tagit form af »motionor» om förhöjda spannmålstullar — radikalismen skulle der dö, om han inte toge milslånga motioner och svettades svenskhet — har till den grad gripit den menniskoälskande skalden, att han på anmodan af Herman Bang, som håller föreläsningar för svenskarne om *betydelsen af Ibsens ord*, skrifvit en ny pjes, hvori han gisslar etc»

Jag betraktar forskande Ibsens porträtt, som jag klipt ur en illustrerad tidning och hängt på väggen; jag tycker det biter ihop tänderna och nickar åt mig. Plötsligt förvandlas mitt rum till en scen, och pjesen uppföres. Jag vill återgifva ett par scener.

Scenen föreställer ett marknadstorg.

Första scenen.

Industrien. En skånsk landtman. En norrländing. En ringföreståndare från Norrköpings arbetareförening.

Industrien (med en surmulen blick mot höjden).

»Fader, förlåt dem det, ty de veta icke hvad de göra!».

Skåningen.

Tyst hon, magra malinka; det är väl egentligen oss, hon lefver på!

Norrländingen.

Märks nog det; eljest vore hon väl fetare. Men jag skall säga er godt folk, att *vi* ej ämna nöja oss med att svälta ihjel i Norrland. Skulle vi under hårda år utom höga frakter äfven betala införseltull på spannmål, så skulle eländet stiga öfver gränsen.

Ringföreståndaren.

Nå, då slapp ni det ju. Skulle ni kanske inte kunna taga ert bröd från skyddtullsvännernas bodar — hvasa?

Norrländingen.

Hade vi så lätta kommunikationer som det sydliga Sverge, som ni har lätt för — för att bli piskade med edra tomma mjölpåsar, skulle det möjligen gå an; men nu blir det billigare att ta brödet utifrån. Ni skulle väl inte händelsevis vilja betala frakten på jernväg och till förbönder upp till fjellen. Hellre låta nog protektionisterna utländingen afhemta varan direkt från deras sädesbodas.

Skåningen.

Ah, så farligt blir det väl inte heller. Har

han inte läst Fredholms »berigtigande» att »decimalkommat i hastigheten blifvit förbisedt (!)» men att han nu flyttat det ett steg till venster?

Industrien.

Bäts först som sist: Det återstår för riksdagen att flytta decimalkommat ytterligare ett par steg åt venster. För Skåne kan tullskyddet möjligen vara bra, men för Norrland vore det till oberäknelig skada och förlust. Hellre pesten än spannmålstullar! — — — — —

Sista aktens sista scen.

Scenen densamma som i första akten.

De förra.

Industrien (med blomstrande kinder).

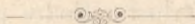
Hurra! Begge kamraterna ha afslagit ... (*Industrien* får af skåningen ett slag af en till hälften fylld mjölpåse midt på det ställe, der medmenniskors goda namn och ryckte efter bästa förmåga modelleras af konstnärligt anlagda — *tung*-user eller, för att välja ett mera vårdadt uttryck, der publicistklubbens medlemmar anno 1884 spottade hvarandra). Skall du slå puder i ansigtet på folk?

Scenen fylles af protektionister och frihandlare. Stor sammandrabbning. De kämpande skarorna insvepas i ett moln af — mjöldam. Ärtor smattra mot dekorationerna. Ridån faller med ett brak. En rök af brändt tyg märkes. Ropet: Elden är lös på scenen! ljuder från — parkett — —

Jag vaknar, cigarrökens fina doft hade nemligen söft mig. Innanfönstren hade blifvit uttagna, och det var en hagelskur mot fönsterrutan, som jag i drömmen tagit för ärtornas smattrande mot dekorationerna, gardinen (ridån) hade af en hän-

delse fallit ned, och det värsta af allt var, att jag bränt med cigarren ett hål på sofftyget — deraf utropet: Elden är lös! Hvilket kom från mina egna läppar.

Det hela var således endast en dröm.

En »Profet».

Jag hade låtit mig berättas, att en »stiligare gask» egde rum hvarje afton i — missionshuset, och att man der hade mycket treffligare än på Bellevue, eller, med andra ord, att hvad missionshuset bjöd på utgjorde vårt förnämsta sommarnöje, alldenstund den ökände profeten Andersson grasserade der.

Jag fördref alla köttsliga tankar och gick i sällskap med tvenne handfasta karlar, som skulle hålla mig i rockskörten, ifall det möjligen blefve himmelsfärd af — jag har nemligen ännu åtskilligt att uträtta på jorden — eller i händelse jag skulle bli smittad af galenskap och anfalla meniskorna derinne.

Jag inträdde. Det susade för öronen.

— Vi ha bestämdt gått tokigt! — sade jag till en af karlarne. — Hör ni inte hur det susar, liksom när man får för femtio öre regndusch? Vi äro bestämdt på badhuset!

Den ogudaktige sällen försäkrade mig, att folket ropade Jesus och missbrukade guds namn minst sextio gånger i minuten.

Den mycket berömde profeten Andersson stod framme vid bordet och gjorde någonting med munnen; vid långsidan af bordet sutto tvenne andra, som röcko honom i armen och hviskade profeten några ord i örat, när jag inträdde.

Läsaren kan göra sig ett begrepp om hvad Andersson gjorde med munnen, om han föreställer sig, att egaren af en bränvinsbas skulle med löfte om ett stop bränvin föredraga de första kapitlen i första Mosebok *baklänges*. I det närmaste lika uppbyggligt och fullt ut lika klarfattligt var *det* som Andersson gjorde med munnen.

I ett inspirerad ögonblick var han riktigt vältalig. Han sade tjugutvå gånger efter hvarandra, att det var guds vilja att han nödgades kasta perlor för svin; och nu betraktade han, slickande sig om munnen, sina får på ett sätt, som kom mig att tänka på kanibalerna på stilla hafvets öar.

Hans utseende? Om ni föreställer er, att en grofskuren stenhuggardräng *skulle kunna* ega en boffysionomi prydd med engelskt shåarskägg, så blir porträttet obarmhertigt likt. Hans uppträdande öfverensstämde ock med det genuina utseendet. Hans händer liknade ett par limpor, i hvilka slags bröd han försäkrade, att »guds barn i nattvarden möter Jesu lekamen och blod».

Det är synd, tycker jag, att stenhuggeriverksamheten i vårt land skall gå miste om en sådan förmåga. Dock, det har den för resten inte.

När Anderssons munarbete slutade, bad han sina »får» sjunga, och under det sången pågick, vandrande han ut i ett närgränsande mörkt rum, der några feminina åhörare, för blyga att visa sig, sutto, och här ute i halfdunklet gjorde Andersson på samma sätt, som spefoglar göra när de söka röfva en kyss af en världshusnyf. Jag väntade på att det skulle låta som när skor kippa i lerig

mark; men det gick tyst tillväga. Det är väl också vid stöd häraf, som så många fruntimmer besöka Anderssons kurtisberedningar.

Det var varmt i rummet som i ett ångskåp; men ett försök som gjordes att öppna ett fönster afstyrktes icke desto mindre. Andersson fruktade nemligen, att »den heliga anda skulle fara ut genom fönstret»; han hade sett henne fara ut genom skorstenar och dylika ställen, tillade han, och såg ut som om han fått löfte om en almosa på tio kronor.

Hans gester voro makalösa — det vill säga, han hade blott *en* sådan. Se på en dum pojke, som på ett mycket klumpigt sätt räcker »lång näsa» åt en kamrat. Den gestalten begagnade Andersson under hela gasken.

Utanför på gatan höllo gatpojkarne ett för apor och papegojor högst afundsvärdt lefverne.

Efter kurtisberedningens slut börjar väckelsearbetet.

Offret slungas på knä, smörjes med fett på hufvudet, men vill satan ändå inte ut, så sker smörjningen à la Boltzius öfver hela kroppen; det försäkrar Andersson, hjälper alltid, isynnerhet då det är ett ungt fruntimmer ur hvilket djefvulen skall utdrivas.

Jag lemnade stället, fullt öfvertygad att jag aflagt ett besök på ett dårhus. Jag visste inte, antingen jag skulle skratta eller gråta.

Norrskenet.

Dialog.

Matematikern.

Om jag vill höra dina åsikter om norrskenet? Ja, hvarför inte, bara du inte blir inspirerad och börjar poetisera liksom förliden qväll, när du gjorde i deklamation, så att jag — somnade.

Skalden.

När ljusets öga lykt sitt ögonlock, och trånfullt ögonhårens purpurflock likt rönnens rika drufvor högrödt glimmar, då i naturens sömn min tanke simmar. När gud den blåa perlturbanen slår kring nattens mörka, daggbegjutna hår, och norrsken himlahvalfvets ruta immar, då drömmer vaken jag bland nattens timmar.

Matematikern.

Kunde nog tro, att du skulle bestiga din pegas. Har inte den kampen koller, så ska jag vara oförmögen bevisa, att kvadraten på hypotenusan är lika med kvadraterna på begge kateterna. Emellertid torde du ursäkta, att jag tar mig en pris snus för att inte somna och att då och då göra en liten anmärkning. För det första står det in-

genstädes i fysiken, att ljuset har ögon, inte heller att himlahalvvet har rutor. Förresten.... Jaså, börjas det nu igen?

Skalden.

Hvad skimmer öfver Nordens dolda pol! Är det en genglans från guds sköna sol, hvars strålar studsat mot de hvita drægter af okänt skir kring-svepta himlens slægter? Är det en slöja gud för ögat drar, när syndens ande omkring jorden far, är det af herrens vrede doket skälfver, när ondskan sina mörka planer hvälfver?

Matematikern.

Hvad är det för goja han pratar? Skulle himmelen ha några slægter med skir omkring sig?... Det skall jag verkligen fråga min gamle vän Ystedt om, han som är professor i teologi bör känna till sådant. Det kan ju dock möjligen försvara sin sak... Men, hör du, min gubbe lille, såvida du har den ringaste kännedom om ljuset, vet du, att strålar inte studsar. Studsa är det successiva begreppet för en kropps genom elasticiteten förorsakade flyttning ur sitt permanenta läge efter att ha kastats mot en annan. Guttaperkabollar studsar, men strålar reflektera — och det borde du göra också, fast du inte är någon solstråle; då klädde du inte ut gud i slöja och dok, så att han ser ut som en gammal nunna. Du finge bestämdt underkänt i teologi, om du skulle tentera för bror Ystedt och i fysik om...

Skalden.

Är det en skildring af guds herrlighet? Kanhända att det är haus eget fjät, som så af fotabjellels klarhet lågar, när han kring rymdens alla

verldar tågar? Är det hans blick, som nyfödd, ljungeldslig emot vår svaghet bryts och kärleksrik till azurhöjden flyr igen och blänker, hölj'd i de tårars dagg hans öga skänker?

Matematikern.

Kan undra hvad bror Ystedt skulle säga, om du definierade guds herrlighet med norrsken och talade om, att gud likasom en annan Jerusalems skomakare luffar omkring i rymden från planet till planet med förgyllda fotsulor? Att han gråter norrsken liksom en elektrisk apparat är inte heller någon smickrande assertion . . . Med stöd af fysiken . . .

Skalden.

Är det hans andedrägt, som skimrar der? Måhända tonens våg så der sig klär, när herrans lof från himlens tungor brusar, för menskosynen sig till strålskir krusar, då ljuden famna jordens atmosfär? Ett haf af magiskt ljus helt visst det är, der själen tidt sig läskat serlastunden, elektriskt hänförd, i dess irrvåg bunden.

Matematikern.

Att andedräkten skimrar kan nog vinna stöd, men att den inte synes på så långt håll, det kan du lita på . . . Nog har man i öfrigt giltiga skäl för att fråga, om du är splitter galen, när du vill inbilla folk, att ljudet skulle kunna förvandlas till ljus . . .

Skalden.

Hvad skimmer öfver isbegjuten härd! Är det milliarder böners himmelsfärd från folk ej kända, hvilkas hem vi ana, der nordanstormen vecklar ut sin fana? Från folk, som uti seklers natt och köld förgäfves väntat på sin Nordenskiöld, som jord-

magnetens dolda urkraft drager att öfver jorden sprida norrskensdager?

Matematikern.

Jo, du är en ljus gosse du — du framkastar den frågan, om böner skulle kunna förvandlas till norrsken — det är väl inte bondböner du menar? Denna hypotes vore emellertid mera påtaglig än den andra angående de andliga bönerna. Har du någonsin frågat professor Nordenskiöld, om han känt sig påverkad af jordmagnetismen? Nog är han en kärnkarl förstås, som har en stålsatt karaktär och nerver af jern; men jag tror inte, att han har någon magnetnål i sig, hvarigenom han skulle bli en slaf åt »jordmagnetens dolda urkraft».

Skalden.

Är det en silfvervågig, blånad sjö, i hvilken lugnt »Lycksalighetens ö» osynlig simmar lik en sky i strålar? Är det en blomsteräng, hvars skönhet prålar i tusenfaldig, magisk fosforglöd? Måhända smyckar sig den bleke död med dessa rosor, då han skall bebåda, att själen är på väg sitt urhem skåda.

Matematikern.

Inbillar du dig verkligen, att jag skall besvara alla dessa frågor? Det är alldeles för mycket begärdt, käre bror. I alla händelser kan du vara öfvertygad, att norrskenet inte är någon sjö, i hvilken Atterboms osynliga galenskaper skulle slumra. Inte heller någon äng, der döden skulle gå och spöka och idealisera, plocka blommor och så vidare. Nej, hör du ...

Skalden.

Männ' löftets båge i sin färgeton, den sjufaldt

undersköna himlabron det är, och hvilken mörkrets ande rifver, när dagen slumrat — rädd för i sin ifver att ned på den till jorden englar gå? — Är det hans fågring väl, som skimrar så, upplöst af slingrande kaskaders dimma, hvars flingor liksom frost azuren rimma?

Matematikern.

Jaså, du skulle då utan skämt vara benägen tro, att regnbågen, denna reflektion af solstrålarne brytning, skulle vara detsamma som norrskenet? Finnes det ett uns förnuft i ett sådant antagande? Lika litet åtminstone som deri, att englarne skulle behaga traska ned till jorden på regnbågen — liksom detta skulle vara ett beqvämare, tidsenligare och snabbare fortkomstsätt än att flyga! Håller inte streck, min gosse...

Skalden.

Sist sångmön frågar i sin enfald: Männ' det källan är på gamla Helikon, som sinande i moln mot himlen välde, när dödens glaven sista greken fälde? Männ' dessa rena källsprång öfvergå i skaldens själ, då lyran klinga må? Männ' icke skönheten det är, som gråter, för att hon vardt och aldrig födes åter?

Matematikern.

Nå, det var då ändligen väl, att du nu sjunger på sista versen. Ja, sannerligen var inte det en högst enfaldig sångmö du består dig med. Hvad kostar en sådan der dam i underhåll om året? Kommer det ändå mer?...

Skalden.

Förlåt mig gud, som allas tankar vet, mitt tolkande af en din hemlighet! Likt norrskens-

strimmor, städs i dallring, bäfva mitt hjertas fibrer, när tillbaka sväfva de födda tankar från dess matta flygt — och nu till verkligheten återryckt likt dären, då förnuftet åter vaknar, jag slutackordet slår, min sång än saknar.

Matematikern.

Nog förlåter han väl dig, tänker jag, fastän du nu en stund varit oförlåtligt naiv och ovettig på honom. Man har alltid också ett visst öfverseende med personer, som äro nog hederliga att tillstå sina fel och svagheter. Får jag också nu höra »slutackordet»...

Skalden.

När menskotankens snilleblixtar slå emot den port, vi ej upplåta få, ty herrans ögon nycklarne bevaka, då är det som på himlen gnistor spraka, och genom eldregn tanken återfar. Årtusenden han gaf oss samma svar, årtusenden han studsat har tillbaka — sökt fåfångt herrans under utransaka.

Matematikern.

Nu satte du i sanning kronan på verket. Du menar väl inte att människotankens snilleblixtar — förutsatt att det finnes något åskväder i tankarne — skulle spraka. Så okunnig kan du väl inte gerna vara, att du vill påstå, det en blyxt sprakar. Nej du, det är granved och raketer etc. som spraka, men inga tankar *om* och *när* de blixtra.

Aldrig hade jag ändå kunnat föreställa mig, att en människa, så galen som du, fått gå lös så länge och fått ha så barocka föreställningar om luftelektriciteten utan att bli utsatt för allmänhetens åtlöje.

Det är verkligen underligt, att bror med en sådan okunnighet om de enklaste naturlagarne ens kunnat taga mogenhetsexamen, och det slår mig med häpnad, att en person, så renons på vetande som du, kunnat bli professor i estetik vid ett universitet.

Rön.

Det sanna är det som är. Det sköna är själens helsosammaste näring och utan hvilken hon tvinar bort till en djurisk instinkt.

Härmed öfverlemnas åt den unge läsaren följande rön:

Hade jag en nära anförvandt, som nyss inträdt i ynglingaåldern och stod i begrepp att flytta ut från boet, inte liksom de stora storkungarne, alltid följda af föräldrarne, utan ensam i en verld, som i moraliskt hänseende inte lär vara värd rätt mycket, hade jag en anförvandt, som skulle bege sig af ut i verlden, vore det min pligt att i egenskap af vän ge honom några goda råd och fingervisningar. Jag skulle då först och främst säga honom att:

Vår verld är, hörs ofta berättas, en rykande ångfabrik. Kontorsgöromålen förrättas af alla båd' fattig och rik. Dock, några maskinen studera, och andra bestyra dess gång. Vi göra i och vi fundera i kolrök och buller och bång. — Vi alla så blixtrande brådtom ha, att snart med maskin vi få andan dra.

Vi bortglömt att människor vara. Ett godt steg framåt, eller hur? Nog skönhet och konst skola fara till månen, om blott vi ha tur! Rätt praktiskt att kolrök omtöcknar vår sol; det är just

hvad man vill, vi undgå då solstyg, ty öknar hör solen egentligen till.

Hvad nytta fabriken oss skänker?! — Nej, sångmö, ni saknar esprit! Den skänker oss guldstoff, som blänker, som uppväger all poesi. Fabriken förser oss med föda och kläder för äflan och id. Man känslan bör skoningslöst döda och omvända: »pengar är tid.»

Vår fria personlighets säten är nyttan, vår ädlaste vinst. Den folkliga vältaligheten hon hundra procent vunnit minst. Pånyttfödde i lokomotiven hon framljungar nutidens kraf, och kroppsgymnastiken är blifven med rätta ett lik i sin graf.

Det friaste folklif vi ega, se massorna i en fabrik! Hur fritt blott de fäkta och väga, ett drag utur livvets mimik. Man stadsoriginalen bör spika med löjen vid eget bo, allt karakteristiskt tillika. De spikarne dra, må ni tro.

Nu mästarn med glade gesäller, som sjöngo från morgon till qväll, ha tystnat; ty vet att det gäller att likna i allt en modell. En stråtröfvarhöfding med later af ridderlighet, åh fi donc! Nej, ficktjufvens fredliga dater uppskattar nog verlden en gång!

Det franska och spirituella salongslifvet, hvad är väl det mot tidssoireen att ställa? En gycklare vid en atlet. Om andan är arm, få vi lefva och själen en puckel fått bak, mest snillrikt det är till att sträfva som tolk för materiens sak.

Blasertheten gör det en heder, att smärtan ock blifvit naiv. Passionen till dumheter leder, förlöjligar människans lif. Det värsta man nu kan befara är säkert att utskrattad bli; Helt *lika* det måste vi vara i dumhet så väl som geni.

Allt som vår personlighet frigör i smärta och fröjd är ett brott; så långt ha vi kommit. Man irör i glädjen en stärkels'kompott. I kortspelet

speglar tiden sin tröstlösa världspolitik. Från tiggarn till damen i siden det idkas som nöjets replik.

Men önskar man döda förtreter och bortkasta allt som är tungt en festmiddag tillställs, man äter af glädje och dermed punkt. Och danser, som nämnts graciösa, fördömts af vår sjelfgjorda smak; Naivt är i valsen att lösa så glädjen som knäsnörpet bak.

Att tala om ungdomens friskhet, att tro något stort nu består, det är på min heder risk det i hyfsningens stränga ressort. Man hånar hvad ej man kan fatta, och hvad man ej fattar är slagg. »Barocktidens» former vi skratta åt liksom åt »brackornas» plagg.

Nu folklif och folkdrægter flykta — re'n bildningens första triumf! Vi lärt oss förstå det förryckta att spela med låga trumf; man vetgirig är och vill se dem, betalar då blott entré, man kan i museer bele dem, om praktiskt det är att le(?).

Från krigsministerens byrå leds kriget per telegraf; långt bättre han trupperna styr, då, den tappre, när hvar paragraf der granskas kan i taktiken, och lifvet är utan risk. Med malmvigter styras nu riken likt vågen på hökarens disk.

Tro ej på det ideela och ädla som alstrar en bragd; ty bragder likt sagor gälla. Vill lyckans grund du ha lagt som skald, att vitza då lär dig, mekaniskt och sökt framför allt. Böj knä för maskinen, och värdig då först är du tidens gestalt.

Maskinernas strid mot det sköna ej ännu har kämpats ut, men tiden skall en gång röna, att skönheten segrar till slut. Blindt framstegens irrurvm gräfver åt *ensidigheten* en graf, och humbugens spindel väfver sin svepduk, förr'n han vet af.

Betydelsen då man förstår af vår *fria personlighets rätt*. - Då först skall det varnas ett spår af en soldag för konstens ätt.

* * *

Du vet hvad man menar med *idealist*? Det är en person, som ser allt i en förskönad, falsk dager, en som låter inbillningen taga hand om förståndet och som bedrifver afgudadyrkan med hvarjehanda föremål såsom qvinnor, sol, måne, stjernor, träd, sjöar, m. m.

Med *realist* deremot menar man en sådan person, som låter förståndet taga hand om inbillningen, och som ser allt i sin rätta dager — följaktligen skulle man kunna öfversätta *realist* med sanningssökare och *idealist* med lögnsökare. Kom ihåg, att det är idealmänniskans lott att räknas till det antalet varelser, Dante kallar *odågor*, som ej uträtta hvarken godt eller ondt; de äro slägtets drönare, gamla ambarn af en förgången tid, på grund hvaraf de böra betraktas såsom sådana. När du blir idealist, bed då någon barmhertig vän eller skolkamrat, som blifvit knekt, att skjuta dig en kula för pannan; ty att skjutas är ärofullare än att svälta ihjel.

* *

»Du har ett lynne, retligt som en skalds, eldigt som en sydländings, känslofullt som en ynglings, men obevekligt som en spartans, stolt som en spaniors och frihetsälskande som en romares från republikens första tider. En strid mellan kristendomen och sanningen pågår, all humberg och rutenhet skall bort. Jag är viss, att du ämnar kasta dig in i striden med flammande mod. Nöt ej ut dina krafter i förtid! Mins, att mycket är nyttigt att känna, när stunden är inne att rycka på trådarna; du måste ha dig bekant, hvilken sträng skall anslås för att framtvinga de skära tonerna. Härtill fordras själsodling och vetande. Ungdomsmodet går bröstganges tillväga; men glöm ej, att dina handtlangare äro varskodda och rädda om

skinnet. De skola kanske bedraga dig, svika dig det ögonblick, du behöfver dem bäst, och derigenom visa, att ränkerna bedrifvits i mjugg i din egen verkstad. Var försiktig!»

* * *

Vill man äta med ulfvarne; så måste man tjuta med dem. Det heter med rätta: Tala om väder och vind som en väderspåman, far ut mot allt som är skönt, ädelt och stort. Beröm aldrig någon annan än den du talar med, så framt du vill vinna sympartier. Tala illa så bra som möjligt om allting, och du har genast verlden på din sida.

* * *

En vis har påstått, att ingenting är mera förordnande än det ryktet att vara ansedd såsom en farlig karl för det vackra könet, emedan hvar-enda en bland Evas döttrar tilltrör sig förmågan att tämja och fångsla den lättsinnige och alla fika efter ett tillfälle att bereda sig denna triumf — som *aldrig* blir verklighet. Erinra, att »den smak kärlet har fått, behåller det».

Man finner ingenting onaturligt i den rätt ofta blixtrande naiviteten hos ett barn, finn ej något dylikt i den mognande reflektionen hos en sjuttonårig flicka; men haf för ögonen, att olikhet i åsigter och afsigter föranleda uppenbara miss-hälligheter.

Älskande utgöra, säger Krusenstolpe, ett eget oförnöjdt slägte, och han har rätt. Med de beröringspunkter, som stå dem öppna, äro de sällan eller aldrig belättna. De uppleta alltid några extra utvägar att meddela sig med hvarandra och det är just hemligheten, svårigheterna och tvånget af dessa meddelanden, som gifva dem ett ojem-

förligt förtroendevärde i de kärleksdrucknas inbillning. Tro ej på någon annan kärlek än den sinliga, såvida du vill bli lycklig i valet af make. Någon annan kärlek finnes ej. Men sinliga kärleken är, styrd af dygden, människans ädlaste känsla, hon har uträttat de förnämsta storverk, hon inspirerar, förädlar och lyckliggör, hon är den starkaste kraft i universum, hon är lifvet, hon är den ende gud vi böra dyrka. Att älska liksom idealisten är den största bland alla dårskaper, man har der valet mellan att bedraga och bli bedragen — bedragen af lidelsens skyhöga, klippfasta fördomar, bedragna af sjelfva tyckets ombytlighet och sitt eget hjerta. I början af en kärlekshandel gör en häftig ordvexling försoningen mera retande än sjelfva den ostörda njutningen af lidelsernas enformiga fröjder; men en åldrad kärlek behöfver stöd och vana och lugn och hvarje skakning nöter det sköra bandet. — Försmådd kärlek och missförstådd ålder förlåter qvinnan aldrig. Det är vådligt att besvära mannens äkta trohet, men hans anspråk på hennes förblifva icke desto mindre lika starka och yttra sig snart i anfall af svartsjuka, hvilken ej sällan är en väckelse för den misstänkta att förtjena den. Hon skall kanske ifall du fortfarande med din svartsjuka en vacker dag slå sig ned vid pianot och sjunga ungefär så här:

Förr dygden gick i samma drägt som Eva uti paradiset, var ett naturbarn, skönt och täckt; nu är hon inte på det viset.

Förr var hon större ej än så, att hon af men-skohjertat skymdes, då hon likväl ej stod på tå, men snart hon der ej längre rymdes.

Ty der blef trängt och mörkt och kallt och då tog dygden strax till flykten. Att barnet sedan led och svalt, så oförmåla gamla rykten.

Och omkring jorden nu hon sprang, blef så en

dam af fina verlden, och att till tronen hon sig svang, bestämdt jag hört utaf en lärd en.

Men som allt nytt snart gammalt blir, så gick det ock till sist med dygden. Hon kläddes af sitt purpurskir och vräktes sedan ut på bygden.

Der såg hon oskulden, som rörd tog vänligt händer om den nakna. Det halp dock ej, hon var af börd och trivdes ej att vänner sakna.

Nu går hon uppå grafvens brädd, klädd efter sista modets schema. Som man är klädd, så är man hädd, så lyder hennes älskningstema.

Man ser ofta, säger Blanch, föräldrar aga sina barn för fel, som de sjelfva gifvit dem. Om barnen ha ett godt sinnelag, så kommer det sig deraf, att endast goda ord vexlas emellan makarna, ty för det mesta beror en människas hela lynne och karaktär af de föredömen hon haft i barn-domen.

När barnen tidigt vänjas vid arbetsamhet, finna de arbetet nöjsamt; när föräldrar låtsa fråga barnen till råds i allt, som rör familjens gemensamma bergning, finna de det nyttigt, och derigenom anse de sig från sina tidigaste år alldeles outhärliga för det helas bestånd, och att ingenting kan gå bra, utan att alla dertill bidraga.

* * *

»En fordringsegare fruktar hvarken gud eller menniskor. Har du någon »björn», bemöt honom med utsökt vänlighet; han vakar öfver din helsa och ditt välfinnande och skall varna dig för hvarje fara. — När det kan vara nyttigt att visa och använda tänderna, lägg ej fingrarna emellan; — men erinra att förtegenhet ej är ett brott.

* * *

Utpråglå dina qvickheter endast hos dem, som hålla af dig; ej hos dem som förefalla dig

löjliga. — Alla människor se visserligen hos hvarandra vissa löjligheter eller fel; men om de äro rättvisa se de också vissa dygder och goda egenskaper. Den lilla falskheten att icke låtsä märka de förra (löjligheterna och felen) den lilla omsorgen att med behag upphöja de senare (dygderna) är hvad man kallar takt eller *sovoir vivre* — — vilkoret för all angenäm sällskapslefnad.

* * *

Skaffa dig afsmak för alla starka drycker. Glöm ej den vishetsregeln, att rusets första stadium beröfvar människan samhällsbildningens förädlande mask och öppnar på en gång hjertats alla slussar. Den slutnaste blir frispråkig; den försigtigaste oförvägen, den räddaste djerf. Man *tänker högt*. Hemligheterna och föreställningskonsten drunkna på botten af glaset.

* * *

Gör dig aldrig till skottspole mellan de fina tråderna af politikens konstiga väfnad; ifra för frihet och folkrätt, bränmärk det hermelinbebrämade sveket; hämnas de kränkta sederna; hurra för republikens sjelfständighetsstrid och de krönta förtryckarnes fall — och sätt dina tankar i scen!

Kom ihåg en stor författares ord: Kasta åt furstarne en oinskränkt magt; enväldet i hela dess rysliga österländska vidd; se dem utsträcka en fruktad spira öfver slaviska, knäböjande undersåter; men var öfvertygad, att nittionio gånger bland hundra är den allena rådande och allom befallande konnungen ett majestätiskt verktyg i en förtrogens hand.

När fursten förbrukat och krossat *sina* verktyg, lemnar han dem oftast åt sitt öde. Detta är grymt, fegt, och otacksamt. Det är kungars sed att låta andra svida för deras dårskaper, un-

der det att de sjelfva hålla till godo gagnet och hedern af andras mödor. — — — — —

Ett kungsord är en lögn, insvept i hyckleriets oskuldshvita slöja. — Vakta dig för att blifva den första brickan, som sättes i gång på schackbrädet. Den politiska atmosfären är så eldfängd, att det behöfves blott en liten gnista för att bringa hela maskineriet i låga.

»Igenkänn uti våldet och glansen den himmelska härkomsten af alla konungadömen med guds nåde. Det är i konungens magt den gudomliga rättens majestät herrligast framlyser, och krukten är den väsentligaste beståndsdel i »herrans smordas» kröningsbalsam. Konungar, äfven de bästa, hafva en aldeles egen merendels rätt rymelig sedolära.» Det borde vara under en konungs värdighet att använda magtens herkuliska klubba till att krossa insekter, men så är icke förhållandet; hvarje brott en konung begår är en ny stjärna på den nyförändrade uniformen och uniformsförändringar liksom ordensutnämningar äro måttstocken på vansinnet hos ett månadsrasande konungadöme, som gjort friheten till golfmatta.

Ordet frihet har en helt olik betydelse i furstars begrepp och i folkets. »En konung som väljer andra sköldhållare åt sitt majestät än häkten och schavotter är redan ett slags frihetsvän. Folket åter sträcker sina anspråk längre än att få behålla sina hufvuden, att undgå hudflängningar och inspärranden.» Det bör vara din pligt att bidra till att störta ett konungadöme, der illsinade rådgifvare och sqvallerbyttor föra den styrande bakom ljuset. En konung, som låter sig bedragas af dumma, magtlystna menniskor, som offrar fäderneslandet för egna intressen, är ej på sin rätta plats i egenskap af landsfader.

*

*

*

Var alltid vaken för egna intressen. Låt dina egna vara fosterlandets. Lär dig förstå halfva meningar. En skicklig underhandlare behöfver blott en uppslagsända för att gå i land med hvad han föresatt sig. Låt aldrig i afgörande och vådliga ögonblick din behjertenhets öfvergifva dig, ej heller din förställningskonst eller din genomträngande blick.

* * *

Ålderdom och fattigdom äro, säger en författare, icke så att beklaga som man tror; ålderdomen dör utan plågor, och fattigdomen saknar inte den verld hon lemnar. Medlet för att finna hvila är ej att löpa efter den. Hvila och enslighet äro nödvändiga för livets sista årstid. Man behöfver andas i frid under den korta tidsrymd som skiljer ålderdomen från grafven.

* * *

Sök att så fort du mägtar blifva en man uti staten. Vet du igenkänningstecknen? — Vet du när tanken har mognat — då är du man.

Om uti vredsmoed man svärtar med lögn ditt rykte, om du beskyllningens gift med trotsiga lugnet bemöter — då är du man.

När vid en skönhets sida — om hon sökt vinna ditt hjerta — när du vid hennes sida alltid behåller din fattning — då är du man.

Kan du lyssna till dumma skåltal och barnsliga »dikter» utan att känna ömkan, utan att le åt författaren — då är du man.

Egnas din yrkesbroder alltid de amplaste loford; hör du det utan förtrytelse; ler du åt dårars förtjenster — då är du man.

Har du väl hunnit inse, att verlden är endast ett dårhus, menniskan mer eller mindre bländad af vansinnets irrsken — då är du man.

När du förstått att bilda åt ditt sinne en egen verldsåsigst, som är grundad på hvad du lärt uti lifvet — då är du man.

Kan du med korsslagna armar skåda hvad kärast du eger drunkna i strömhvirfvelns vågor utan en tår i ditt öga — då är du man.

Är din blick nóg skarp att skilja nöd ifrån humhug. Nekar du skänka en slant åt en tras-hank, halfdöd af hunger — då är du man.

Misslyckas ovän dig skada, och du förklarar metoden, han för att störta dig borde ha använt, då framgång nog vunnits — då är du man.

Den som förmår uthärda lidanden är rik, och ett rent samvete är bättre än hvad världen kallar ära. När vi äro i stånd att med likgiltighet betrakta hvad menniskor kalla ära och skam, då först äro vi värda ärebetygelser. Jag har under mitt lefnadslopp ofta haft bekräftelse på sanningen af det gamla ordspråket, att olyckan sällan kommer ensam. Men de mörkaste timmarna sluta dock alltid näst före dagningen. När det mörknar omkring oss, böra vi likt sjömannen alltid vara lugna och invänta stormen; ty då kunna vi i förväg glädja oss åt öfvergången, som *måste* inträffa och just därför att ingenting, ej ens sorgen kunde bringa oss till förtviflan. I motsatt fall, när allt går oss väl i händer, böra vi vara eftertänksamme och orolige och ej allt för blindt hängifva oss åt glädjen. Vi böra misstro friden med sitt leende anlete. De värsta olyckor komma, när vi minst ana det; likaledes är det en sanning, att olyckan ser fruktasvärdare ut på afstånd, än när hon så att säga lutar sig öfver oss, af det enkla skälet, att vi betrakta henne med fantasiens blickar, ej med förståndets lugna öga. Skyar äro aldrig så svarta när som fjerran, och när vi gripa efter dem, äro

de endast ånga. Hur lång kan ej en skugga af ett kort föremål blifva och äfven motsatsen; allt beror på, hvar man ställer ljuset! Vi böra leka med hoppet men aldrig tillåta hoppet denna frihet utan hålla det i schack, Vi skola ihågkomma huru sällan lyckan är oss gunstig; — då försvinna alla drömbilder liksom skämtles de för att visa sig.

Vi måste framför allt erinra, att *arbete* är en lifsfråga. Antingen du handterar en spade eller en gåspenna, hyfvar upp ett ankare eller bär en krona, dikar ett dike eller diktar en visa, reder ut en härfva eller redigerar en tidning, ringer en auktionsklocka eller skrifver vetenskapliga afhandlingar — arbeta måste du. Om du ser dig om, finner du, att de män som äro mest begåfvade arbeta hårdast. Vare ingen rädd, att han mördar sig sjelf genom att arbeta öfver den fastställda tiden eller hvad lättingar med andra ord kalla att »öfveranstänga sig». Man kan ej arbeta så hårdt som på solsidan af trettioalet; — också hör man, att män vid denna ålder arbeta öfver förmågan, men det kommer sig deraf, att de sluta upp med sitt arbete kl. 6 om qvällen men ej gå hem förr än kl. 2 på natten. Det är mellantiden som är mördaren. Arbetet ger dig god matlust det lånar dig trötthet och njutning af sömnen samt vederqvickelse vid uppvaknandet. Det ger dig en verklig och fullkomlig uppfattning af söndagen. Det gifves unge män som låta draga sig fram här i verlden af ett spann, förspändt af sömniga apor, unge män som förtjena sitt uppehälle genom att suga kryckan på en spatserkäpp, och hvilka, att dömma af deras utseende, ega så pass kunskaper, att de veta, hvilken sida af ett frimärke skall våtas med tungan, innan det sättes på kärleksbrevet. Desse unge män förstå icke desto mindre att knyta en halsduk på elfva olika sätt utan att lägga en

skrynkla i den och att ödsla bort flera penningar på en dag än de förtjena på en månad, men världen är ej stolt af dem. Hon känner ej en gång deras namn. Ingen älskar dem, ingen hatar dem. Vår stora, flitigt sysslände värld, säger jag, vet ej en gång af att de äro till. Saker och ting gå sin gång lika bra dem förutan. Derfor finn ut hvad du vill bli och håll dig dertill. Kasta af dig all tvekan och armbåga dig fram i världsträngseln. Ju mera långsamt du skyndar desto mindre mindregagn gör du, och sötare blir sömnen, och mera nöjd skall världen bli med dig. Det finnes också män, som arbeta ihärdigt och ändå aldrig bli tillfredsställda med sitt arbete, ej heller kan man upptäcka, att de gjort något gagn, och ändå ha de arbetat så att svetten lackat. De försöka än det ena än det andra, slå in än på den ena än på den andra banan men lyckas i intet. Detta kommer sig deraf, att de ej hålla sig till en sak. Ingen kan bli fullkomlig i allt; öfning ger färdighet och utan färdighet går, som du vet, intet arbete rätt bra. Sedermera är det metoden, som vinnes genom öfning. Kom ihåg, att det ej är veden som frambringar elden; också är det godt att erinra, att på en rullande sten samlas ingen mossa. Arbeta måste du ihärdigt, hålla dig till ett och detsamma, men för att nå något stort fordras ännu en sak, nemligen ett godt förstånd och en väl balanserad urskiljning.

* * *

Här till sist några tänkespråk, som äro värda att minnas:

Ringakta ej en obetydlig, gjord tjänst, och säg aldrig att du tviflar på att erhålla en utlofvad hjälp; har löftet varit uppriktigt, skall den, som lofvat hjälpa, då bli i hög grad förolämpad och i de

allra flesta fall undandraga sig att hjälpa dig. Musikaliska och fula människor äro oftast nyfikna. — När samvetet är smidt af kristendom, skär det tungan ur halsen på sanning och frihet. — Förbannelsen stannar vanligen på den som uttalat den. — Att söka beröfva dig dina åsikter är detsamma som att söka beröfva dig heder och ära; var då obeveklig som satan i afgrunden eller som vissa sekter föreställa sig den högste dommaren på yttersta dagen. — En liten gnista som utslungas från ett lokomotiv, kan förstöra en hel skog af gnistans eget urmaterial. — En snöboll, som slinter ur vandrarens hand på spetsen af alperna blir, innan han hunnit deras fot, förvandlad i en ödeläggande snölav, som begrafver hela landssträckor. — Genom bokstafvens nötning och den lägre tjenstbefattningens plockgörömål går — *nemligen der snille saknas* — tankens skärpa och blixtrräffande kraft förlorad. — Ditt hjerta kommer att förstenas, luften är sådan, men hväss andens svärd på ditt hårda hjerta. — Gör dina ord till slafvar; blif en despot öfver dina passioner, men gif tankarna det friaste spelrum. — Går du ryktets väg, pejla noga ärans alla djup och skär och vakta dig då, att du ej drunknar. — Slår förtalets gam sina klor i ditt rykte, picka då ej liksom dufvan efter hökens klor utan låt det dö; det skall liksom fogeln Phœnix stå upp ur sin egen aska, när tiden kommer. — Menighetens tycke är liksom ett dun, som föres af och an; det folk som hurrar för din framgång gör detsamma, om det i stället ser dig hänga. — Öfverbringa ej ett ondt budskap till någon, hvars ynnest du önskar behålla; han skall sedan hysa motvilja för dig. — Poeter teckna för efterverlden själen af sin beskyddare, sin välgörare, målaren och blidhuggaren tecknar dess utvertes bildning;

jurister tillyxa af lagen ett vidunder, som kallas rättvisa och utgör ett stöd åt det onda, befrämjar dess uppkomst. — En graf, gräfd *innan* dommaren sammanträdt, ett häkte, tillredt *innan* juryn fält, eller ett fribref, underskrifvet *innan* fången stälts inför rätta — se der vår heliga rättvisas oförgätliga bragd!... Sky henne som pesten! — Man har sett sorgen åka efter spannen och glädjen springa barfota. — »Döden och kärleken hafva ofta för sin utkorade samma, skära prägel. — Cyrus af Mindre Asien kände sig lycklig och stolt öfver, att hans vänner hade vackrare vapen än han sjelf. — Falskheten är i stånd till allt, då fruktan och hat sammanstöta. Svalan flyr med slokade vingar undan ovädret; men örnen, stormarnas son, bryter dristigt genom molnen. — När tiggaren får ost så begär han den stekt. — Ingen synes stor i sin kammartjenares ögon. — Der oljan är förtärd, måste lampan slockna; laga så att hon inte osar. — Döden är en orostiftare, som ingen magt förmår kufva, bemöt honom artigt. — Små sår och fattiga ovänner bör man ej förakta. — Af satägg bli satungar. — Skall skeppet räddas från skeppsbrott under häftig storm, i bränningarnes närhet, nödgaste man kasta öfverbord allt utom det oundgängliga. — Den asande kommer lika fort som den rasande. — Den som lånar gör väl, men den som betalar gör bättre. — Det drucken gör får nykter betala. — Den som träter med matmodern får igen det på fatet. — Den lata och den fetta har alltid ondt af hetta. — Rosenmun och gubbrut passa hop som vin och lut. — Möda vill ha föda. — Bättre förvar än eftersnar. — Släpper man hunden till smörträget, vill han upp uti med båda fötterna. — Fagra ord mätta ingen mage. — Drif ut naturen med stång; den kommer dock igen en gång. — Det är en dålig smed, som är

rädd för gnistorna. — Det är icke allting man får härma. — Det som inte bränner, behöfver man ej blåsa på. — Att vara tappär är den allra simplaste konst, bara man har hjerta och heder i bröstet. — Den första timmen i galgen är den svåraste. — Skryt inte af välgjordt, förr än det är fullgjordt. — Som man vant sig i ungdomen så blir man i ålderdomen. — En god vara säljer sig sjelf. — Ondt när ondt är till; men värre när ondt är borta, sa' hustrun då hon miste mannen. — Man skall inte sträcka sig längre än täcket räcker. — Man har sett så stora skepp segla ikull som en vällingsgryta. — Det är inte så långt mellan bergen att inte trollen råkas.

* * *

Jag har i korthet framhållit en liten del af hvad jag sjelf och flera andra lärt af lifvet. Lägg mitt lilla utkast på minnet, och du skall slippa vidkännas många misräkningar och felslagna förhoppningar!

Den gamla tiden med sin idealism är förbi, och den nya, realismens tidevarf, har redan börjat göra sitt välde fullt gällande.

Bör inte »byggnadskommersen» inom
hufvudstaden uppmuntras?

Bort dör din svärmor, bort dö dina
björnar, bort dör du sjelf; men ett vet
jag som aldrig dör, det är intresset
för byggnadskommersen inom hufvud-
staden.

Jag tar mig friheten påstå, att vår vällofliga byggnadskommers bör så att säga omorganiseras — om ordet tillåtes — undergå vissa fullt moderna ändringar, blifva föremål för vissa »protektionistiska» åtgärder, och jag har därför velat fästa mina bröders och farbrödes inom riksdagen blickar på denna viktiga omständighet, dels och i sammanhang härmed erinra att vi 1887 års stockholmare ej lefva i lord *Hume af the Bogs* tidevarf, då, hur skoifrisk kommersen än var, han icke desto mindre ansågs värdig sin uppfinnare.

Man måste följa med sin tid!

En med förhållandena ej fullt förtrogen och af äkta fosterländsk svenskhet föga intresserad person skulle härvid troligtvis föreslå, att det vore vida klokare att inte alls bråka med någon omorganisation af byggnadskommersen utan i dess ställe söka strypa eller dränka den liksom kineserna göra med sina för många barn och orkeslösa föräldrar; jag får vördsammast bemöta ett sådant gudlöst påstående med den invändning, att det bestämdt inte skulle gå för sig att döda den.

Byggnadskommersen såsom sådan är långt mer odödlig än våra störste idealistiske skalder, mer odödlig än den mest segliffvade vildkatt i Indiens urskogar, dessutom eger den en fullkomlig phoenixnatur, och för öfrigt är den ju till den grad införliffvad med de ordinarie huskommersarnes vanor, att det vore en barbarisk grymhet förelägga en aktningvärd, frisinnad ministèr ett så herkuliskt och ohyggligt bödelsarbete som att söka göra ett slut på byggnadskommersen.

Skall i frågan något göras, är därför tydligen endast en organisation af nöden påkallad, och en sådan uppmuntran förtjenar verkligen denna märkliga trade.

Innan jag tar mig friheten framlägga ett förslag till motion, innefattande de lämpliga ändringar, som en upplyst tid fordrar i en gouterad men dock högst felaktig och liksom allt menskligt ofullkomlig kommers, vågar jag förutskicka några belysande anmärkningar.

Hus- eller byggnadskommersen inom hufvudstaden delas, som torde vara bekant, liksom vår riksdagsinstitution — jag anhåller om förmånen att ej bli påbördad någon tryckande mistanke att härvidlag insinuera — i sina tvenne respektiva afdelningar eller kamrar. Den *första*, hvars representanter utgöra folk med kapital af guld och intellegens, har den manin att bygga sådana hus, som rasa likt luftslott, ofta nog innan de bli fullt färdiga; den *andra*, som representeras af allehanda beräknande män, älskar att få husen intecknade öfver värdet för att sedan öfvertaga dem och bestämma deras öde; ty, sedan huset är intecknad, kostar det så der bortåt 10 kronor eller något deröfver. Under stundom köpes ett fem våningshus för ännu mindre summa men säljes för kan-

ske 500 kronor — detta är hvad man kallar huskommers.

Jag känner till namnet en ordinarie byggnadskommersare, tillhörande andra kammaren — jag afser naturligtvis andra afdelningen af byggnadskommersens representanter inom hufvudstaden. — Denne person egde somliga dagar förliden vinter ända upp till 200 öfverintecknade hus, ibland visste han ej, huru många han egde. Husen kostade honom öfver hufvudet taget mellan 10 och 100 kr. stycket. Hus, i hvilket hyresgästerna ej voro benägna att betala sin hyra, sålde han, hvart och ett med åtskilliga hundra kronors förtjenst, och för hvarje sådant öfverskott köpte kan ytterligare några dussin byggnader. Karlen blef rik, därför att han behöll endast sådana hus, från hvilka hyrorna godvilligt och med lätthet kunde inkasseras.

Detta tillvägagående utgör den sväfvande hemligheten uti bygnadskommerssen.

Hvad nu den omnämnda organisationen och den föreslagna riksdagsmotionen vidkommer vill jag — alldestund jag inte alls är slängd i motions-skrifning — endast lemna enligt mitt förmenande lämpligt stoff till den sistnämndas affattande.

Då det vore, som sagdt är, opraktiskt och oändamålsenligt, för att ej säga omöjligt, att i vår frisinnade tid söka stäfja den så mycket erkända byggnadskommerssen inom hufvudstaden, vågar jag föreslå en omorganisation af densamma, hvarigenom kommersen skulle bli mera ryktbar och dess framtid tryggad, så att vi inför hela den civiliserade världen kunde få heder af vår kommers, och vårt land blifva känt genom annat än sin fattiga tändstickstrade.

För att vinna detta mål anser jag det vara aldeles nödvändigt:

1) Att intet afseende fästes vid husens soliditet, icke heller om de rasa och döda några människor — derigenom skulle tvenne fördelar, ökad arbetsförtjenst och folkminskning, vinnas;

2) att vederbörande öfverhet, för att stödja kommersens anseende, stadfäste såsom lag, att intet hyreskontrakt måtte till annan egare öfverlätas för mindre belopp än 15 kronor;

3) att hyresgäster i in-tecknade hus blefve, vid vite af den dubbla hyrans utbetalande till staten, alagda att i rätt tid gälda sin skuld hos värden;

4) att ingen person, som ej disponerade ett kapital af 100 kronor, finge ega flera än 100 hus om dagen;

5) att visserligen hvarje medborgare egde rättighet att på ofvan beskrifna redbara sätt kommersa sig till förmögenhet genom att göra affärer i in-tecknade hus, men att tillstandsbevis dertill hos öfverståthållareembetet först måste uttagas;

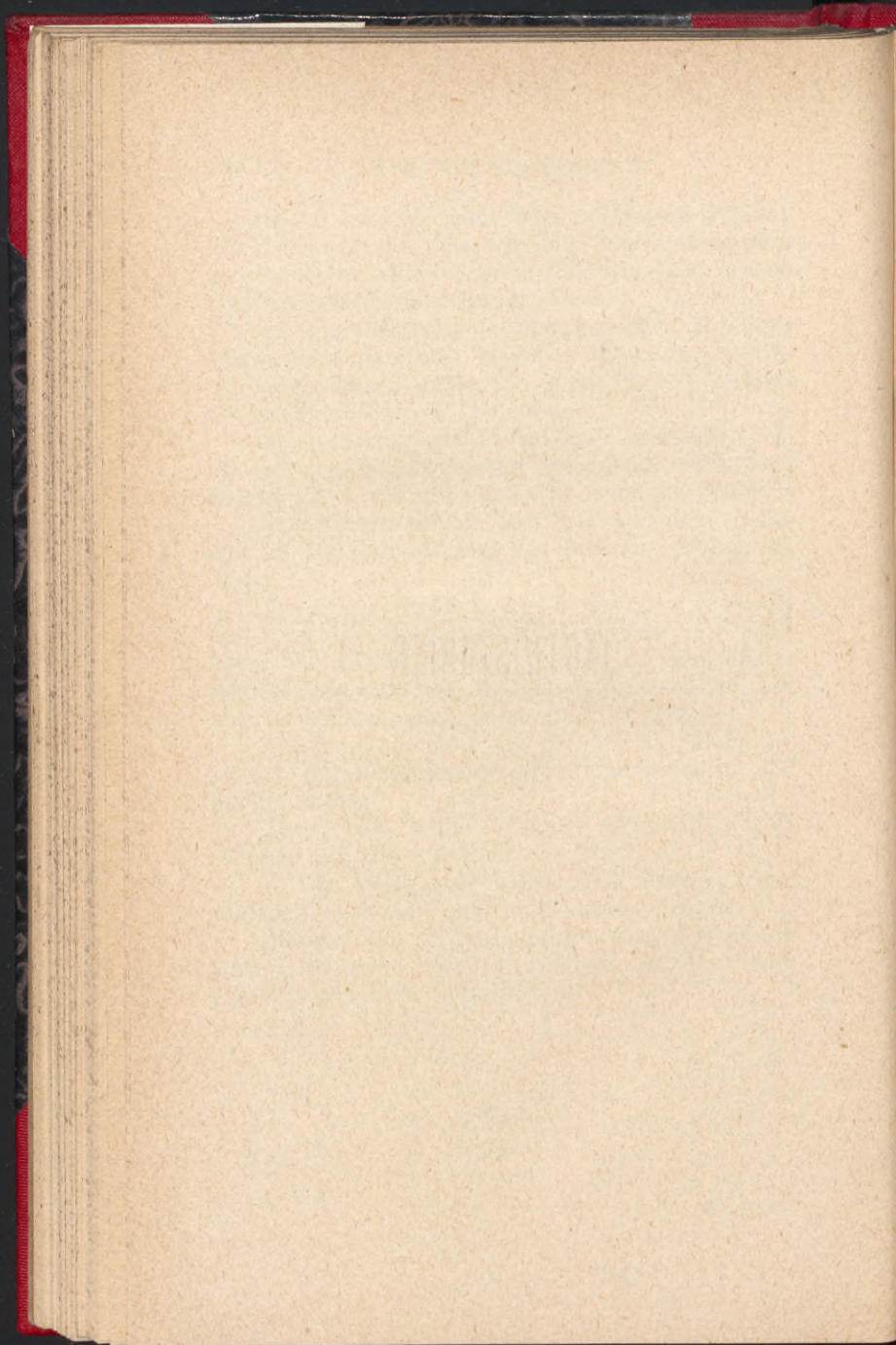
6) att de summor, som förvärfvats genom tolererad byggnadskommers efter kommersarens död tillfölle staten;

7) att barn under 12 år på inga vilkor egde rättighet att idka huskommers, samt

8) att vasatrissan blefve den belöning, som väntade en skicklig och lojal huskommersare.

Många flera dylika punkter vore nog på sin plats i motionen men de anförda må tills vidare utgöra föremål för begrundande.

JAGTHISTORIER.

Hur björnen gjorde för att öka krafterna.

Lars Skytt var en gammal soldat, som sökt och erhållit sitt afsked. Från barnsben hade han burit bössan och bott i skogen. — Jag har mitt hem under hvarje buske — plögade han säga. — En liten koja var dock hans hufvudqvarter, och der vistades han, när han inte »skogade» i andra trakter, eller var på »privat tjenstgöring». Nu var det så, att jag ofta besökte Lars i hans koja, och vid sådana tillfällen blef det ej af att gå hem förr än något villebråd stupat. Vi låta kanske gubben berätta en historia, der han sitter på en mossbelupen sten vid min sida, styf och rak som det eignar och anstår en gammal krigare. En bland de många fjellsjöar, med hvilka de norrländske skogarne äro så rikt smyckade, ligger lik en glänsande pärla infattad i den gröna barrbeklädningen ett stycke längre bort i dalkjusan. Vi ha från vår upphöjda plats en vacker utsigt öfver en stor myr.

— Det är nu omkring tjugo år, sedan jag skadskjöt en elg en mil öster om myren, herrn

ser der borta — yttrade gubben. — Troget följde jag blodspåret, och i qvällsättningen gjorde hunden ståndskall på andra sidan af träsket. När jag kom fram till hunden, såg jag elgen ligga och dras med döden mellan furan, som ni ser står midt på myren och myrkanten. Utan att tänka på oråd och fara tog jag ur väskan min jagtlina och gjorde ena ändan fast omkring ett träd och med den andra i handen gaf jag mig i väg ut på myren i den mening att der ute sönderstycka djuret. Det gick nog så bra i början, men nu gaf marken efter och jag började sjunka ned i dyn — det var en »hölja»* jag råkat i. Jag halade i linnan och kom till sist, fastän jag tyckte, att en osynlig kraft liksom drog mig nedåt, på fast grund. Hunden kärtecknade mig, men så slutade han upp med vänligheten och vädrade at sidan. Strax efter morrade han ilsket och »reste borst». Min blick följde med hundens, och nu blef jag varse en björn, som smög sig utmed kanten af myren för att stjäla elgen. Nu smög han sig skadelöst ut på den sankta marken hänemot elgen. Jag sade at Max att vara tyst, under det vi kröpo bakom en stor sten, der jag noga eftersåg fångkrut och knallhatt och stötte en kula till ned i studsaren. Jag var nyfiken att se hvad björnen tänkte göra; att han inte ärnade hålla måltid på elgen, der han nu låg, dertill kände jag nalles vannon allt för väl. Jag förstod, att han tänkte hjälpa mig med att draga villebrådet till skogskanten. Björnen hade nu hunnit ut till elgen. Han högg tag i elgens baxskankar och drog djuret ett par steg mot skogsbrynet. Men det gick nu för nalle på samma sätt som det gått för mig och elgen.

* »Hölja» kallar norrländingen djupa öppningar i träskmarken.

Då gaf han hin alla vidare försök samt spatserade på sina breda hasor tillbaka till skogen; här tog han en nedfallen torr gran i famnen och drog den ut på myren, derefter ännu en, och nu var bryggan färdig; försökte han så på nytt att få elgen på det torra, men det ville inte gå. Han såg sig brummande omkring, och jag grep hårdare om studsaren, då jag märkte, att han sneglade med sitt kloka öga åt det håll, der jag och Max gömt oss. Nu rusade han upp i furan invid, och när han klättrat upp till toppen, kastade han sig härifrån handlöst ned i myren, så att vattnet yrde högt i luften. Denna »mandöver» gjorde han om tre gånger, och efter hvarje gång blef han ilsknare, därför att han slog sig hårdt i fallen. Och nu luffade han alldeles rasande mot elgen, som han tog tag i. Denna gången gick det. Han drog elgen lättvindigt till myrkanten och derefter in i skogen. Under arbetet hade han nog glömt mig och Max, som han i det hela taget aldrig förr varit angelägen om att träffa, ty han kom oss mycket nära. Jag gjorde nu slut på nalles vidare matbekymmer och på denna affären tjänade jag ungefär 300 kronor.

Det må erinras, att Lars berättar sina äfventyr med den allvarligaste min i världen.

»Ståndaktighet» i döden.

Det var första dagen i augusti i qvällsättningen. Vi hade haft en god jagt. Ej mindre än nio orrar hängde likt troféer fastsnarade vid min väska. — Lars hade dussinet fullt.

— Här vid denna lilla vackra insjö — föreslog jag — sätta vi oss och »se botten i flaskan.»

Lars hade ingenting att invända; och då visste jag, att något minne stod i förbindelse med stället ifråga. Det var alltid så, att Lars — som verkligen hade »lögdille» (om ordet tillåtes) — obemärkt förde mig till ställen, hvarest han skjutit något djur eller fiskat någon anmärkningsvärd fisk, för att der riktigt tjusa mig med berättelsen derom.

Jag väntade inte heller denna gång förgäfvos på en historia, ty sedan vi satt oss i det mjuka gräset vid stranden, började han, allvarlig som de höga furorna midt emot och som afbildade sig i det klara, lugna vattnet, att berätta följande:

— Tio år ha gått bort i tiden, sedan bror min, som är jägare på ett gods i Skåne, var här uppe och helsade på mig. Vi jagade hela månaden riper uppe på Åreskutan, och då han reste,

skänkte han mig en god raphönshund — den första och sista hönshund jag begagnat vid jagt. Han stod så säkert, att det inte finnes något namn för hans ståndaktighet, och min skicklighet i flygskytte blef inte sämre för det. Ibland kunde jag få gå och söka honom flera dagar å rad, och när jag fann honom, hade orren vanligtvis svultit ihjel och »Rex» var alldeles uthungrad och hade stelkramp, så att jag vid slika tillfällen fick bära honom hem i en medförd säck.

En gång försvann hunden alldeles, och jag kunde inte återfinna honom. Dagar, veckor och månader gingo förbi, utan att jag mäktade utfundera, hvarthän Rex tagit vägen, och jag gaf slutligen upp allt hopp om att mera få se en skymt af djuret — jag trodde bestämdt, att han blifvit uppäten af någon vargfamilj.

Då hände det sig tre år efteråt, att jag fiskade här i skogssjön. Jag satt der vi nu sitta. Det var den tiden öfverallt kring stränderna tjocka enbusksnår. Jag hade inte suttit ett par minuter och stirrat på flötet, förr än det nappade; flötet for ned mot botten, och jag drog upp med en ordentlig fart. Kroken med allt hvad deruppå var gjorde en sväng i luften och landade i busksnåret bakom min rygg. Jag sprang upp för att se hvad slags fisk jag hade fångat, om jag gissat rätt, att det borde vara en fem markers aborre.

Då såg jag, att vid sidan af kroken och betet låg en hare med klufvet hufvud. På kroken satt en vanlig aborre; men ofvanför aborrens hufvud och på refven en gammal rostig — yxa. Jag förstod strax, att kroken hade blifvit förd af strömdraget längs botten och letat sig väg genom hålet på yxhammaren, ty jag hade haft för djupt sänke, och så hade strax derefter en aborre sväljt betet, hvarpå yxan i fallet klufvit hufvudet på en stac-

kars hare, som suttit och sofvit i busksnåret. Strax bredvid fick jag se ett benrangel af en hund med det venstra benet uppdraget under reffbenen göra stånd för benrangel af en orre. Kring halsknortorna hängde ett rostigt halsband, som jag igenkände; det hade en gång i tiden hängt kring halsen på min ståndaktige Rex. Jag jordade Rex' benrangel och högg i förargelsen ned enbuskarne, som varit orsaken till den präktige hundens död.

Ägget som blef förstenadt.'

Det var tidigt på våren och i solnedgången. Jag hade enligt öfverenskommelse sammanträffat med Lars i närheten af hans stuga, och vår afsigt var att skjuta några morkullor under aftonens lopp och samtidigt göra oss underkunniga om, huruvida verkligen det finnes något tjäderspel i den trakt, der vi ämnade bivuakera. Snart satte vi var afsigt i scen och inträffade på ort och ställe i behörig tid. Det var en af dessa herrliga våraftnar, som lemnar ett varaktigt intryck kvar hos hvarje människa, hvilken eger ett öppet sinne för den vilda naturens sköna, lefvande taflo.

Vi ställa oss på ett lågt med barrskog bevuxet berg, vid hvars fot en bäck jollrar muntert likt ett lekande barn; horsgöken (den enkla beckasinen) stiger gnäggande mot höjden; trasten söker med de grannaste tonspel öfverrösta det hesa skränet under det bofinken bara sitter och lyssnar och ibland utfar mot skränaren med ett, än vänligt än ifrigt: »Tyst! tyst! Tvi, tvi, tvi!! Några snöfläckar ligga här och der kvar emellan träden. Dessas må drifvor med sin hårda, glittrande, smuts-

hvita skare påminna mig alltid om glada barndomsminnen, hvilka länge, länge ligga kalla och stelfrusna kvar. De blifva allt mindre och mindre, dock bibehålla de sin ursprungliga färg, tills hvar och en af dem förvandlas till en genomskinlig is-skorpa och slutligen smälter bort i sommärens strålhimmel. — Solen sjunker bakom de blånande, molnlika bergen i vestern. Då höres ett: »Knorp! Knorp! Uit!» och morkullan sväfvat döden till mötes.

Vid midnattstiden hade vi skjutit åtskilliga morkullor, och strax efter skyttets slut sprakade en väldig brasa och värmdde ryggen af en stor sten. Jag bad Lars taga »uppslagssupen» till språkladan; och han gjorde sa. Han torkade med rockärmen bort en tår ur ögat och kastade en sorgmodig blick på mitt af förvåning förstenade ansigte.

— Ja, ni må väl se undersam ut — sade han lakoniskt — men denna sten, vid hvilken vi nu ligga och dra' oss, mätta och »välmågande» framför en regel stockeld, gör att jag måste fälla en tår eller två, när jag ser på den.

Han drog åter rockärmen förbi ögat snyftade ett tag, och fortsatte:

— Här vid stenen stod en gång en elgoxe, då jag en höstmorgon kom fram ur snåret, herrn ser der borta. Jag hade bössan laddad med hagel, men »saltuterade» likväl högdjuret, så att haglen smattrade mot hornen och han fick begge ögonen igenmurade och vardt starrblind; men likafullt kom den besten undan, emedan Pan, som nu för länge sedan luffat i väg till de saliga jagtmarkerna, då för tillfället var sjuk och derfor den veckan fått permission.

Detta hände om hösten. Våren derpå gick jag en afton hit till sträcket för att knäppa några morkullor. Jag hade skjutit en hane och åter

börjat ladda. När jag skulle taga fram hagelpungen, flög en morkulla upp strax vid fötterna; hon blef så rädd, att hon i flykten värpte ett ägg, som, konstigt nog, kom att falla rakt ner i bösspipan. Jag lade geväret till ögat; ty jag kom i brådskan inte ihåg annat, än att haglen lågo ofvanpå krutet. Det small och morkullan föll, men på samma gång föll också en »sqvader», som stuttit i toppen på en gran ett stycke derifrån. Djuret hade fallit midt emellan hornen på en elg, och der hade det fastnat. Elgen blef rädd och satte af. Nu såg jag, att han var blind, ty han väjde ej för hvarken stenar, träd, eller buskar. Jag lockade på Pan, som låg ute och sökte och snart lät det: »Aj, aj, aj!» efter elgen.

Jag gjorde mig ingen brådska, utan tog upp morkullan och undersökte henne. Jag såg nu, att ägget gått in samma väg, det kommit ut, och att det sedan gått igenom strupen och näbbet på morkullan och till sist liksom af en lyckträff råkat sqvadern. Det var bra mättadt, tänkte jag, men ett förbaskadt hårdt ägg måste det vara. Jag laddade bössan med kula och gick efter hunden, som dref högdjuret mot min stuga. Flera gånger »stälde» han elgen. Jag kommer fram, och hvad får jag se? Jo, att elgen rusar in i stugan (han var ju blind, den stackarn!) der mor stod vid spisen och spintade stickor. Jag hörde, hur hon skrek till ett tag, och så såg jag, medan jag sprang mot stugdörren, att hon stötte täljknifven i hjertat på elgoxen; men i samma stund lyfte han venstra framskanken och knäkte armen, som stött in knifven, och så lyfte han det högra frambenet och krossade min hustrus hufvud. När jag kom fram, föll elgen död ned på golfvet. På så sätt hämnades han, för att jag skjutit honom blind föregående vår.

Lars suckade djupt, hvarefter han tillade:

— Sqvadern satt qvar emellan elgens horn, och det var inte lätt att rycka den lös. Ini sqvadern låg ägget. Det var hårdt som en sten; det vardt nog förstenadt af morkullans rädsla.

Lars lofvade att visa mig ägget, som han sade sig ha förvarat, men han låtsade alltid glömma bort detta löfte:

Jag erfor äfven, att ingen menniska i bygden hört omtalas, att Lars någonsin varit gift.

Hur räfven stängde in Lona.

Det slog aldrig fel. Hvarje år afjagade vi den första spårsnö. En natt på hösten hade det fallit mycket snö, och vi träffades i en harrik trakt tidigt på morgonen.

En sådan morgon i skogen, när solens strålar bryta sig mot hvarje snöflinga på mark, träd och buskar, är för jägaren en herrlig syn, och samma känslor besjalar då en gammal syndare af jagtyrket, som när en oförderfvad, ung man första gången, sammanträffar i enrum med en ung skönhet, hvilken han älskar i hemlighet och nu äntligen får göra sin kärleksförklaring, eller, för att ställa fram en mindre poetisk bild, man känner sig så lycklig som vid underrättelsen om, att man vunnit sig rik på hamburgska lotteriet.

Plötsligt varseblir man på det hvita snötäcket fyra små märken, de tvenne främsta stå i bredd, de tvenne efterföljande på längden. Då rycker det till, der hjertat har sin vanliga hvardagsplats, och en angenäm känsla, förorsakad af blodets våldsamma fart genom ådrorna, sätter hvarje fiber i den behagligaste dallring, smekande liksom de

njukaste molltoner smeka örat. Höres så gällt det föga musikaliska hundskallet, som dock nu ljuder lockande till en ännu större njutning. Det aflägsnar sig, det närmar sig, man står väntande »jösses» framträdande på den hvitglänsande arenan. Der kommer han! Man ser de svarta örontipparne likt tvenne svarta fläckar på en rullande snöboll. Det smäller, och den hvita snön färgas röd af offrets blod.

— Har ni sett något räfspar på morgonen?
— fragade mig Lars godmodigt.

— Nej — svarade jag, lika troskyldigt.

— Då har herrn inte sett sig tillbaka — sade han leende.

Det var nu en gång Lars' sätt att skämta med sina vänner i den stilen.

I qvällssättningen hade vi fält fem harar, och med vårt byte och hundarne inqvarterade vi oss öfver natten i en hölada, som stod på ett stycke odlad jord i skogen. Det vardt snart ombestyrdt extra belysning för vår räkning af månen, som myntade silfver i långa banor och slängde högtals deraf in igenom ladudörren i höet, der vi sutto och stillade vår strykande matlust.

— Tror herrn att djuren kunna tala? — fragade Lars.

Jag blef honom svaret skyldig.

— Jag har många gånger förstått, att så är — fortfor han. — Jag hade en tid en lång rad äfventyr med en räf, och från den tiden har jag aldrig tviflat på, att djuren ha ett lika så finurligt språk som människan.

Ni kan tro, den räfven var inte lite full af hin, han! Den tiden hade jag en hynda, som hette Lona, och många gånger dref hon samme räf halftva dagen utan något »resultat». Han hade ett så fint väderkorn, att han kände i hvilken del af skogen jag stod, och han var så listig, att han

kände på foten, hur långt min bössa sköt. Likaväl gaf jag inte tapt, och inte heller gjorde Lona det. En gång hade hon drifvit räfven från tidigt på morgonen till aftonen, då jag fick höra ett argt ståndskall. Jag gick dit och fick se räfven stå på hufvudet på en slätt i skogen. Jag tog honom till att börja med för att vara en torr granbuske men på Lonas tillsägelse lade jag bössan till ögat. Han framkrystade några ljud, när skottet brann af, och försvann ner i jorden. Svansen låg kvar; den hade jag skjutit af. Vi undersökte stället och funno ingenting annat än ett rundt hål, som gick ett stycke ned i jorden, och en hel hop rättor, som togo till fötters, när jag kom fram.

Andra gången jag såg den gynnaren hade också Lona uttröttat honom. Hon närmade sig ett bråddjup, jag stod midt emot utom skotthåll, det visste Mickel lika bra som jag. — Då bet han sig i svansstubben och rullade som ett hjul nedför bergväggen. Det var tydligen ett mordförsök mot Lona.

Tredje gången efter svansens förkortning luskade han ned mot en sjö, der jag stod, utom skotthåll. Han plaskade i vattnet med tassarna, och strax kom en pundsgädda till stranden; räfven sade något, som betydde, att han var för trött att simma. Då vände gäddan stjärten mot stranden, räfven hoppade ut på gäddans rygg i samma stund Lona nådde stranden, och fisken sam med sin ryttare till andra stranden, der räfven satte sig och kastade slängkyssar åt oss.

Ännu hade vi ej uppgifvit hoppet. Lona hade ursinnigt drifvit räfven till långt ut på natten. Skallet började gå så långsamt, att jag kunde bekvämt följa med. Det var en månljus augustinatt. Jag framkom till slätten, der räfven en gång hade

pilat ned i jorden; här stod han åter på hufvudet, men plötsligt for han upp på fyra och satte sig derefter, betraktade hålet, hvarifrån en orm stack upp sitt hufvud. Lona, låg långt efter. Jag hörde honom säga något men ormen endast hväste. Mickel sade då ett par helt andra ord. Han bet i en lång käpp. En mängd ugglor flögo ned och fattade tag i käppen med sina klor och höjde Mickel till kronan af ett gammalt träd. Nu hann jag fram och fick se Mickels ögon, som skeno af illmarighet. Jag sigtade; men innan jag väl hunnit få korn, räckte han ut tungan och gled ned i trädet; det var ihåligt.

Lona blef nästa gång liknöjd och dref räfven, som jag trodde, endast för det skulle så vara; ty långa stunder vardt det tyst. Jag gick fram till taptén, och hvad får jag se? Jo, Lona och räfven leka »kurra gömma» bakom stenar och stubbar. De hade förbaskadt roligt; hon följde med räfven. Lona kom ej tillbaka den dagen. Jag sökte henne dagen derpå, men förgäfvdes. Då jag på hemvägen gick förbi en gammal gran, hörde jag under roten ett doft skall. Jag gick dit. En sten låg öfver öppningen till en jordhåla. Jag vältrade bort den, och Lona kröp ut och gnälde af glädje. Räfven, den lymmeln, hade stängt henne inne i en af sina hålor, troligtvis för att låta det stackars djuret svälta ihjel. Från den betan dref Lona räf ursinnigt.

Vår gamle dansmästare, trodde jag, hade nu begifvit sig af från granskapet, emedan vi ej på länge sett honom. Det var vinter, och jag hade huggit en vak på isen för att der nedstaka en ryssja. Jag låg och sof, då Lona väckte mig med ett häftigt skall, der hon stod bunden vid kolan. Jag rusar upp och får i månskenet se Mickel lunka i väg med min bössa i munnen. Han hade krupit

ner genom skorstenen och krafsat upp spjället — bössan var tung, men han bar den ändå lätt — sprungit ut genom fönstret, som han stött sönder med bösskolfven, ned på isen och nu kasta han min gamla trotjenarinna i vaken. Denna gång hade dock Mickel gjort upp räkningen utan värden; ty bäst han satt och såg på bubblorna från den sjunkande bössan, kittlade en gevärskula hans reffen, och Lona griper honom strax efter i strupen och skakar lifvet ur honom. När jag kom fram, var det nästan förbi.

Han betraktade mig med en min som sade: Du var ändå listigare än jag; nu går jag mina färde. Kan jag ställa till något sattyg för dig i en annan värld, så kan du lita på mig. Derefter räckte han mig högra framtassen, som jag tryckte med rörelse.

Den der räffen hade aldrig sluppit undan så många gånger, om han inte kunnat meddela sig med andra djur. Rättorna gräfdde gångar åt honom, ugglorna lyfte honom upp i träden och fiskarne hjälpte honom öfver vatten, när han uttryckte sin vilja i tal, som de förstodo. Till gengäld bet Mickel aldrig ihjel sina välgörare. — Alla »räfvar» äro inte så pass ädelmodiga.

Björnen, som kurtiserade
fäbojäntan.

En afton hade vi stämt möte vid en säterstuga flera mil från närmaste bygd i afsigt att jaga fågel eller hare. Det var i slutet af augusti månad. Sättern var belägen i en vild dalkjusa, som öppnade en egendomlig utsigt öfver en stor ödslig myr, hvars midtparti bildade ett af dessa dystra skogstjänn, totalt fattiga på annan fisk än små vattenödlor, som med glupskhet nappa på metkrokens bete, och när de befrias från kroken åter kila ut i vattnet. Den enda lifaktighet, som på den lugna bruna vattenytan ibland tar ljud och fart består i en lomfamiljs eller på sin höjd en andkulls lifsverksamhet. På myren spatsera ofta tranor och hela tjäderkullar, hvilka frossa, de förra på tranbär, de senare på lingon. Ett stycke längre upp bland blåbärsriset kalasa dagligen orrar och möjligen andungarne. Vid kanten af myren ses ofta efter björnen gölar, i hvilka han under den hetaste tiden af dagen njutit svalka och vederqwickelse.

Det började redan skymma, då jag hörde Lars' stöfvare komma med en hare mot sätern, som var ett utmärkt harpass. Jag lät min hönshund göra kusch och sköt haren, när han framkom till stugan.

Vi beslöto att ej jaga den qvällen. Nyckeln till säterstugan hade jäntorna, när de lemnade sätern, gömt på ett känt ställe för Lars' räkning. Vi öppnade dörren, och jag såg först en bädd med mjuk, torr björnmossa, som fylde sängen, vidare upptog Lars en lönnlucka på golfvet, försvann, men stack om en stund upp till mitt benägna handtlangadé en kaffeanna, påsar, en flaska, en rökt skinka och ett litet förråd potatis jemte ett par ölbuteljer.

-- Hvad skall detta betyda, Lars?

— I dag firar jag mitt tjugufemårs-jubileum såsom harjägare, — svarade han och krökte öfverläppen satiriskt.

Jag erinrade mig, att vi lefde i jubileernas tidehvarf, och fann Lars' anmärkning fullt berättigad.

Det eldades, det äts, det dracks, det röktes.

— Har herrn lagt märke till, tåcken »kolrossal» skorsten den här stugan består sig med? — frågade han, under det vi rökande våra pipor sutto framför eldbrasan och gassade oss.

Jag medgaf rigtigheten utaf detta sakförhållande.

— Ni kan tro, att här har spökat åtskilligt — fortfor han — och hade jag velat vara en skälm, så kunde nu stugan ha varit min; det var jag, som skrämde bort spöket. Men hade jag ej låtit bonden få veta om den saken, så hade ingen vågat boföra till denna säter, och stugan hade varit min. Jag har fått begagna henne, och det lemnas om hösten »profviant» qvar i källaren för min räkning. Historien är den, att en jänta, som bodde här i stugan och skötte både sig sjelf och korna

väl om somrarne, blef ihjelskrämd, fast hon af mig åter blef uppväckt ifrån döden. Jag skogade en dag här i trakten och kom så fram hit till fåbovallen. Korna stodo bundna i ladugården och råmade af hunger och mjölkvånda. Inne i sängen låg jäntan stendöd; jag tyckte till på köpet att hon luktade redan. Jag bar henne ut på backen och slog ett ämbar vatten öfver henne på försök och så vaknade hon till lif. Om qvällen berättade hon detta:

»Jag har, sedan vallhunden dog, ofta i skogen sett en stor björn, som är så besynnerlig, att han står långa stunder och glor på mig, hvarefter han åter ger sig i väg; ibland följer han efter mig ända till stugan, men korna rör han ej.

En dag satt jag vid ett träd med ryggen lutad mot stammen, och så tryckte någon mig och jag trodde det var Anders (fästmannen) och sade därför: Hårdare Anders! Och jag blundade för det kändes så godt, och så klämde han ändå hårdare; men jag sade likväl: Hårdare Anders! Men tredje gången klämde han till, så att det knakade i refbenen; jag öppnade då ögonen och såg ett par ludna ramar på mitt bröst. Jag skrek, så att björnen blef rädd och lomade af, men han slickade sig om munnen och vände sig om flera gånger. Först när han var borta, kom jag mig för att springa till stugan; och jag kunde ingenting uträtta på hela dagen af bara rädsla.

I natt som var vaknade jag vid att någon knackade på rutan, och i månljuset såg jag åter björnen, som stod på två ben och brummade utanför fönstret, och kraftrade, så att det lät, som om någon knackat. Jag blef så rädd, att jag ej fick ett ord fram. Nu gick han bort från fönstret, och nu hörde jag, att han var uppe på taket; strax efter steg han ner genom skorstenen och stod bred-

vid sängen. Nu skrek jag som om knifven suttit i mig. Han gick då sakta bort efter att ha nedtagit mitt och Anders' porträtt, som hängde på väggen. Derefter kröp han väl åter upp genom skorstenen och försvann, jag vet ej säkert, ty jag blef strax så sjuk, att jag miste sansen och trodde jag skulle dö. Nu förstår jag, att det var *ett spöke* i björnskepnad jag sett».

Så långt jäntan. Hon bad mig stanna, och jag stannade qvar för att uppfylla jäntans böner och för att undersöka spöket med krut och bly. Vid midnattstiden hör jag någonting krafla sig upp på stugknuten. Jag smög mig ut, medan jäntan hindrade hunden från att skälla. Det var björnen — redan nu uppe på taket. Han blundade. Han gick flera slag fram och tillbaka på taket, hvarefter han åter steg ned längs knuten. Här stannade han och tog sig en lång snarkare; ögonen voro fortfarande slutna. Då tryckte jag af, men bara knallhatten brann. Björnen vaknade och ramlade omkull. Han brummade af förskräckelse och kulade af in i skogen. Jag förstod nu, att den björnen var sömngångare.

Tidigt på morgonen gjorde hunden ett argt ståndskall. Jag framkom till platsen och såg då björnen ligga under en stor sten, ömsom slickande jäntans porträtt, ömsom visande hunden tänderna. Fästmannens porträtt hade han rifvit i små bitar. Björnen var en minut efteråt död. I sin kärlek till jäntan var han trogen i döden; ty innan han dog, sväljde han porträttet. Det liknade »akurat» porträttet af en rofva.

Lars Skytt och »gröngölingen».

Vi hade tidigt slutat vår andungsjagt i en skogssjö, belägen ett godt stycke in i Helsinglands djupa furuskogar. Solen kikade snålt på oss, der vi sutto, inbegripna i förtärandet af våra jagtväskors ätbara innehåll, under taffelmusik, utförd af fåbovallens i granskapet lustvandrande kor och talltrastars, bofinkars och säterjäntors repar-toarer.

— Herrn ser tallen derborta? — sade Lars, sedan vi slutat måltiden och tändt våra pipor.

— Jag har den förmånen — svarade jag.

— Den är tom nu, och det var den också för tio år sedan, men för fem år tillbaka såg jag dock en grön fläck på den. Det var en »gröngöling» som satt sig der. Men inte någon vanlig gröngöling må tro, med lång näbb, inte heller en sådan som man ibland i staden ser med »pinse-näse» eller med glasögon, utan det var en ändå mera ovanlig gröngöling. Hade näbb och klor som en hök och var stor som en skata eller kaja. Jag lade bössan till ögat och brassade på, då vi voro lagom nära hvarandra.

Han blef vingskjuten, och när jag grep efter honom, så skrek han — på stockholmska:

— Fy då, så otäck du ä'!

— Hva' ä' du för en? — sa' jag och släppte honom, förskräckt som jag var.

— Du tar lifvet af mig! Du tar lifvet af mig! — skrek gröngölingen.

— Ja, det skulle liksom vara meningen det — sa' jag, fast jag hade hjertat i halsgropen. Jag trodde bestämdt, att det var skogsfrun eller något sattyg, jag råkat ut för.

— Och detta kallas äktenskaplig lycka! — pladdrade krabaten.

Jag visste icke hvad jag skulle tro. Jag har varit med om märkvärdiga saker; men en gröngöling med krokigt näbb och som talar stockholmska och drifver med en gammal jägare till på köpet, det var någonting som jag aldrig kunnat föreställa mig fans till; därför sa' jag också:

— Jag vill inte veta af några dumheter längre; utan nu skall du i väskan, antingen du är troll eller fågel med lånta fjädrar och har aldrig så stora talgåfvor.

Derefter tog jag af mig mössan för att i den fånga den vidunderlige besten.

Då bredde han ut den friske vingen och stjerten, satte hufvudet på sned och jemrade sig

— Låt bli mig! Jag tycker inte om kurtis!... Låt bli mig! — gallskek han

— Nu kan det vara nog — sa' jag och fångade gröngölingen med mössan.

Då började det trollet gapskratta, som ett helt kafferep.

— Min lilla söta gris — hviskade han — var bara tyst! Tänk om min man kommer... Göm dig under sängen!

— Åh, vet skäms, din kanalje — sa' jag. — Nu kan det vara nog med ovelt för att jag sköt bort ett par fjädrar ur din ene vinge.

Derpå stoppade jag det otäcka kräket i väskan, gick hem och satte honom i en bur.

Jag talade om händelsen med gröngölingen för inspektoren på bruket, der jag då bodde.

Han sade att det var disponentens »pepparkoja» (papegoja) jag vingskjutit.

Disponentens fru kom upp till mig dagen efter och frågade mig, hvarför jag inte skjutit ihjel kräket utan låtit det pinas...

— Jag önskar den der kojans ditt pepparn växer — sa' jag — och jag skulle ha tagit lifvet af henne för länge sedan, om inte inspektoren sagt, att det var fruns pepparkoja...

Nu hade fågeln fått syn på frun och då krystade han fram ett ljud, som lät liksom när man drar upp tjärnstöten ur en smörtjärna.

— Ännu en kyss, min gris! — hviskade det inpiskade fjäderfäet.

— Hvad vill ni ha för att skjuta ihjel den stackars gojan? — frågade frun.

— Det kostar ingenting sa' jag — hon ska få pligta för att hon varit ovettig på en gammal jägare.

Och dermed vred jag nacken af gröngölingen eller pepparkojan, som stockholmsherrskapet kalla' henne.

— Skäms du inte! — sa' hon i dödskampen.

Frun gaf mig tio kronor och så lade hon pekfingret på läpparne — jag tänkte hon ville ge mig en slängkyss, men det blef ingen af. I dess ställe gick hon ut, röd och grann på kinderna som en pion.

Men hur man lärt den der gröngölingen att tala, det fick jag aldrig veta, ty hon som skulle ha kunnat lemna upplysningar flyttade snart från orten och disponenten, som stannade kvar utan fru, ville jag inte fråga om slikt.

Nytt sätt att skjuta björnar.

Det var en herrlig februarifaston i djupa ursko-
gen långt från bygden. Norrskenet flammor
bröto oupphörligt, i skiftande fägring, fram öfver
den stjernklara himlen. Det gnistrade och sprakade
så väl på fästet som på den diamantbeströdda
skarsnön, då våra skidor foro öfver den. Snön
låg .tolf till tjugo fot hög och vi passerade ofta de
unga trädens toppar i jemnhöjd med våra med
fårskinsmössor prydda hufvuden. Skytt, min gamle
jagtkamrat, utgjorde mitt angenäma sällskap.

Vi hade under dagens lopp jagat en björn,
som vi skrämt ut ur idet; och först i qvällssätt-
ningen hade vi lyckats trötta ut och skjuta honom.
Vi voro nu på väg till en säter ej långt borta.
Mellan träden, hvilka sågo ut som om de iklädt
sig väldiga, hvita fårskinspelsar för att skydda sig
mot kölden, varnade vi redan stugorna eller rät-
tare taken af dem; ty de lågo inbäddade i snön.

— Hvilken poesi i denna hänförande tafla!
— utbrast jag alldeles frapperad och stannade.

Nedanför oss låg sätern i ödslig tystnad vid
en djup dalsänkning, i hvilken de underligaste

skuggor tecknade sig på den glittrande skaren.

— Är det någon skottafla herrn talar om?
— sporde Skytt mycket allvarligt och vände sig om. Poesin, det är väl sjelfva pricken, det, kan jag förstå?

Det låg en väldig hög ved i en af stugorna: här inhyste vi oss och dukade upp vår aftonvard ur jagtväskorna.

Vi hade pratat länge och väl om dagens jagt, under det måltiden pågick, och brasans värme blef allt mera intensiv.

— Jag kallar jagten i dag en dålig jagt — anmärkte Skytt. — Ingenting att likna vid mina jagter för några år sedan i Lappland. I synnerhet är det en af dem, som jag inte glömmet så lätt. Jag uppfann då ett nytt sätt att skjuta björnar. Något som en jägare kan ha nytta af att lära.

Jag såg förmodligen litet misstänksam ut, ty han tog på sig en min som om han blifvit i hög grad förolämpad. Det var efter upprepade böner jag förmådde honom att berätta följande:

— Herrn ser den här mössan; hon var med den gången — sade han. — Det var då hög snö, liksom nu, och vi hade skrämt upp en af de fem björnar som vi ringat inom en mil. De färska spåren ledde upp på ett berg och sedan nedåt i en djup sänka. Det bar utför i hiskelig fart, till dess vi kommo nalle in på lifvet. Jag sköt på honom, så fort han visade sig, men utan önskad »resultat» och hörde lappen göra detsamma, han också utan att träffa. Två bommar af så skickliga skyttar! Hvad ville det säga? Jag »reflektuerade» inte vidare öfver saken, utan satte skidorna i fart, under det jag laddade på nytt. Men då märkte jag, att skidorna trycktes ned baktill och att någon tog fatt i mössan. Det var björnen. Han

drog så att sömmarne brusto och jag fick mössan kring halsen. Och så högg han mig i kragen och vi brottades på lif och död. Jag borrade min blick i odjurets ögon, så att han släppte mig och satte sig ned på bakbenen orörlig. Jag hade, som jag tror lyckats »magenetisera» honom. — Nu är allt färdigt, skjut! sa' jag till lappen som närmade sig. Jag grep efter kulpungen men, ser ni, björnen hade bitit af bandet och sväljt den. Lappen sade nu också, att han glömt sin kulpung hemma i kåtan. Vi voro följaktligen utan kulor — och der stod björnen ännu stilla, »magenetiserad» som han var.

Men detta tillstånd kunde inte räcka länge. Hvad var att göra?

Det föll mig något in! Jag hade en del silfverslantar i penningpungen sju tioöringar, som passade i piporna till vår studsare.

Jag gaf slantarne åt lappen och bad honom ladda med dem.

— Skjut sedan midt i hjertat på björnen, — fortfor jag, — så skall jag ställa mig på andra sidan om nalle och ta emot slantarne i min bösspipa sedan de gått igenom besten. På så sätt får jag igen dem.

Sagdt och gjordt. Lappen sköt, nalle damp och slantarne stannade ofvanpå krutladdningen i min bössa, sedan äfven jag tagit säkert sigte på björnens hjerta.

På så sätt sköto vi den dagen alla de fem ringade björnarne och maken till jagt hade man icke hört talas om på trakten i mannaminne — slöt Skytt.

— Nu ljög Skytt och det reelt ändå — inföll jag.

— Ljög, det fattas bara det, att historien inte skulle vara dagsens sanning. Vill herrn kanske se slantarne. Jag bär dem än i dag på mig.

— Det bevisar ingenting. Säg mig hellre hur det var möjligt för två så skickliga skyttar som ni att skjuta bom första gången?

— Hur var det möjligt? Jag kan inte förklara saken på annat sätt än att kulorna sögos ut af luftdraget, när vi åkte ner för det der branta berget som jag nämnde.

— Ah, nu förstår jag!

— Nå, det var då för väl, annars skulle jag trott, att herrn hade klenare fattningsgåfvor än jag, fast herrn legat der nere i Upsala och studerat, efter hvad jag hört — afbröt Skytt bildkad.

Det var tidigt på våren.

Vi lågo utsträckta vid en stockeld djupt in i skogen och delvis värmdes oss. Här hade vi klockan åtta på aftonen stämt möte för att tidigt påföljande morgon skjuta några tjädertuppar, som hade för vana att spela i närheten. Hvilans njutning var ej särdeles angenäm, ty under det den mot elden vända sidan af vår lekamen stektes, frös ryggen eller bälens framsida fast vid marken.

Lars, min jagtkamrat låg vid tillfället på rygg och betraktade fullmånen. Jag deremot hade nyss bytt om läge, så att jag nu vände ansigtet mot jorden.

— De lärde må säga hvad som helst angående månen, att hon är en planet, som surrar kring jorden och slikt — yttrade Lars — jag för min del är dock af helt annan åsigt, som länsmannen säger, och jag skulle kunna våga min egen planet till skottafla åt den skickligaste kulskytt på, att min mening är den rätta.

När Lars slet ondt, då var han riktigt i taget att berätta historier, värda att fästa i minnet —

»inte med hvitt häftplåster utan med äkta skratt-salfva»; hans eget uttryck. Detta visste jag och kastade följaktligen, så godt sig göra lät, en uppmantrande blick i nedra kanten af hans gråsprängda mustascher. Mer behöfdes det inte heller i en sådan stund som denna att få honom att öppna språklådan.

— När jag ser på den der stenen, som lågorna nu slicka, kommer jag att tänka på hvad som hände mig några år sedan just på detta ställe... Tycker ni inte han liknar en förstenad björn?

Jag måste medgifva, att stenen hade en fraperande likhet med en björn.

— Jag har — fortfor Lars högtidligt — ända från barndomen trott, att månen ingenting annat är än ett rundt hål på himlahvalfvet, och genom hvilket vår herre om nätterna tittar ned på vår syndiga jord för att se hvad som passerar. Solen är ett annat hål, genom hvilket han kikar på oss om dagarne... Min barntro behåller jag för egen räkning.

— Nå, hvad tror ni då om stjernorna? — frågade jag och betraktade honom med en viss vördnad.

— Stjernorna?... Bara prydnader; ingenting annat... Englarnes ordnar, om ni så vill... Efter »derakotionen» bli de sjelfva osynliga... Akta sig för »derakotioner», herre!

Jag lofvade att lägga hans förmaning på hjertat; jag anmärkte dock, att inte ens den hederligaste människa i det afseendet kunde vara fullt säker nu för tiden.

— Kan nog vara — sade han — men det är också en sanning, att vår herre inte önskar flera hål på himmelen... Jag kan gerna tala om, hur jag fick reda på den saken... Ni vet kanske

inte, att det är björnen, som lärt människorna »springa på tjädern», när han spelar?

Jag upplyste honom att jag ingenting visste angående den saken — inte ens hvem som lärt björnen ifrågakvarande »konst».

— Hvem som lärt björnen den konsten?... Hm!... Jo, ser ni det är en särskild historia, men efter som hon inte är lång, så skall jag berätta den »i förbigången».

Det står visserligen i bibeln, men det kan väl vara sant ändå, att Adam och Eva, sedan de körts ut ur Paradiset »etalebrerade» en pantlånerörelse och blefvo rika. Sedan drogo de sig från affären och delade rofvet. Men som de inte voro så särskildt slängda i räkneboken, kunde de inte, förstår ni väl, »kontrorellera» delningen. Och så gick det så, att den ena sa' att han fått mindre än den andra, och de kommo i lufven på hvarandra.

Detta behagade inte vår herre, utan han lät i röda rippet förvandla dem till ett par björnar.

»Nu kunnen I vara björnar till dess I blifven hyggliga! — sa' han på »gammalttestamentska» språket — Och eho det vara må, som hädanefter fordrar en annan, han skall kallas *björn*... Men för att pröfva eder, skall jag lära er fänga det läckraste djur, som hittills tillagats i mitt kök, nemligen tjädertuppen. Kunnen I sedan stå emot frestelsen att »skjuta» tjädertuppar på spel så skolen I åter få blifva människor. Den af eder och edra efterkommande i björnskepnad, som försöker att öfvertråda mitt bud, blir utan pardon förvandlad till en sten.»

Och nu lärde han dem att »springa på tjädern.»

Eva, som fått lungsot af förargelse öfver den misslyckade affären med äppet och som dessutom

inte var vidare förtjust i fogelstek, höll sig i skinnet, men Adam, den »grumangten», passade på redan andra dagen under gudstjensten, då han trodde vår herre sof, att skjuta bom på en tjäder... Det fans mycket tjäder den tiden kring Paradiset. Det gick som en kan veta galet, och han blef förstenad.

Hur många af deras ludna afkomma — Eva fick kan tänka snart efter tvillingar af olika kön — förvandlats till stenar, vet jag inte, men ett är sant, att alla björnar af Adams släkt — våra syskon skam till sägandes — som försöka sig på att fånga tjädrar bli förvandlade till stenar. Ni förstår, att lusten gick i arf. Några rigtiga björnar har jag aldrig sett springa och »konkrutera» med oss jägare.

Jag fortsätter nu der jag slutade.

Här i närheten hörde jag — det är nog ett par tre år sedan — en tjäder spela. Då jag började springa, får jag se en björn, som luffar framför mig och stannar för hvart tredje eller fjärde steg, just då tjädern »slagit klunken» och börjat »suga». Jag följde efter och tänkte: När vi komma fram, skjuter jag dig. Vi nådde trädet, ni ser här, och tjädern satt på den stora grenen, som sträcker sig öfver ert hufvud... Björnen gjorde ett hopp mot tjädern men när han, utan att lyckas fånga tuppen, åter kom till marken var han förvandlad till den här stenen... Jag sigtade i samma vefva på tjädern och tryckte af. Det skall som en kanon denna gången mitt präktiga gevär och stötte så, att jag kastades på rygg. Jag såg nu hvarken tjädern eller trädet, för rök. Men när röken skingrats, syntes på himmelen ett stort hål, »garnereradt» med minst ett tjog hufvuden och från ett med stort helskäggt prydt hufvud lät det liksom en basun så här:

»Hva' sju tusan plåtar tänker du på, Lars Skytt, som midt på blanka söndagsförmiddagen skjuter hål på himmelen?... Akta dig för att göra om det en annan gång, gamle fylax; eljest kan det hitta på och hända, att jag förvandlar dig till en slagbjörn» — sa' han.

— Gammal kan du vara sjelf, tills jag blir det — sa' jag, men tyst förstås.

Derefter berättade han med skägghufvudet — för att skrämma mig förstär ni — historien om Adam och Eva, den som jag nyss talade om för er, och när det var gjordt, ropade han på Skräddar-Ante, som dött en tid förut, och befalde honom sy ihop hålet och pressa bra i sömmarne, och det gjorde också Ante så att lappen numera inte synes med kikare en gång.

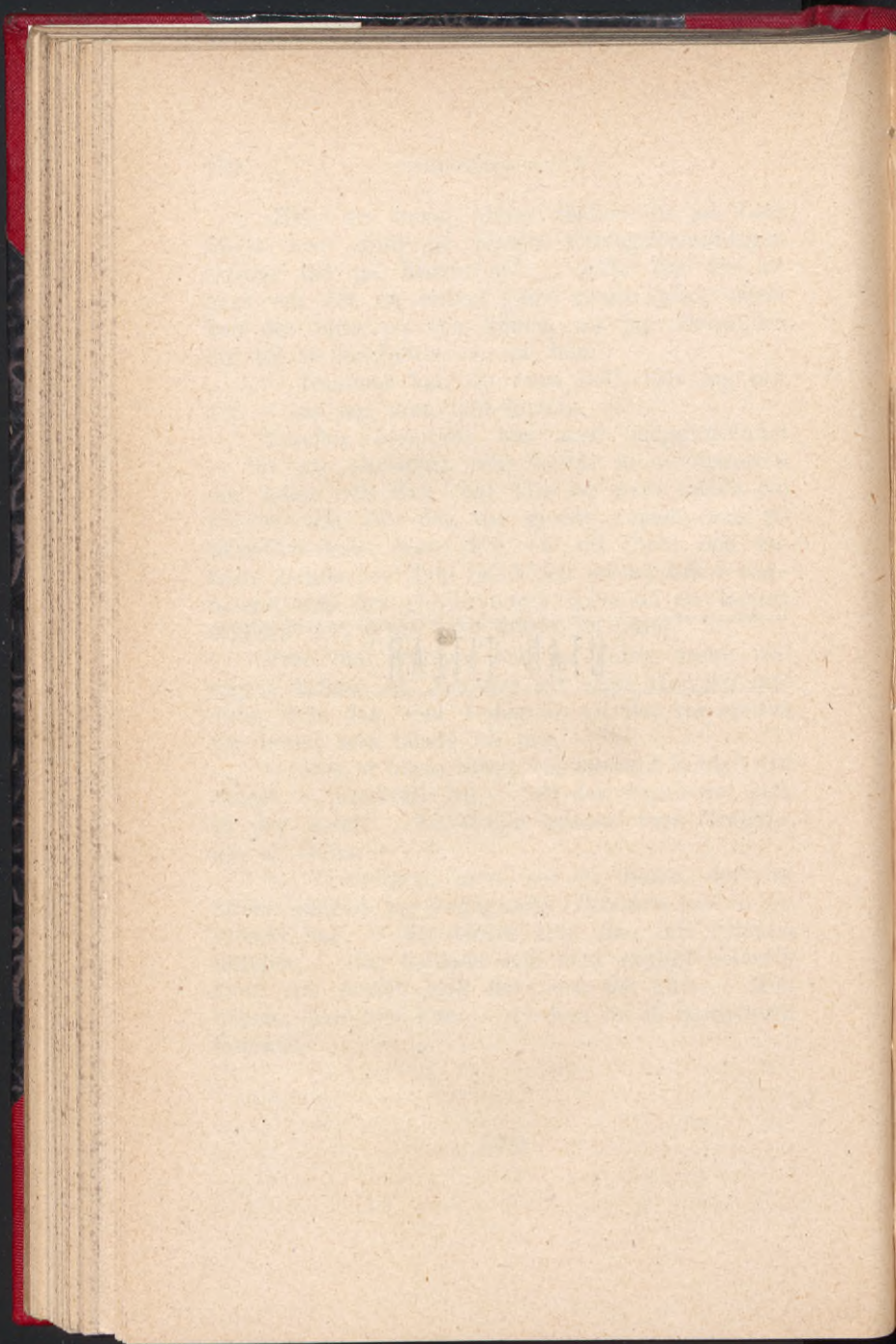
Från den stunden har jag aldrig sigtat rätt upp i luften; ty, sanning att säga, tror jag inte ännu den dag som i dag är, att det var sjelfva vår herre, som talade till mig.

— Men er bössa måste väl ha varit laddad rätt skarpt — anmärkte jag — all den stund det gick så der galet... Ni brukar annars vara försigtig, när ni laddar.

— Visserligen, men, ser ni, herre, det var första gången jag begagnade »Torsebro n:o 5» — yttrade han. — Ett bättre krut fins inte i denna världen... Jag laddade som med vanligt poleradt krut, och därför gick det som det gick... Men bössan, hon höll hon — ty hon är af Husqvarna fabrikat.

UTAN TITLAR.

I.

Det är på topparne af tidens stormvågor, vi skåda händelser, som äro förebud, säkra förebud till hvad som kommer att sättas i scen nere i vågdalarna. Det är der nere i det jemförelsevis lugna elementet storverken eller galenskaperna, de politiska, sociala eller industriela verkningarne taga fart och utveckling, somna och dö bort, för att ett barn af sin tid, en ny »sanningens härold» eller en galenpanna skall blifva i tillfälle att från en ny vågtopp proklamera omstörtning i någon af de antydda rigtningarne. Så har det alltid varit, och så länge världen står, skola häfderna veta att berättas om epokgörande omhvälfningar.

Att vi i närvarande stund stå ansigte mot ansigte mot en mächtig socialomstörtning, tror jag mig af många tidens tecken med anspråk på tillförlitlighet våga påstå.

En händelse som ser ut som en tanke, framtränger ur den egendomliga omständigheten, att furst Krapotkin, som genom den ryktbarblifne grevieska amnestien frigafs, tog under sina vingars skydd Louise Michel, det bebelska idealet af en folkuppviglerska och sökte göra henne till kanonmat i bataljen han utkämpar mot gamla fördomar,

detta genom att föra henne långt fram i anfalls-falangen. Nu har hon ohjelpigt nedgjord fallit ett offer för sin fanatism. Men hennes fall har blifvit en afgörande insats i den sociala frågans lösning.

De ryska nihilistmartyrernas verksamhet — dessa onaturliga nutidsbarn, som med sublimt dödsförakt bryta alla hinder — deras skräckinjagande företagsamhet anföra vi såsom ett af de första förebuden, till den, menskligt sedt, förestående revolutionen, och inför hvilken alla myndigheter i världen låtsas stå handfallna och magtlösa likt flarn i strömhvirfveln. Den gamla satsen, att utvecklingen alltid gått ut från öster, häfdar härvidlag äfven sitt rykte att vara en gyllene sanning, en sanning att likna vid den första solstrålen, som från österled hvarje morgon utsänder sin värmande ljuspil genom skymningen i en vaknande värld.

Det radikala element, som kastade sina isande dödsspjut mot ryska enherrskareväldets skräckpolitik utbredde sig under sjuttioalet hastigt öfver skandinavien. Men i den svenska, hårda* jordmännen lemnade strömmen endast obetydliga spår. I Danmark, Norge, Tyskland och Frankrike öfversvämmade den de olika kulturfälten och trotsade alla hämmande medel, alla dammar, som uppbyggdes af de styrande. Den trotsar fortfarande ministerernas i de olika landen välvisa och med uppsätlig matthet utförda afledningsåtgärder och dämningförsök. Kommo så de våldsamma och stortartade arbetareoroligheterna i England såsom ett slag i saken — såsom signalen till stormningen.

Jag tillskrifver dessa anglo-irländska arbetareoroligheter, som snart komma att förnyas, en vida större betydelse, än man i sjelfva verket är benägen att göra, då man halfsofvande betraktar de tråkiga scenerna på världsteaterns politiska arena.

Jag tror, att närmaste framtid bär i sitt sköt det afgörande ögonblick, då en ny epok skall födas med alla dess fel med alla dess — förtjenster(?) en epok, der alla de nya socialistiska ideerna från sin grundfalska ståndpunkt skall *örja* att styra världen. Vore de ej att likna vid bländande hugskott alla dessa drastiska lagformer, då kunde ju menskligheten finna sig i att byta bort sina gamla kläder mot nya! Återstår att se hvad arbetaren vinner på den socialistiska reformen?

Man behöfver inte vara särdeles klyftig för att rätt besvara denna fråga, isynnerhet som man har klart för sig, att mörkrets och okunnighetens förkämpar ställt sig under socialisternas fana, jag afser här presterna, och med dessa arbeta för att uppnå ett gemensamt mål — *råhetens seger på ruinerna af den moderna bildningen.*

Arbetarne och massorna i allmänhet utgöra verktygen, som sedan *förkastas* och *förslafvas*, när man ej längre behöfver dem — se der hvad kroppsarbetaren vinner med socialismens seger.

Det är sorgligt att se, hur den enskilde ofta arbetar utan framgång, men det är sorgligare att se tusenden med fanatisk ifver arbeta på sin egen undergång.

Det gifves, utom de tecken, efter hvars irrfärder man trott sig spåra en nära förestående social omstörtning, andra mera enskilda, som lägga näring till den här ofvan uttalade förmodan, att bottensatsen nu måste upp.

De allra förnämsta och mest glänsande tecknen varseblifva vi i den offentliga hemligheten, att mäktiga krafter arbeta i djupen, att socialismens »gynnare» utgöra vår tids största reaktionära snillen och slutligen deri, att de flesta af våra europeiska monarker låtsat sig känna den förestående faran i luften, derigenom att de i andra länder — ej inom

egna landamären — idka storslagen kapitalverksamhet och äro egare af enorma fastigheter och privat egendom af hvarjehanda slag.

När Europas stater bli republiker, då blir kanske Amerika monarki. Så är verdens gång.

II.

De politiska brytningar för hvilka vårt broderland Danmark på senare tider varit en tummelplats, skall alltid utgöra mörka illustrationer i häfdernas bok, sorgligt gripande parodier på frihet och rättvisa å ena sidan, på provisoriskt envælde och kälkborgarepolitik å den andra.

Att Danmarks regering tagit intryck af dess höge själsfrände i Ryssland är så uppenbart, att man ej ens blir frestad öfverväga, om icke möjligen en annan grundsten skulle kunna ha tjenat till stöd för häfstängen, som rubbat samhällsordningen ur dess moderna sekelgamla läge. Hvad är det då som rubbat den allmänna ordningen? Hvad är det om inte de provisoriska lagarnes tillämpning — det snabbaste sätt en regering eger för att dermed aflägsna sig från sitt rätta mål — och tillämpningen af dessa sjelfgjorda lagar skall alltid vrida ur monarkens hand hans förnämsta vapen, *folkets kärlek*, ett vapen med hvilket han kunnat eröfra större fördelar än genom att sätta i scen ett skräckvælde uti dess mest tragikomiska form.

— Bär då Danmarks regering ensam skulden till de sorgliga missförhållanden, som nu ega rum i landet? — framkastas ovilkorligen.

Hon bär ensam skulden. Jag nämnde nyss ordet kalkborgarpolitik; härmed ville jag ha sagt, att danska landtmannapartiet och dess folkrepresentanter ofta uppträdt på ett mindre värdigt och sansadt sätt. De ha alltid velat likt jetten Gluff-Gluff taga för långa steg, hvarigenom de ständigt hoppat öfver målet. De ha glömt, att man måste, för att nå ett högt beläget mål i politikens sfer, ej försumma att taga endast ett trappsteg i hvarje steg. För att stäffa det liberala partiets framgång ha sådana missbruk af de provisoriska lagarne egt rum som t. ex. fängslandet af folktingspresidenten Berg.

Då telegrammet om Bergs häktning kom till min kännedom, kunde jag ej annat än draga en parallel mellan detta egendomliga tilltag och Bismareks bekanta våldtäkt, då han, innan 1885 års riksdag började, lät fängsla de förnämste ledarne af det socialistiska partiet inom tyska riksdagen. Jag kom ofrivilligt att tänka på, hur ofta ett litet land passar till annex åt ett större, hur ofta en liten går en stors ärenden.

Följderna af en folktingspresidents häktande skulle under dylika förhållanden i ett sådant land som Frankrike varit signalen till kraftiga revolutionsåtgärder, men att några dylika åtgärder ej vidtagits med afseende på Bergs häktning i Danmark är ju ett faktum.

Det är vid sådana tillfällen som då en fängslad folkrepresentant blir frigifven, danska folket ställer i scen stormande uppträden och drabbar samman med polisen såsom då socialisten Holst anlände till Köpenhamn.

I dylika dåd visar danska nationen sin »storhet» — men så har den också sådana »snillen» som Herman Bang och Estrup att vara stolt öfver.

III.

Ofta hör man numera, att såväl den daglönade arbetaren som arbetsgifvaren klagat öfver de många helgdagarne, hvilka bestjåla både den enskilde och hela nationen på en välbehöflig förtjenst.

Jag har gjort en ungefärlig beräkning och funnit, att hvarje helgdag bringar nationen en förlust på cirka 5,000,000 kronor. Detta är ändå alldeles för litet tilltaget. De nio onödiga helgdagarne skulle alltså hvarje år utsuga folket på mer än 45,000,000 kronor. Och detta sker endast därför, att det arbetande svenska folket tvingas att nio dagar hvarje år åsidosätta sin verksamhet. Jag har härvidlag ej tagit med i räkningen det afbräckt industrien och affärerna lida på det oförnuftiga helighållandet. (!)

Det är, enligt min mening, hvad man kallar nånsens, att ett upplyst folk skall nödgas af religionsskäl underkasta sig en barock slentrians fördringar, som borde, minst ett och annat århundrade tillbaka ha omkommit i striden mot civilisationens ständigt stigande, fördomsfria intressen.

Det är — jag går till och med så långt — en skam för svenska folket, att det med undergifvenhet låter sig klafbindas af sådana klerikala

påbud, som dofta af sekelgammalt mögel från hierarkiens ömkliga skräckperiod, under det utländingen, till och med den pedantkyrkliga engelsmannen, under intryck af komisk förvåning erfar, att vi »helighålla» nio dagar af året — utom de femtiofyra söndagarne — och detta till minne af rätt tvetydiga och apokryfiska personligheter.

Man vet, att det starka mottryck, som omöjliggjort många försök af en och annan af vår nutids frihetsälskande medborgare att fartsätta en väl rigtad torpedo mot den murkna arken, det gamla helgdagssystemet, man vet, att detta mottryck städse utgått från statskyrkans skuldbelastade målsmän.

Jag tager för afgjort att vår nuvarande religions förkämpar, hvilka båltdt strida mot upplysningens fackelbärare skola liksom alltid förut för hvarje tum mark de förlora, af det med inquisitionsoffrens blod genomdränkta ännu »heliga» slagfältet, äfven nu utslunga en gensaga mot de försök, som förnyas med ändamålet att slopa de nio onödiga helgdagarne. Jag förmodar, att presterna skola sätta sig emot denna förnuftiga reform; men jag är öfvertygad, att de skola göra det förgäfv.

Tiden är redan inne, då frukten af våra sträfvan den börjat mogna. Tidsandan kräfver ett slut på detta löjliga öskick att regelbundet »helighålla» en mängd dagar af året, endast för ingrodda fördomars skull, och af fruktan för att begå ett helgerån genom att stryka dem.

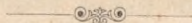
Hade jag inte länge sedan upphört att förvånas, så skulle jag det verkligen med tanken på det egendomliga sakförhållandet, att den svenska pressen alltid dragit i betänkande att taga denna fråga i öfvervägande för att sedan lemna den i en fördelaktig dager för allmänna opinionens blickar.

Hvarför då inte gemensamt verka för helgdagarnes bortskaffande? Hvarför inte samt och syn-

nerligen upprepa: Bort med helgdagarne! Det andra steget på fireligionens trappa skulle vi då ha tagit.

Det är när folket *vill* något, *fordrar* något, *pochar* på något, det är just då en fråga genomdrifves i riksförsamlingen, det är då regeringen och kamrarne bilda *ett* parti.

Det är först *då* ett land kan kallas fritt, när dess folk lärt sig inse, att grundvalen för all frihet bär det triviala namnet *enighet*, och att partiernas antal inom ett rike utgör en måttstock på dess okunnighet om förebuden till de plötsliga vindkasterna i politikens stormiga värld.

IV.

En notis af följande ordalydelse har nyligen gjort sin rundresa genom pressen:

»Vid Glimmingemördarens afrättning närvar förutom professor Clason och licentiaten J. Sandström äfven professor Holmgren från Upsala. Ändamålet med professor Holmgrens resa var att fortsätta och komplettera förut gjorda iakttagelser öfver halsuggningen. Professor Clason och licentiaten Sandström skulle för histologiska institutionens räkning tillvarata och konservera en del af deliquventens kvarlevor såsom ett dyrbart och sällsynt material för histologiska studier.»

Innan jag upptager till behandling frågan om det barbariska och vederstyggliga, som utgör afrättningsidéns bila och stupstock, vill jag förutskicka några anmärkningar rörande de rent af vedervärdiga för att ej säga sorglustiga fakta, som blifvit förknippade vid glimmingemördarens halsuggning.

Professor Clason och licentiaten Sandström skulle »för histologiska institutionens räkning tillvarata (!) och konservera (!) en del af deliquventens kvarlevor såsom ett dyrbart och sällsynt material för histologiska studier».

Jag föreställer mig, att forskare i allmänhet göra vetenskapen ofantliga tjänster genom att förvara och lägga på sprit vissa kroppsdelar tillhöriga

deliqaenter — lika stor tjenst som skolgossar, hvilka samla och pressa några vanliga ängsblommor; därför böra nog dylika forskningsrön ega rum.

Det står med afseende på detta fall ej skrifvet, *hvilka* delar af deliqaentens i fråga qvarlefvor tillvaratogos för histologiska studier, men såsom dyrbara och sällsynta material borde för hufvudlösa personer vara näsa, öron, pannlugg och i all synnerhet hjernan. Skulle nu hrr Clason & Sandström ha för afsigt att lägga glimmingemördarens hjerna jemte öfriga hufvudsaker i sprit och fara omkring och visa dem för pengar, hvilka sedan användes för vivisektionens och andra dylika vetenskapsgrenars blomstring, då torde nog nämnda personer göra gudi en behaglig gerning, på samma gång de bidra på ett epokgörande sätt till upplysningens spridande för att nu inte tala om det fullt berättigade i att de genom en sådan handling skapade sig odödliga namn.

Det borde, synes det mig, blifva ett gouteradt mode, att de afrättades lik stympades, så att hvarje väl betalande spekulant blefve i tillfälle att försäkra sig om en relik.

Hvarje tänkande menniska gör sig utan tvifvel vid genomläsandet af ofvan anförda notis den frågan: Kan det verkligen vara möjligt, att man i det nittonde århundradet och i ett land, hvars öfverhufvud lär vara Europas mest upplysta monark, tillåter sig dylika ohyggliga narraktigheter på vetenskapens och forskningens fält?

Vi gilla naturligtvis de anatomiska studier, som äro afsedda att rikta det meniska vetandet på ett område, der roten till det *fysiska* onda, utgrenad i otaliga rigtningar, har sitt svärfunna läge; men vi kunna på intet vilkor gilla, att en deliqaents qvarlefvor göras till föremål för onödiga, s. k. histologiska studier. Deliqaenten har med

lifvet plitkat för sitt brott, det är därför ej för mycket begärdt att hans kropp efter döden varder orörd. Den mängd själfspillingar, hvars lik bordläggas i våra anatomisalar, utgör en garanti för att ingen brist förefinnes med afseende på föremål för den medicinska forskningsifvern.

En annan omständighet talar äfven mot det orättvisa och barocka i de påpekade fakta, vi afse nemligen, att den afrättade mördaren tillhörde folket, och en man af folket anser man sig kunna såväl före som efter döden behandla efter godtfinnande. Vi äro öfvertygade, att om någon hög embetsman råkat ut för samma missöde som glimmingemördaren, *hans* lik fått ostördt öfverlemnas åt förgängelsen.

Hvad nu beträffar afrättningar i allmänhet, inlägger ju vår upplysta tid en kraftig gensaga mot dessa slentrianens mörkaste slagskuggor från medeltidens skräckvälde. Det har därför också blifvit en aktningvärd äflan inom vissa upplysta länder, att afskaffa detta råa och barbariska straff och i vissa land t. ex. i Belgien är afrättnings-systemet fullkomligt borttaget. Jag har varit i tillfälle att studera brottmålsstatistiken i nämnda land såväl före som efter dödsstraffets afskaffande derstädes och skulle kunna intyga, att mordens och dråpens antal betydligt minskats sedan ifrågasvarande straff öfvergick till ett blodigt och afskräckande minne.

Häraf framgår, att det äfven i moraliskt hänseende skulle vara önskvärdt, att dödsstraffet alldeles afskaffades, och att det ej är fruktan för den eviga elden eller mötet med den mördade i en annan värld, som afhållit den mordlystne från verkställande af brottet.

Det är en grymhet råare än själfva mordet, som merendels begås i hastigt mod och utan öfver-

läggning, att medelst domslut föra en medmenniska till stupstocken; der dess hufvud med isande konsekvens afhugges. Läger man nu härtill ett konstateradt faktum, att hufvudet, sedan det blifvit skildt från kroppen, under loppet af flera minuter behåller medvetandet, ser hvad som passerar, hör hvad som säges samt eger känsel — hvilket bevisats deraf, att ögonen vändes åt det håll, der man instuckit en knappål i skinnet — måste hvar och en med hjerta och förstånd finna dödsstraffet vara en grymhet utan like och med allvar utslunga en kraftig protets mot denna medeltidens äckliga och uppskakande kvarlefvastillvaro*.

Det torde här vara på sin plats att i korthet visa i hvilket förhållande mordnen stå till den allmännskliga bildningen.

Enligt statistiska beräkningar har det visat sig, att mordens antal oaktadt dödsstraffets tillämpning öfver allt i världen ökats, och att således mordmanin, menskligt sedt, gått jemna steg med den allmänna bildningen — ett i sanning högst bedröfligt faktum. Man har länge gjort sig all möda utforska anledningen till detta egendomliga sakförhållande; men förgäfvast har vetenskapen sökt ett fast stöd för de många antaganden, som blifvit uppsattas endast för att strax ramla såsom varande otillförlitliga.

* Jag anser att lifstidsfängelse eller straffarbete ett större antal år, under hvilken tid brottslingen måste ångra och lära att afsky sitt brott, är ett tillräckligt strängt och dessutom humant straff, som skulle verka godt, isynnerhet om moralisk undervisning meddelades fången i straffanstalten. I sådant fall vore det då en yttring af människokärlek att förkorta fångens strafftid, i den händelse hans uppförande och tendenser så småningom sträfvade mot det rätta och ädla. Detta hopp om frihet skulle i ej ringa mån bidraga till den dömdes moraliska omvändelse och strafftidens förkortning.

En fråga, som emellertid ligger nära tillhands, och som af medicinska föreningar dryftats och blifvit af många vetenskapsmän fastställd såsom en grundväsentlig insats i och för den rysliga gätans lösning, har följande ordalydelse:

»Männe inte pressen gjort sitt till att befrämja mordmanin?»

Härmed har man velat säga, att de i tidningarne ofta förekommande i en drastisk stil offentliggjorda referaten af förhör med mördare verkat menligt på vissa individer och väckt slumrande känslor till lif, känslor af afsky, hvilka så småningom skulle ha öfvergått till sympati.

Man vet nemligen att den stora grundprincipen för all attraktion sanningsenligt uttalats af en fransk författare i de tre orden: »ytterligheterna beröra hvarandra», och att en annan sanning, beslägtad med den nyss citerade, är den, att »kontrasterna lägga grunden till vänskapen»; detta gäller såväl inom den materiela som den psykologiska världen. Kompassnålens olika poler attrahera hvarandra, kärlek öfvergår till hat, mördaren drages ofrivilligt mot den plats, der han utfört mordet, afsky öfvergår till sympati o. s. v.

Huruvida man bör antaga den satsen, att tidningspressen, istället för att referera kallt och abstrakt, genom att på ett uppskakande sätt skildra såväl mordscener som förhör med mördare, skulle bära skulden till att mordens antal ökats — detta anser man sig ej böra afgöra. Ett faktum är det dock, att långt tillbaka, då ingen periodisk press fans, förekommo mera sällan några mord. Jag är benägen tro, att vår lagstiftning genom af-rättningarnes afskaffande, skulle kunna verka mycket godt i detta fall — jag afser mordmaniens stäfjande — särskildt då man tar i betraktande, att denna mani dock egentligen är en smittosam psykisk

sjukdom, som tar fart just genom den farliga öfvergången från afsky till sympati, försakad af känslornas onaturliga uppväckande.

Såsom ett bevis på hvilken verkan ett exalteradt föredrag kan åstadkomma må nämnas uppkomsten af den bekanta s. k. St. Weitzdansen, som yttrade sig i spasmodiska gester och som ännu sporadiskt uppdyker i vissa trakter. Den är alldeles skild från hysteriskt vansinne och föddes på fyrtioalet genom en uppskakande predikan af prestmannen N. Nyman, då pastor i en småländsk landsförsamling.

Sjukdomen, som inom vetenskapliga kretsar kallas *Chorea Minor*, utgör, derigenom att den ännu existerar och bryter ut, ett bevis för det faktum att en »psykisk smitta» verkligen eger rum och att påståendet om dess tillvaro ej är ett hjernfoster.

Det är på grund af denna omständighet man äfven skulle kunna antaga, att mordmanien är en smittosan själssjukdom och att följaktligen det skulle kunna finnas medel för dess botande.

Det var en gång en gosse, som gick ut i världen för att uppsöka en prinsessa, som hette Sanning. Han hade läst om henne i en bok, att hon var förtrollad och satt fången långt inne i ett högt, fordom eldsprutande berg, hvars sidor voro mycket branta, och var ingången till den slocknade vulkanen sjelfva kratern. Någon annan öppning som ledde till bergets inre hade aldrig kunnat påträffas.

Ingen dödlig hade ännu lyckats komma ens så högt som till kratern; ty på halfva vägen hade de merendels ramlat ned igen, de måtte nu ha begagnat hvilka fortskaffningsmedel som helst.

Den första han mötte vid bergets fot var en jettestor kräfte.

— Hvad heter du? — frågade gossen. —

— Jag heter konservatismen — svarade kräftan.

— Vill du föra mig till prinsessan? — frågade gossen. Jag har hört, att du kan klättra bra, fast det går långsamt.

— Sätt dig upp på min rygg. Jag vet hvar prinsessan finnes; och jag har varit hos henne många gånger med resande.

Gossen satte sig upp och red i många år på kräftan; men allt längre och längre aflägsnade han sig från berget, slutligen blef han förargad, hoppade af och gick tillbaka till foten af berget, derifrån han kommit. Här stod en åsna och sparkade våldsamt mot bergväggen.

— Hvarför sparkar du på berget? — frågade gossen.

— Jag skall visa, att jag kan flytta det — svarade åsnan.

— Tror du, att du kan göra det?

— Ja lika säkert som jag är en Pegasus.

— Hvad heter du?

— Jag heter Inbilskhet.

— Tror du, att du skulle, istället för att flytta berget, kunna föra mig till toppen? I så fall kan du gerna bli min käpphäst.

— Det vill jag; och det kan jag uträtta.

Det bar af i långa skutt, men slutligen, när berget blef för brant och afgrunden gapade vid sidan, började gossen draga i tyglarne och ropa på hjälp; men nu blef åsnan istadig och gaf honom örfilar med öronen. Han lät henne då ha sin egen vilja. En åsnas tycke och smak är en sak som måste respekteras, när man befinner sig på randen af en afgrund.

Nu kom en broms och gaf åsnan ett sting; hon gaf i sin tur ifrån sig ett känt ljud, gjorde ett firsprång rätt upp i luften, miste balansen och tumlade med sin ryttare ned för bergväggen och landade i ett stort träsk, der tusen andra, som delat samma öde, lågo och vredo sig, småsvärjande öfver att ej komma ur fläcken.

Och här slutar den gamla utnötta sagan om den stackas gossen, som aldrig fick lära sig att prinsessan är lika svår att träffa som det är svårt att bli profet i sitt eget land, lika svårt som det

är för berget att finna något storartadt i sig sjelf, som det är för åsnan att inbilla världen att hon är en Pegasus.

Sanningen finna vi i allt som eger tillvaro. Sanningen är det som är — vår egen och alla tings skugga. Det är just därför, hon är så svår att fatta.

VI.

Han var alltid klädd i nedfaldt visir och i rustning af jern, då han på en eldig springare sökte med sin lans nedränna en i ett snöre hängande ring af guld.

I många år hade han förgäfvets sökt nå ringen med spetsen af sin lans, ty med denna idrottsseger skulle han vinna ett stort mål. Han skulle vinna en skön qvinnas gunst. En qvinna, som var mäktigast på jorden. Det var också hon, som dithängt ringen.

Det hade alltid varit så, att han antingen skjutit lansen rätt under eller också snedt under eller på sidorna af målet, och orsaken härtill hade, trodde han, utgått från den ostyriga gångarens djerfva kast och vilda språng.

Några af åskådarne, hvilka aldrig lyckats nedränna ringen men ändå på omvägar narrat sig till den sköna qvinnans gunst, sade tidt till honom, att han inte borde fortsätta; ty han skulle ändå aldrig nå målet. Han borde hellre resa långt bort och der söka sitt bröd.

De personer, som yttrade sådant, voro söner af en gammal aristokrat. De fruktade en medredare i *lyckans gunst*; en sådan, som ärligt hade förtjent den, vore farlig; de kunde bli åsidosatta.

Han föraktade deras illvillighet och öfvade sig dagligen i ringränning dock utan att lyckas ränna ned ringen.

Då begaf det sig en natt, att han uppvaktades af en underlig dröm.

Han tyckte, att en man utan namn och rang bildade ringar af menniskor, hvilka han sydde tillsammans och stympade, om de voro för stora. Dessa ringar hängde han upp i rep, spunna af en sort hampa, som af folket kallades *egennytt*a. Han hängde upp dem såsom prydnader i sitt nya palats, som han ämnade gifva namnet *magt*. Men repen voro ej nog starka utan brusto, och den ena ringen efter den andra störtade till golvet och föll i stycken.

Då yttrade mannen:

— Jag ser, att jag sigtat för lågt och *det* duger inte. Jag har likt en *icke praktisk* ringrännare försummat sigta på *snöret* för att få ringen på armen. Deri ligger nog hemligheten i ringränningen; men jag får nu afbida Lyckans gunst och tiden, då hampan blir starkare och folket dummare.

Följande dag kastade sig den unge ringrännaren åter i sadeln, ty det var täfling och med drömmen frisk i minnet red han i fyrsprång mot ringen. Han sigtade nu med lansspetsen mot snöret ofvanom ringen men nu sköt han inte bredvid målet, ty lansen liksom sänkte sig till ringens centrum och i nästa sekund hängde den på hans arm.

— Man ser följaktligen ett föremål högre, än det verkligen är — sade han för sig sjelf — det måste vara *refraktionens* skull.

VII.

Han sökte sanningen och idkade under tiden svält-sporten; ty han var fattig och äregirig. Slutligen trodde han sig en dag ha funnit, att sanningen helt enkelt är, det som finnes till, och på denna sin åsigt ville han lefva. Nu skulle han gissla tidens dårskaper och störta det beståndande. Han erbjöd tidskrifter och bokförläggare sina arbeten, hvori han sökte bevisa rigtigheten af sina åsichter. Man ruskade på hufvudet och refuserade: Sanningen hade »stora snillen» sökt förgäfvnes i öfver 4000 år. Det var inte på det lättvindiga sättet, man fann de vises sten. Åsichter i allmänhet dugde inte; en man med åsichter tiges alltid ihjel. Vi lefde i reaktionens tidehvarf. Vill man komma fram, måste man vända kappan efter vinden. Svart är svart, därför att det är svart; men svart är också hvitt ibland, när det behöfver vara så.

Han slutade skrifva och vädjade mundtligen till folket. Folket sade: »Låt oss vara i fred; vi ha ju tidningarne!»

Då brydde han sig ej längre om människorna. Han hade ju funnit sanningen. Men sanningen ville inte föda honom. Han kunde intet handverk och var för stolt att tigga. Då fans det ju

ingen annan utväg än att svältsporta sig in i evigheten eller på ett mer direkt sätt förkorta lifvet.

Kom så julaftonen. Det var mörkt och kallt i hans tarfliga ungarlsrum. Ingen hade han att tänka på, och ingen tänkte på honom. Då kraf-sar det på dörren. En *hund* kommer in med en julskinka, som han stulit. Det var inte hans hund, den tillhörde rummets förre hyresgäst, som nyli-gen dött.

Han åt sig mätt, klappade hunden, kastade sina åsichter öfverbord, blef en hederlig karl, som föraktade att lefva på sanningen och att bedraga sin nästa så att hon *märkte* det. Han erhöll många utmärkelser, blef en stor man med många ordnar, lärde sig stjäla och skulle troligtvis ha blifvit finansminister, om han inte dött i förtid.

VIII.

Hedersbror!

Härmed hvad du ber mig om:

En människas väl eller ve beror merendels på hennes uppförande vid olika tillfällen. Under nyårsvisiternas tid, bör man i synnerhet veta att hålla tungan rätt i munnen. Jag vill därför lemna följande praktiska råd:

När du på nyåret möter en gammal god vän, som inte suttit inne på fästning för försnillning eller förfalskning eller för oärlighet mot borgnärer, bör du med glädjens tår i ögonvrån störta i hans famn och utropa:

— Ett godt nytt år käre bror! Det gläder mig att se dig så upprymd — och på fri fot. Mätte det nya året ge dig tur att hinna schappa i tid — och innan man börjar revidera kassaboken.

Skulle olyckan gynna dig med att oförmodadt råka gifva en skraddare, som du är skyldig pengar, en dansk skalle vid något gathörn, och han under det han gnider sig i pannan, presenterar dig en pryddlig räkning, då bör du strax säga:

— Förlåt min upprigtighet; men ni, min herre, som tål vid en dylik stjernsmäll, har bestämdt ett godt hufvud, ni skall få se, herr Saxberg, att det

här betyder, att ni äfven snart får se stjernor på ert bröst... Får jag lof att bjuda på en konjagare? Var så god och stig in först... Räkningen tala vi om sedan...

Lyckas du nu inte helt obemärkt försvinna, sänder du skraddaren upp till Dagens Nyheters redaktion med räkningen och en hemställan, huruvida inte red. skulle i anseende till »de goda tidernas säkra annalkande» vilja förskottera beloppet.

Du bör i dessa tider önska »god fortsättning» endast åt dina ovänner.

Hvarje gång en grupp nyårsvisitörer, den må nu bestå af dina intimaste vänner, föräldrar eller syskon, aflägsnar sig, bör du uppmana din fru eller hushållerska att noga räkna silfret och för öfrigt efterse, om alla lätt transportabla värdeeffekten äro kvar.

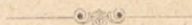
Gör du en visit hos konungen, bör du lyckönska honom till att ha bland Afrikas palmer genom kongofararne förskaffat sig en trygg tillflyktsort, i händelse det skulle växa verkliga nihilistiska frukter på den svenske Palmen.

Besöker du drottningen, bör du i h. m.:s närvaro torka bort en tår med en af Boltzius välsignad näsduk.

När du, rådbråkad till kropp och själ efter visittidens slut, sänder din rock till skraddaren för att intagas en fot i ryggen och du funnit, att den tid, du förspilt på visiter, förvandlad i pengar, skulle betala första kvartalets hyra, när du finner, att dina lungor äro illa medfarna af suckar, dina mattor, dörrar och din mage förstörda och att du bjudit visitörerna på 50 buteljer af La Caves vin och för 100 kronor konfekt — när du finner allt detta, inser du nog hvilken obegriplig nytta och hvilket stort nöje det är att aflägga och emottaga nyårsvisiter. Har du under denna tid inte ett ögonblick visat dåligt humör eller högt önskat dina

vänner och anhöriga dit pepparn växer; då du i flera timmar fått vänta på kall middag — då är du värd dina medmänniskors aktning och förtroende — då är du en verklig *gentleman* och nästan för god för denna verden försäkrar

Din gamle farbror.

Moralen säger: »Var dygdig min son, min dotter!» I alla tider, klasser, skolor, böcker, palats och kojor har denna sats merendels och med rätta uttalats. Jag omhuldar den fortfarande, och det gör nog också den stora allmänheten. Jag är inte nog moraliskt förderfvad att vilja påstå, att inte människan har nytta af sådana dygder såsom t. ex.: Förnöjsamhet, upprigtighet, människokärlek, ärlighet, flärdlöshet, medlidsamhet, hjälpsamhet, mildhet, blygsamhet och redbarhet — tvärtom, jag skall visa, att så är förhållandet.

Är man *förnöjsam*, då bör man kunna utvecklas till en skicklig svältsportsman; då behöver man hvarken kläder på kroppen, hvarken dörr eller kakelugn i sin bostad, ingen portnyckel och inga falska vexlar; då bör man tåla så mycket ovet, att man kan bli bulvan åt Konung Oscar II, Themptander eller L. O. Smitt — när sådana store män anse det vara modernt och af nöden att skaffa sig »ansvaringar», hvilket nog snart inträffar. En riktigt förnöjsam människa bör vara lycklig och bli förmögen.

En *upprigtig* medborgare talar om allt hvad han vet om sig sjelf och andra. Han får strax

det smickrande epitetet *svallerbytta* eller *fårskalle* och mister något mycket qvicksilfverartadt — sitt anseende. Han får mycket stryk, blir anlitad i smyg, på gatan ej igenkänd och slutligen lik en utnött plog kastad på opinionens skrothög. En upprigtig qvinna blir orättvist beskyld för att vara *uäiv* eller *dum*, — utmärkta egenskaper för män att nå befordran! Hon dör ändå såsom kaffesyster, emanciperad.

Den som idkar *menniskokärlek* — det är lindrande nöd, hunger och elände med andlig poesi — *offentligt* och innan han kommer på någon allmän arbetsinrättning — blir med visshet medarbetare i eller berömd i »Göteborgs qvinnoförenings tidskrift Framåt» och dör som välbergad karl i sju rum och kök. Den som idkar *menniskokärlek i smyg* blir fattig, dör utan namn i en dyrhyrd skrubbe; men får troligtvis bo gratis i en stiligare dubblett i en annan värld.

»*Ärlighet* varar längst», heter ordspråket. Sant nog; ty en ärligt anlagd människa förblir vanligtvis ärlig hela lifvet igenom. Hon får af principalen mycket beröm för sin sällsporda dygd, men väcker hos den öfriga bråkdelen af menskligheten hån och förakt. Håller hon ut att lefva i ännu tio år, så torde hon få bo på Långholmen för sin ärlighet. 1896 bör efter mensklig beräkning ärlighet vara ett brott lika straffbart, som diamantstöld, högföräderi eller mord.

En *flärdfri* person väcker alltid uppseende, och är ej mera omtyckt än en kråka af kalkoner. Le ditt impertinenta löje åt honom! Han blir ökänd, får ett namn, men blir aldrig befördrad, ej ens till betjent.

Hyser du *medlidsamhet* med någon människa, som är sjuk och kraftlös, skall hon aldrig glömma

dig, utan så fort hon blir frisk antingen ge dig in förgift eller förolämpa dig.

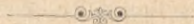
Var *hjelpersam* mot din fattiga nästa, och du kan vara glad, om du inte blir belönad med något mera sårande än otacksamhet.

Visa *mildhet* mot alla, som förtjena det, och de skola räcka ut tungan åt dig, när du vänder dem ryggen.

Var *blyg*, och du blir fortast stukad eller förförd.

Var *redbar*, och du blir i lycksaligaste fall hängd.

Jag rekommenderar följaktligen på det hjertligaste att vara dygdig.

Att pråla med lånta fjädrar kallas humbug; — ordet härleder sig från en skotsk lord, en skälm af rang. Att vi svenskar stå betydligt efter engelsmännen i den vägen är ett faktum.

I dessa dåliga tider torde därför följande sanfärdiga episod vara ganska lärorik.

Den som nedskrifver detta spatserade en dag i London tillsammans med sitt värdfolk, hr Jones och hans fru. Bakom oss gingo tvenne personer den ene bärande en fogelbur, i hvilken hoppade en stor, grann kanariefogel.

— Jag bjuder er tio shillings för fogeln — yttrade den ene.

— Ni får den inte — svarade den andre — emedan jag vet, att ni är fogeldressör, och jag vill hellre ta lifvet af fogeln än lemna den till dressyr.

— Ni får 50 shillings, jag måste ha fogeln; jag har aldrig sett ett grannare exemplar.

— Lyckas inte.

— Ni får ett pund för den, se här!

— Nej, herre, den är inte till salu för er.

— Jag ger er fem pund då.

— Gör er inte besvär.

— Dra så långt vägen räcker. — Han aflägsnade sig förargad,

Detta samtal väckte vår nyfikenhet; vi vände oss om och betraktade fogeln.

— Ni var allt bra dum, som inte tog fem pund för er fogel — sade Jones.

— Jag är djurvän, min herre, och säljer mina foglar endast till folk, som vårdar dem väl.

— Jag ger er tio shilling för fogeln — sade fru Jones, som var passionerad älskare af kanariefoglar.

— Ehuru det kostar på att skiljas från det kära djuret för så billigt pris, skall jag dock sälja den åt er; ty jag ser att ni är snäll mot djur — svarade mannen.

Handeln uppgjordes, och vi buro hem fogeln.

Han skulle vara en ypperlig sångare, men vi hörde honom aldrig slå en drill.

Snart märkte vi deremot, att ju oftare han tvättade sig desto *gråare* blef hans fjäderbeklädnad, och en vacker dag gjorde fru Jones den upptäckten, att hennes »kanariefogel» blifvit förvandlad till — en vanlig gråsparf.

Man bör akta sig för att bli förvandlad till — en gråsparf, om man ger sig ut för att vara kanariefogel.

XI.

En snillrik mans tycke sväfvar alltid kring hvad han icke sjelf eger, derfor gifter han sig också med en qvinna, som saknar hvad han sjelf är i besittning af, han är hvarken skön, inskränkt eller småaktig; men uti nittionio fall bland hundra kan man vara viss om, att en sådan person af vårt kön har skaffat sig en hustru, som utmärker sig för alla dessa egenskaper — och tvärtom.

Han eger en stor själ; den som han väljer till hustru måste ha en mindre sådan, en själ som beqvämt får rum i hans. Det är inte slumpen som arrangerar partier, det är egoismen.

Två vänner ha aldrig samma karaktär.

»Två stora få ej rum i en påse», säger ordspråket.

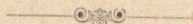
En vacker karl, som har en ful hustru, är merendels inskränkt, detta såvida hustrun är fattig; men är en skön qvinna förenad med en man, som eger ett fördelaktigt utseende, kan man var öfvertygad, att hustrun är hvad man kallar en gås.

Samma förhållande eger rum, när det är qvinnan, som väljer sig en man. Hon väljer en sådan,

som har andra egenskaper än dem hon sjelf är i besittning af.

Egoismen är den förnämsta driffjedern i kampen för tillvaron, i kampen efter lycka. Hon är vår Hatte det ädlaste vi ega; hon gör oss lyckliga.

Lefve därför egoismen!

XII.

Han är modernt klädd, eller också visar hans kostym, att en skräddare på landet tillverkat den. Då du kastar en blick på honom, der han vandrar på motsatta gångbanan, blir han uppbragt emedan han tror, att du hos honom upptäckt, att något felar i hans uppträdande eller drägt.

Det kan också hända, att han vid den mönstrande blicken — i det han väntar se dina läppar krusas af ett medlidsamt leende — sjelf försöker sig på ett dylikt, i hvilket fall han gör sig till föremål för löje. Det fordrar skådespelartalang att inte här vid lag göra totalt fiasco — så ensidigt detta påstående än tycks låta.

En icke satiriskt anlagd person skall aldrig kunna ge denna för honom främmande egenskap uttryck i ett leende. Han skall alltid misslyckas väcka medlidande och verkligen visa, att han är hvad jag här ofvan tecknat en — grüngöling.

XIII.

Förr i tiden trodde bonden att han såg med munnen, därför höll han den alltid uppspärrad. Ju större uppmärksamhet han egnade en sak, desto mer gapade han. Ingen må dock tro, att han blundade, när han ville betrakta något ovanligt. Nej, han stirrade och gapade samtidigt. Men det skulle ej alltid förblifva så.

Det hände nemligen en gång, att en stor skara bönder hade samlats i en loge för att betrakta en bröllopsskara, som skulle passera förbi. De skådelystne ville emellertid icke bli sedda af brudföljet, af hvilken orsak de borrhålen genom brädväggen. När nu bröllopsskaran märktes på afstånd, radade de upp sig vid borrhålen, i hvilka de tryckte munnen så långt in som möjligt, men något bröllopsfolk kunde de ändå inte se.

Nu fans der en, som tagit plats i loggluggen, der han stirrade och gapade af hjertans lust — och han såg hela stäten.

Alla ville nu ha plats vid gluggen, och så många som fingo rum blefvo tillfredsställda. Då började några undra öfver, hvarför de ej kunde se lika bra, när de satte munnen i ett litet hål som när de satte den i ett större. Denna omstän-

dighet föranledde en af de skarpsinnigaste att försöka sluta till munnen och — o under! — han såg lika bra.

Sedan gjorde flere af de närvarande på samma sätt och åtskillige satte ett öga i stället för munnen till hålen, och de sågo lika tydligt som när de gapat som värst.

Ifrån denna stund började bonden lägga bort att »glo och gapa», och numera påträffas sällan någon som gör det.

Slumpen har ändå, säga hvad man vill till dess förklenande, uträttat ganska mycket här i världen för människans höjande i intellektuelt hänseende.

XIV.

Det är nu länge sedan. Mycket var då helt anorlunda än nu, isynnerhet hvad mod och behjertenhet hos våra krigare beträffar.

Dragonen kallades då ryttare och hade jemförelsevis liten aflöning; därför stälde han sig alltid på god fot med rusthållaren. Denne ansåg sig, i gengäld för den jul- och påskmat han gaf ryttaren, också ega rättighet påkalla hans hjälp, om någonting, som tedde sig farligt, framträdde, och aldrig nekade heller ryttaren sitt bistånd; ty sådant hade ju sett fegt ut.

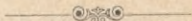
En gång hände det på ett ställe under pigflyttningen, då pigan skulle med drängens hjälp bära ut sin kista ur pigkammaren, att en stor blodkorf låg bakom kistan invid väggen. Korfven, som legat der allt sedan förra årets höstslagt, var nu betäckt med mögel, som växt till fint ulligt fjunöfverdrag. I begge ändrar var korfven sammanfäst med långa pinnar, och der den nu stod böjd upp mot väggen kunde man tro, att han var ett djur med långa horn.

När pigan och drängen varseblefvo korfven, flydde de med förfäran målåd i sina ansigten in i stugan.

Ingen af de närvarande vågade sig i kamp med »odjuret», och det blef därför ingen annan råd än att sända bud efter ryttaren för att bekriga det förfärliga vidundret.

Han kom i full rustning och med sabeln, hvars fäste omfattats med begge händer, måttade han ett väldigt hugg åt korfvens krökta rygg. Och då han fann, att odjuret delats i tvenne stycken, utbrast han:

— Här skolen I finna det sanna krigaremodet!

När båtsman Ratt hade fått del af kommenderingsordern, brassade han skägget fyrkant, tog sig en väldig buss med knop på, halade skoten och satte kurs på den gamla rödfärgade stugan, som satt på huk och grälade med bergknatten om hvem som var yngst och minst skroflig. Der inne i stugan stod mor och rörde i gröten till qvällsvarden.

— Nu är det lika galet igen, mor, vi ska' ut på kommendering — sade Ratt och kastade en utmanande blick på den svartmålade segelduksäcken med numret i hvitt och svensk-norska flaggorna derunder.

— Herre gud! — sade mor, snöt sig i förbigående med förklädsnibben och gömde ansigtet i förklädet. Och nu lät det flera gånger i rad som när man blåser på bränder med en gammal sprucken handpust, då vinden tjuter kring knutarna och håller på att släcka elden. — Ska' du så kriga med Ryssen, far? — hven det från förklädet, som stod fullt som ett bottenrefvadt stormärssigel utaf vindstötarna från mors lungor.

— Jo det kan du ge dig näcken på — sade Ratt och försökte att morska upp sig. Men när han

då betraktade mor, såg hon ut som om hon tagit in ricinolja blandad med arsenik.

Nu var det etter värre för Ratt, ty ungarne började hjälpa upp oväsendet och puttra i kapp med gröten, i hvilken kräcklan stod rak som stormasten i en örlogsman. Gröten brändes och allt gick på tok efter bästa förmåga.

Ratt skulle vara på benen klockan fyra, ty han hade lång väg att vandra till Valkyrian. Han vaknade i hanegället vid att någon höll på att strypa honom; men det var bara mor, som började med den första afskedsklämman.

Ratt kom härvid att kasta en blick i den lilla spegeln, som hängde öfver sängen, och märkte då att han var utan både mustacher och helskägg, och nu måste mor fram med sanningen.

Hon hade under nattens lopp sugit bort allt skägget från hans skäggbelupna anlete.

När Ratt hörde detta, tog han sitt parti, lade rodret styrbord, drog fällan öfver hufvudet, gaf mor en tryckare och Valkyrian och marinen hin — och snarkade sig snart in i ljufva, fredliga drömar om Noachs ark, som stannade på Arrarats berg och om Jonas i hvalfiskens buk.

Så slutade första akten.

Andra akten handlar om, hur Ratten fick på knaggarne, om kronoskjuts, arrest och längtan till mor och barnen.

Tredje akten — är ännu inte utspelad.

Lefve krigsmakten till lands och vatten!

NYA DAGLIGT ALLEHANDA.

Prenumerationspris: helt år 20 kr., tredjededels år 15: 50, halft år 10: 50, kvartal 5: 50, månad 2 kr. *Lösnummerpris*: 10 öre. *Annonpris*: före texten 20 öre, efter texten 15 öre per finstilsrad. Annonser från utlandet 25 öre i den. *Prenumeration* emottages i Stockholm å de flesta tidningsutdelningsställen, i landsorten å närmaste postanstalt. *Annonser* emottagas å tidningens kontor: Karduanmakaregatan 10, Munkbron 3 och Brunkebergsgatan 8 samt å S. Gumælii annonsbyrå, Storkyrkobrinken 13. — *Redaktör och ansvarig utgifvare*: W. A. Bergstrand. Redaktionsbyrån och räkenskapskontoret, Karduanmakaregatan 10, öppna alla söknedagar.

Efter att ha två gånger noggrant genomläst en årgång af herr W. A. Bergstrands publikation har jag kommit till den slutsatsen, att det utan tvifvel är redaktörens afsigt att framträda i egenskap af publicist, kanhända äfven kritiker. Ja, fullt säker kan man ej vara, ty ehuru titeln tyder på, att man skall få läsa något platt hvardagligt, så öfverträffar dock innehållet alla förväntningar. Men redaktören har utan tvifvel resonerat som så, att den enda möjligheten att i dessa mångskrifveriets tider få behålla sin plats såsom chef för tidningen är att skriva något oerhördt dumt och *mot sin öfvertygelse* något som i längden drager allas undrande och

spörjande blickar till sig, sak samma om det är närvare än hvad andra gjort förut, bara det är mera konservativt.

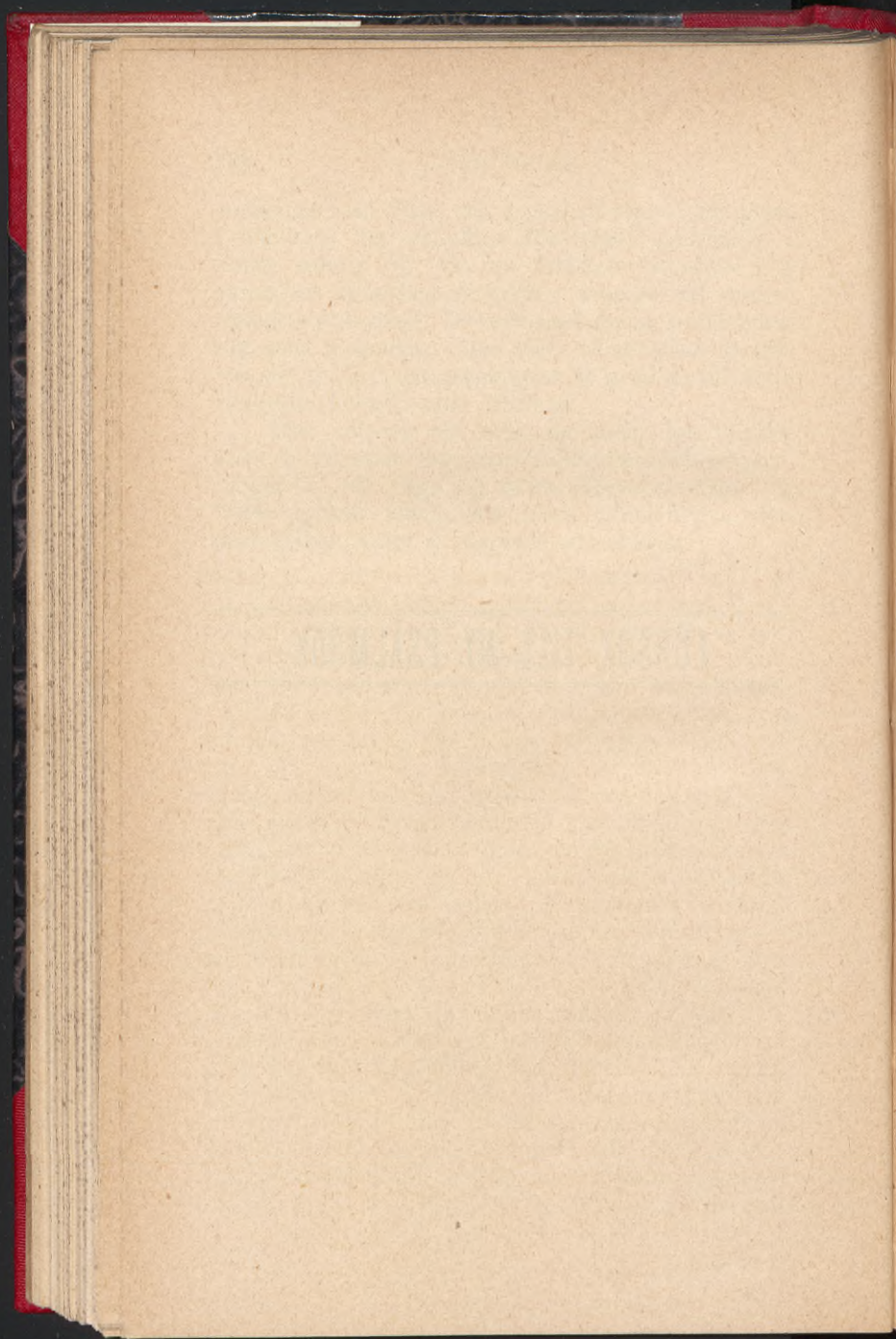
Tyvär är hans uppfinning icke ny. Det *nya* kan ej vara upfunnet förut. Ej längre tillbaka än på Tegnér's tid måtte hänsynslösa pennfäktare hafva haft samma kuriösa tankegång som redaktören af N. D. A. har att dömma af Tegnér's bevingade ord: »Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkt.» Nog fins i bemälda publikation allehanda tråkiga och obegripliga barnsligheter; men någon tillstymmelse till sans och förstånd har jag ej kunnat upptäcka. Denna publikations alla notiser och artiklar, som framställas på papperet, tillhöra den lägre fantasiens värld, men ej den del deraf, ur hvilken t. ex. Svenska Dagbladet och flera andra tidningar hemta sina uppgifter — och der man oftast har måttligt tråkigt — utan en särskild filial deraf, som är uteslutande hänvisad åt det sällskap, der man plågas af ledsnad och grämmelse. Någon sund och ursprunglig tankegång bär ingen af dessa hopgjorda notiser och artiklar prägel af. Det är en mängd illa hopraspade orimligheter, tillskurna efter samma modell som de långrandigaste predikningar i Norbergs postilla, men saknande den allvarliga uppfattningen som ofta utmärker dessa, och det, om ock lösa samband, de ega med de verkliga förhållandena. Alla dessa egendomligheter äro berättade på ett tillkrånsladt, öfvermodigt, ofta odrägligt och ovärdadt språk, som gör hvad som säges ännu osmakligare och mera sömnretande. För sanningen synes denna redaktör så godt som alldeles sakna blick. Och denna brist ersättes i ingen mån genom en medfödd och flödande jargon, som möjligen kan roa personer, de der redan somnat, men som, när den kommer i tryck, gör samma effekt, som en gammal gråhårig kaplans

messande med falsk och sprucken röst skulle göra, i händelse det vällofliga föredraget serverades i Berns salong för ett om tillfällets betydelse och messarens egenskap af kyrklig sångare väl under rättadt auditorium. Det går med denna publikation som med messandet. Den stora allmänheten hängifver sig åt löjet och gapskrattar åt hvad de sofvande vännerna helsade med vördnad.

Bäst således att nöja sig med den mindre äran, de sofvande vännernas tacksamma bifallssnarkningar än att våga sig utom sällskapskretsen och fresta lyckan bland den stora allmänheten, som med sådant alltid är upplagd att skämta.

FÖRSÖK TILL NY PSALMBOK.

1. Jag sjunger icke för att prisad bli; jag prisar *Herranom* för att få sjunga. Men med all sång det genast är förbi, när jag förleds att skratta med de unga. När bålen vinkar rykande och varm, likt älskarn sirligt kröker jag min arm; när slefven pekar emot torra strupen, och jag ej näns att bita utaf supen — då är det svårt att låta bli att le.

2. När världens herrlighet och tomma glans gör narren fal och solblind, ned till klacken, mig tyckes, växer det en väldig svans och tvenne långa öron uti nacken; när gubben grånad uti lifvets höst — i kapp med handen darrar älskarns röst — gör kur för sjutonårig fager tärna; och om sitt guld han talar och sin stjerna — då är det svårt att låta bli att le.

3. När barnet smilar uti moderns sköt, och knubbig hand den bleka kinden smeker, när älsklingen hon till sitt hjerta slöt, och med sitt barn den unga modern leker; när goddagspilten med en guldpincénez tar an en min utaf en attache, och från sin flata, uppåtvända näsa tar bort pincénezen för att kunna läsa — då är det svårt att låta bli att le.

4. När ungmön blomstrande vid nitton år i stoppning vändas och blir hvit om kinden, för att hon inte någon fästman får, ty alla karlar äro liksom vinden; när herr grossören från pulpeten gnor — han som en gång gick stolt i näfverskor — att flux en trashank sparka ner för trappan, mitt spanska rör attacker får att klappa'n — då är det svårt att låta bli att le.

5. När kammarrjunkarn, lismande och hal, för majestätet höjer cirkladt baken, och får en stjärna för sitt dumma tal, som slukas af konservativa draken, då kan man, tro mig, inte skratta nog. Om du ur jorden hör att någon log, och det i grafven ej för mycket mattar, så slår jag hvad, att det är jag som skrattar — ty svårt det är att låta bli att le.

* * *

2. **E**n fröjdpsalm, o *Herre*, jag *Dig* nu vill sjunga med hjerta, med strupe, med mun och med tunga! Allt om ett förskräckeligt sjelfmordsförsök af en, som ej ro fick från jordlifvets stök.

2. Så bräcklig och svag ligger isen vid stranden, men *Fylax* var modig och faran för handen. En dag gick han ut uppå isen som brast, och *Fylax* han sjönk och blef lungnvåt med hast.

3. Men nära vid vaken en sten var placerad, i vattnet der kände sig *Fylax* generad, och därför på stenen han genast kröp opp; en isande rysning för genom hans kropp.

4. Han sitter på stenen sig vemodigt slickar, och sänder mot stranden så långtande blickar, ty der redan samlats af men'skor en hop; men *Fylax* ej lyssnar till lockande rop.

5. Han morrar åt piskan: Stryk — pack — I mig unnen! Vid syn på en biff han sig slickar om munnen. Att sjelfmord han ämnar

begå, tror hvar själ, på så sätt att bums frysa riktigt ihjel.

6. Der sitter han modigt och tänderna hackar, ger hin uti alla, hans öde belackar. Men frälsningens stund sist dock nalkas, in spe; ty kökspigan fick nu en lycklig idé.

7. Hon minnes, att Fylax har fiendskap svurit, herr Kisse, hvars dödsdom i hjertat han burit. Så griper hon Kisse i trots af allt prut, mot Fylax i vattnet hon slungar den ut.

8. I Fylax' pupiller nu ilskan re'n blänker, det plumsar, och vattnet mot malmslöjan stänker, ty Fylax, pånyttfödd af hämnens passion, i hoppet rakt glömmet sin situation.

9. Nu blir det en syn båd' för sportsmän och Gudar, för qvinnor och barn och för drängar och judar, ty Kisse han fräser och simmar med fart, och Fylax han skäller af ondska och hat.

10. Så kommo de lyckligt på stelfrusna jorden. Moralen af visan kläd's skönt i de orden: Att när som passionen i hundsjälen far, dess kropp vatten tidt öfver hufvudet tar.

* * *

3. I sånger trifvas sköna former visst, i strumpor och kalsonger först och sist. En strumpas pris, o *Gud*, jag sjunga vill, hvad känslor hon har väckt och brukas till.

2. Jag vet i egenskap utaf flanör, att på en ungmös ben effekt hon gör. I upphållsväder mängen flicka kan vid högre lyftning skaffa sig en man.

3. Med kärlek utan strumpor är det skräp; jag hellre ser det dygdbesatta släp, än vaden blott och bar — hvad ej är sed. — Jag håller vad att Wadman tänkt så med.

4. För blåa strumpor mannen bär respekt; de skifta gerna färg af tidens fläkt, ses ofta svärma

kring i månens sken, till sist de växa hop till skinn och ben.

5. En hafsfru, som på hafs gör hvarje sak, kan lätt den vrede mannen göra spak, om blott hon strumpebandet fäster till uti hans åsyn, ler en silfverdrill.

6. Förr gömdes i en strumpa mången skatt, ett bruk som anses vara rent besatt. I yllestrumporna man får gå på, om man på bara backen ej vill stå.

7. En ringpyrd strumpa styrker mig i tron, att från en kall och tempererad zon direkt man kommer i den heta in, der man får skåda underbara ting.

8. Att hälen ur en strumpa blickar ut — en stoppsignal vid träskobanans slut — bevisar blott, att strumpan ej är hel; men nu är fjöl åt fotens akterdel.

9. Uti min maggrop underligt det käns, och knappt att draga andan då jag näns, när i baletten uppå världens scen jag får se skymta strumpbeklädda ben.

10. Om Eva haft i Eden strumpor på, kanhända att hon inte syndat då; ty stor är strumpans magt, det vet jag visst, en skål för strumpan därför först som sist.

* * *

4. Jag mötte en flicka — detsamma hvarest — det började klappa inunder min väst, ty strax blef jag kär, dock var skulden ej min — i verlden ej skönare skapning kom in! Då svor jag vid styrkan i kaffe och rom att vinna den sköna, förr'n vintern gått om.

2. Och ögonen glänste som lanternans sken, som rånocken formadt var skålmungens ben, det såg jag en gång, när hon släpet höll upp på söder vid räntmästartrappans topp. Då svor jag

vid styrkan i kaffe och rom att vinna den sköna förr'n vintern gått om.

3. Och sjöng hon ibland, blef jag rent af förgjord, ty tungan gick »villigt», som den varit smord, och liknade munnen ett orangeri, nog hoppade tungan som en kolibri. Då svor jag vid styrkan i kaffe och rom att vinna den sköna förr'n vintern gått om.

4. När hårflodens fågring lång fångslad i band, på utkik sågs lockar kring hårkorgens rand. De sade: Hur orätt, go' vänner det är att hålla oss snärjda i bojor så här! Då svor jag vid styrkan i kaffe och rom att vinna den sköna förr'n vintern gått om.

5. Och foten, den var liksom flygfiskens stjert, och handen var hvit — den mot talg stack af bjert; sist hjertat var godt, och själen var varm, trots skyld under snön uppå älsklingens barm. Då svor jag vid styrkan i kaffe och rom att vinna den sköna förr'n vintern gått om.

6. När senast vi möttes, jag tänkte: Får gå! I qväll skall jag fria och sluta att »slå». Med fadern, den gråe, derborta i vrån, först bör jag dock tala och blifva hans son. Så svor jag vid styrkan i kaffe och rom att vinna den sköna, förr'n vintern gått om.

7. Jag sade: »Min vän, presentera mig du för gubben, din ärade fader, just nu!» Då log hon förvånad och sade: Min sann, din stolle, *det är ju min åldrige man!*... Nu svär jag vid styrkan i kaffe och rom, att aldrig jag mer efter »fru» ser mig om.

* * *

5. »Du var mig kär, hur kär du var!» Och likväl kunde jag dig svika! Min sorg jag klagar — får till svar, att lika trifvas bäst med lika.

Ett yngre slägte växte opp; då vardt du glömd, min fröjd, mitt hopp.

2. Det nya slägtets skönsta skatt jag älska lärt. — Min blick sig sänker; när nu, der förr med dig jag satt, jag kyss på kyss en annan skänker, Uppå min panna står en sky; jag glömt min flamma för en ny.

3. Ifrån mustachens gyllne dar du följt mig städs på lifsterrängen. Och när du eldad blef — hur snar du var att följa mig i sängen. När du var full, din glöd var bäst, då af din doft jag njutit mest.

4. Din hy var vit som hafvets skum — om ock den mörknade med åren. Du sade alltid: *Ergo sum*, när i ditt öga jag såg tåren. Ibland blef du väl också sur; hvem blir ej det i lifvets ur?

5. Om tankens elf en isplan blef, der tidt bekymmern rände kana, du från det hala dem fördref; du bäst förstod mig ifrigt mana på röken bli, — glömd sorgen vardt; i grått jag såg hvad förr var svart.

* * *

6. Här, o *Gud*, jag sitter trumpen, gubben uti månen lik! Suger af cigarren stumpen — vore jag på glöd så rik, skulle jag *min* obebodda måne visst ej smeka så, ej behöfva klotet duscha för att några tankar få.

2. Hon har flytt, min hulda, ljufva, rest dit pepparn växer vild. Får nu sjelf mustaschen skrufva, sedan hon från mig blef skild. Ingen rakkysst får jag mera, ej ett handtryck, ingen blick. Ensam går jag nu beständigt, der jag sällan ensam gick.

3. Ack, jag mins den goda tiden, jag var trind och fet och ung. Då jag gick i väst af sidan och var minst sju lispund tung. Ingen tref-

nad har jag mera! Så jag suckar i min vrå, får väl sucka mycket längre, tills min »nackdel» den blir grå.

4. Ej en tanke, ej en önskan hade jag, som ej blef fyld. När hon stod i sommargrönskan på sin höjdpunkt — solförgyld. Hennes ögonskott jag minnes; aldrig sköt hon nånsin bom, och hon sörjde för beständigt, att ej börsen min var tom.

5. Nu förskjutes jag af alla, sedan hon förskjutit mig. Högljudt mina verop skalla; åt min lott man roar sig. Skall du aldrig återkomma, skall jag aldrig solad bli mera i din glans? Kom åter, du min lyckas maskopi!

6. Lyss! Hvem knackar uppå dörren till mitt kyska ungarlsrum? Männ' det är en björn? Och förr än då jag svarar är jag stum. — — Jag i nyckelhålet kikar! Himmel, det är *hon*, mig svek! Se, hon kommer åter — *kassan* — under formen af ett »rek»!

* * *

7. **H**os menniskan minnet en egenskap är, hvars värde man ej nog kan prisa. Och därför i dag har jag gjort mig besvär att dikta ur minnet en visa.

2. Mins! Om du en vecka ditt minne blef qvitt, du glömde att spisa och dricka. Då gick det precis så, att döden tog sitt... Det kom, vet du, aldrig att klicka!

3. Mins! Skulle med afund och tadel »på bak» helt skoningslöst någon dig dömma, skänk dem ditt förakt, och sök sjelf icke sak, ty vet, att det bäst är att glömma.

4. Mins! Blifver du pirum och faller omkull och råkar få rättvisan gästa, säg då, du af gläd-tiga minnen är »full»... Modernt är att lura sin nästa.

Mins! Har du en hustru, helt trumpen och sur, om qvar du fördröjt dig på krogen, var glad, så framt icke du pantsatt ditt ur... Mins, gumman — fast grälsjuk — är trogen!

5. Mins! Om öfver öronen skulder du fått, och någon helt fräckt dig det säger — säg: Skulder i mängd, det bevisar ju blott, att vidsträckt kredit dock man eger.

6. Mins sedan till slut, när du döden fått se, och minnena följt dig på färden... Det tråkiga bör uppå båten du ge åt Karon, som ror dig ur världen.

* * *

8. Med dig **1**-störing, noggranhetens tolk du *vinkelpredikant* för nyttans folk; med dig jag algebraiskt vill bevisa, att just din »dignitet» är värd att prisa.

2. Af spetsigheter har du öfverflöd; du blott af **2**-ng begagnar dig af stöd, att du ej därför längese'n fått vassen, — det tycker jag är höjden gångar basen.

3. Till högre rymder far ju du också; rundt taladt **3**-fvar du bland cirklar då. — Man äfven sagt — jag hört det af en lärd en — att lyckans hjul du smidit hop åt världen.

4. Ej minst betraktar du en fyllig sfer — du på ett hår vet huru stor den är. Du känner utvidgningsko'ficienten. Bland glade **4**-r räknar du studenten.

5. Mån tro hvad vetandet var utan dig — ett korthus utan stomme? En intrig ej kunde tvinnas då, — ej ens en lina; med siffror skref man då ej **5**-inina.

6. Af astronomerne du förts i scen — till gengäld månsken skaffat mången eu, men också

stjernor uti långa banor. Från dig lär **6**-or leda sina anor.

7. Tom vore hjernan utan hufvudbry. Hvad utan stomme är ett paraply? — Förutan dig var okänd all beräkning; — då *fick* den **7**-ke dö förutan läkning.

8. I krigets tider är du allra bäst; du följer fältherren till fots, till häst, du hjälper sjömannen tvärs öfver hafven, du gör **8**-nkarne en hvässad glaven.

9. Kort sagt; du är vår bästa atribut. Du drar ut rötter; — drag du äfven ut det ondas rot — då ser man bättre dagar. Då ingen mera likt **9**-be klagar.

* * *

9. Omkring mig råder grafvens natt, jag drömer, döden krossar gruset och lofvar mig omsider, att få grundligt sofva af mig ruset.

2. Intill min mun en spegel för's, se'n sticker man min egen penna emellan tänderna; det görs försök att mig på pulsen känna.

3. En vän min sista visa stjal, försöker se'n mitt lif förgylla... En frågar om jag svalt ihjel. Det svaras att jag dött af — fylla.

4. Jag sveps i likdrägt, lägg's på bår. Nu blir det tyst som uti mullen; man hviskar, strax förr än man går: »Den der, han var af rätta ullen!»

5. Jag mellan fyra bräder göms, och locket spikas fast på kistan. Nu snart mitt namn af värden glöms, när jag af döden skrefs på listan.

6. Min sista lemning sänkes ner uti den nattomhöljda grafven. Tre skoflar mull mig presten ger, och öfver sångarn brytes stafven.

7. Mitt stoft det skyles efter hand af vänner

under svarta jorden. Jag längtar se de sällas land — förgäfves — jag är osäll vorden!

8. På grafven reses en *cliché*, på den en konstnär skönt graverat: »Han har varit förste älskare och mången skönhet kurtiserat.»

9. Jag skattar åt förgängelsen, min kropp re'n legio maskar gnaga. Då vaknar jag och börjar re'n att samla mina krafter svaga.

10. Att spränga sönder kistans lock blir en af mina första tankar, och emot locket — *facio hoc!* — jag spränger båglik armar, skankar.

11. Och brädet bågmar... nu det brast, jag undersöka kan terrängen. Jag hör ett skrik — mig pigans qvast har väkt till lif — *inunder sängen.*

* * *

10. Två englar visat sig för mig. Den ene hade skägg, var klädd i hatt och förde sig likt Adams ättelägg.

2. Hans hy var full af svarta kryp, hans gång var ormligt skön, hans blick var talgens varma dryp från danken, möjligt grön.

3. Hans röst var hviskande och hes, då han till sin kamrat framhväste: »Tig, din dumma mes, jag dör utaf ditt prat!»

4. Och på den andres öppna mund, derur en ordström sam, sin klobeprydda hand en stund han lade likt en dam.

5. Var förste engeln lång och smal, då var den andre tjock; han liknade det första tal uti vår sifferstock.

6. Två pumpor likna kinderna. Hans hand kamratens tar och för den bort; nu hörs ett — »ha!... Nu *nog* jag tigit har».

7. Och forsen strömmar åter vild: »Hej kabbla

rabbla kobbla hag». Men blicken tjusande och mild han ropar: »*Det är jag!*»

8. Ja, det är jag, märk, det är jag, som talar, det är jag! Nej, ingen ann' än jag, blott jag, jag, jag, jag, jag, jag, jag, jag!»

9. Men syner de, försvinna lätt; en röst jag hör från skyn: »Jag vill berätta rätt och slätt hvad visats för din syn.

10. *Hunbugens ande*, det var han med klor och ormlik gång, och *Skrytets ande*, det var han, som var mer tjock än lång.

11. De styra världen nu, min son, enhvar uppå sitt sätt. *Allt*, lifvet, döden är ett »*lån*», och orätt det är rätt».

* . *
* . *

11. Får fritt jag skalkas bland glade vänner, der skämtets udd ej med bomull lindas, men ändå ingen sårad känner, der glasen klinga, bekymmern bindas — då...

2. Men tömmes bålen med sura miner, man skämtets perlor för svinen kastar, och der de verka blott som trikiner; jag krossar glaset och bort jag hastar — då...

3. När Svea andas ett annat klima, när drufvor gro uti alla backar, när vi med norrmännen bli intima, när ingen hackspett på riksträt kackar — då...

4. När presten dundrar om svafveelden, trots nattvardsvinet ger vattuskräcken, när bonden skattar för syndagälden, men hvarje fyrk går i prestesäcken — då...

5. Mär namn och rykte ej fås för panter och när förtjensten ej undantränges af »smak och snille» på Pindens branter, när guldets Mammon i galgen hänges — då...

6. När sjelfva Lissen sig lär att lisma bland

första kammarens riddarlansar att slipa samtalet till en prisma, ej landets väl, men sitt eget ansvar — då...

7. Väljs äfven bonden bredvid patron, går man åt venster vid landstingsvalen och första kammar'n förändrar tonen; hurra! Då höjer jag gladt pokalen — då...

* * *

12. H ärom dagen fick jag höra tvenne flickor disputera. Jag teg still, vardt lutter öra, tog mig för att reflektera.

2. — Lifvet är — så sade Anna — blott en skola, der vi finna gratis allt det sköna sanna, — lära svärma, älska, brinna.

3. — Ack, din toka, så du talar — ifrar Ida — lifvet, flicka, är att njuta; man betalar hvar sekund till punkt och pricka.

4. — Qvinnans mål *du* icke fattar; hon skall lida, lyckliggöra... — Mannen! — utbrast Ida, skrattar — fortsätt dock! Hvad mer? Låt höra!

5. — Hon skall älska och försaka... — Kan-ske bli en slaf åt mannen? — Nej, hon älskad blir tillbaka... — När han tröttnat, gå en ann'en».

6. — Tror du då, att dygd ej finnes mera till i denna världen? — Nej, min vän, om rätt jag minnes, vardt hon bränd på klosterhärden.

7. Sanningen bär lögnens kåpa, qvinnan är nu *modets* engel (!) Nu så skall du inte sjäpa dig, ty mannen är en — bengel.

8. Klädd platoniskt, det är gifvet, blir din klädning aldrig lång nog... Bort med äktenskap för lifvet — några år ä' alltid tvång nog.

9. — Störtar du då bibelns lära?... Tyst! Uti din afgrund stanna! — Deri sätter jag en ära, bibeln lär oss att förbanna.

10. Spöka du i dina dygder af idealistisk väfnad. Ut i realismens bygder skall du frysa all din lefnad.

11. — Vandra i din drifsnöyra, blif till is af tidens kyla. — — — — —

— Sanningen jag vill bedyra, alltid vetat grant sig skyla —

12. Inföll jag likt Zeus och gjorde så ett slut uppå dispyten. — Jag ett »mundtligt tillägg» borde fått, för det jag tolkat myten (?)

* * *

13. I med- och motgång lifvet är ett krig. I från monarkens uti slottsgemaken till tiggarns på den törnbeströdda stig; man kämpar sofvande, man kämpar vaken. En går i fält mot kulorna och spjuten, men ock den hemma är blir ofta skjuten.

2. En fattig fan drar modigt till sin död i ärligt härnads tåg för existensen. En slår ihjel utaf sitt öfverflöd den sista krigarn,¹ men i sjelfdefensen mot kysseröfrarn tappar flickan gerna... Trängs då min hjälp, jag slår för hvarje tärna.

3. Mot elementen hvarje sjöman slåss; goodtemplarn kämpar mot sin gamla vana... Och Bacchi hjeltar ropa — signe oss! — *De stupa* ofta på sin krigarbana. Att skraddarn sjelf drar blankt är intet joller, han fäktar, han ock allt hvad tyget håller.

4. En tjänsteman väl sällan står sig slätt i kamp mot redlighetens blinde jettar — Poeten fäktar, för att blifva mätt, då krögarn vinner på att — *slå i sqvättar*... Mot otrons getter presten fäfängt strider och handelsmannen emot svåra tider.

5. En redaktör slår på med ordets magt för folkets bästa och för den der — gunsten... Skollärarn kämpar för en högre pakt, de lärde huggas om en gammal runsten. Som bäst nu skyddsvännen

drar svärd mot kungen, och cessionanten slåss med tomma pungen.

* * *

14. Otrons mäklare mig redan uti vaggan gjort visit. Lifvet hängde i sitt nedan. Döden mäklarn gaf kredit. Dock när allting gått befängdt, har jag likväl alltid tänkt — bättre tur härnäst.

2. Så en vacker dag jag kryper ifrån lindan i en kolt. Pigan mig i armen nyper. Jag slår till — men gör en volt ifrån stoln mot golfvets plan, men jag tänkte hela dan — bättre tur härnäst.

3. Sedan kom jag i lankastern, fick burnus med kapuschong, läste Wadman under rasten, men blef upptäckt sist en gång. Medan rottingen gick på, jag funderar lungt som så — bättre tur härnäst.

4. Som student med laudatur blef jag firad hvart jag gick. Och en Venus — hvilken sattur! gör mig fången med en blick. Jag blef kär, men hon blef död. Och jag tänkte: Fröjd är spröd — bättre tur härnäst.

5. Nu jag slog mig på affärer och blef rik och fet och röd! Då sa' lyckan: »Stopp! Jag svär er fiendskap på lif och död». Det var otur det — får gå! Men jag tänkte sjelf ändå — bättre tur härnäst.

6. Kom jag så helt nära döden bankerutt på lif och gods. Dock, hvem prentar sina öden? Jag fick helsan sjelf till lots. Led på lifvet med besked, sjöng jag enligt gammal sed — bättre tur härnäst.

* * *

15. På minnets blomsterängar drog, på en tur till fots, en af Orphei drängar med tanken såsom lots. Han gick i gamla stilen med stum och nedsänkt blick, han hade nyss ta't filen förutan minsta klick.

2. En blomsterdoft så fager utbreddes för

hans syn; men uti sällsam dager vid horizontens bryn en lilja renast blänkte, det *barndomsminnet* var. En sådan doft, han tänkte, ej mången blomma har.

3. Dit ilar tidt hans tanke, då han i helgdagsskrud på farfars knä »red ranka» och klädde syster brud. Då tuppen värpte ständigt, hans rop var harmoni, han krokben satt behändigt för guvernant Sofi.

4. Då var det tro ej tankar, och därför allt var visst, då glädjen var hans ankar, och han en yr turist. I farfars trädgårdstappa, der tidt han sprang och sent, bad farfar honom släppa, om prygel han förtjent.

5. Så gick den glada tiden; nu andra tider är. Hans rock är blank som siden lik farfars karaktär. Hans pegasus fått spatten; han rider nu på ord, men då gaf sångmön katten att skyllra vid hans bord.

6. Nu måste sjelf han värpa, när tuppen ej det gör, och kacklar han med skärpa derunder, strax han hör förläggarn, hur han brummar: »Herrns smak är åter skef! Jag tror jag er förstummar med min — förläggarslef».

* * *

16. Stanna litet! Var välkommen, lilla fluga till vår ort! När du bringar vår och glädje, får man inte säga stort.

2. Om du ofog gör och retas, när jag brådt har, som ett ur... På min nästipp fritt spatsera, när jag läser korrektur!

3. Med de sex ben, som du eger, kittla fritt min underläpp, simma kring uti min toddy, drick dig gerna glad, men täpp

4. Se'n ihop din lilla snabel! Gerna får du på min gröt taga aftonpromenaden, stjåla socker med ditt spröt...

5. För en sak jag dock dig varnar: Gör du det, på tok det går! Kom ej allt för nära Lila, kyss ej hennes ögonhår.

6. Men om dock till Lilas ämne vinden varligt förde dig, säg, att djupt jag älskar henne, men törs ej förklara mig.

* * *

17. Jag Lila liknar vid en källa, som undan gömd i skogen ler; dock hennes blonda hår de gälla för mig i värde mycket mer, än källans lockar »glöm ej mig», hvars bena är den mörka stig.

2. Jag ofta sett i nattens timma en liten lysmask slå sig ned likt en demant så magiskt glimma i perlbemängda lockars led; men hvad är allt det der ändå mot Lilas hår, som strålar så!

3. När ifrån himlens silfvergrufva neddugga strålar utan tal, som källans blånad vänligt kufva, jag tänker på en blyg vestal. Men synen är visst icke ny. hon liknar Lilas rena hy.

4. Skymms så af moln den bleka månen, och källan får en mörkblå glans, mig synes då, mig öra lånen! Att större likhet aldrig fans än mellan Lilas ögons färg och källans, blå som fjerran berg.

5. Nyss solen lemnat sina skatter att sofras uti källans sköt, hur återglansen ändå matt är mot blicken, Lilas öga sköt förliden qväll, när det var skumt, och jag mig tedde litet dumt.

6. Vet du hvem dimman är, som höjer från källan, sig kring dalen går, jo, det är källans själ. som röjer för dig sin hvithet är från år. Som dagens ljus är Lilas själ; men märk *odöblig* äfven väl.

7. Ett litet ting oroligt grumlar den klara källan i dess grund; men detta ting, som der sig

tumlar en vredens bild är en secund. Ej någon-
sin ett moln jag såg på Lilas panna mörknadt låg.

8. När Lila bort till källan sväfvat och då
hon ser sin bild i den, helt visst jag då ej längre
jäfvat — jag synen längtar se igen — att källan
ändå skönast är när Lilas spegelbild hon bär.

* * *

18. Djupt uti en ödslig skog, dit ljuset sällan
drager, gick en gång, då just det vog
emellan natt och dager, liten pilt på vilse stråt,
nyss egde kinden rodnad. Likt Linnéan, blek och
våt — af köld den ren var hårdnad.

2. Kom så natt i kylig famn; hon pilten
varligt sluter. Nämn ej så din moders namn;
hon ymnigt tårar gjuter för sitt barn! — En sjuk-
dom står med sorg vid hennes läger. Brödet hon
väl aldrig får, som du i handen väger.

3. Nämn ej så din faders namn, han seglar
fjär på vägen. Endast till den kära hamn han
vänder nu i hägen. Gråt ej, sök ej vägen mer;
förgäfves der du letar. Sätt dig på en tufva ner. —
Med gråt du trollen retar.

4. Hördes nu från bergets fot den vilda
björnens läte. Närmare han kom emot — der
pilten slagit säte. Fasa! Sök ej måla det en blick
allena mägtar. Liten pilt nu mer ej grät; —
han stum med döden fäktar.

5. Sakta fotsteg gossen hör: »Männ Gud nu
hjelpen skickar? Någoting vid handen rör, en
hund den ifrigt slickar. Trohet tolkar ögats par,
och blicken så mänd' tala: Kom och följ mig hem;
var snar din moder att hugsvala!

* * *

19*. Jag vill skratta uti lefnadsvåren, innan än de glade dagar flytt, innan ännu skrynklorna och åren uti sorg och tårar dem förbytt.

2. Jag vill skratta, när som hjertat sjuder utaf fröjd uti mitt unga bröst, när som flickan bålen skälmskt mig bjuder, när jag plågas uti lifvets höst.

3. Jag vill skratta, om ock stormen skakar lifvets farkost uppå lyckans haf. — Flyter tåren, när barber'n mig rakar, barskt jag skrattar smärtorna i qvaf.

4. Jag vill skratta, när min kärlek vaknar första gång och ljuft bestormar mig, äfven då hvart hufvudhår jag saknar, och när döden henne fört till sig.

5. Jag vill skratta, om ock hon mig sviker och med uppsåt blir grossörens brud, när som lyckan från min sida viker, och jag lappa må min helgdagsskrud.

6. Jag vill skratta, om en trogen maka ungdomen blir, jag hemför till mitt bo. Jag vill skratta, när jag nödgas vaka. Jag vill skratta, när jag går till ro.

7. Jag vill skratta uti morgonstunden liksom lärkan under vårens sky, se'n i kapp med skatan uti lunden — under månsken, nedan, full och ny.

8. Jag vill skratta uti dagens hetta, qualm och solsken uti nattens dok, uti sömnen, när de vise leta efter stenen, som gör narren klok.

9. När till sist den bleka döden släcker lågan uti lifvets blänkfyrbåk, skrattande mitt pass jag Petrus räcker, och han öppnar utan minsta bråk.

* N:o 9, 15, 16 och 19 af psalmerna äro bearbetningar.

På *Kungsholms Bokhandels* förlag har utkommit
och finnes till salu hos Skandinaviens alla bokhandlare:

Bedragare och Bedragne

Af

Hjalmar Strömer.

Pris 2: 25.

G I F T A S

Af

August Strindberg.

- I. Tolf äktenskapshistorier med interview och förord. 2:a oförändrade upplagan.
- II. Aderton äktenskapshistorier med förord.

Pris för hvarje del 3: 75.

Hvad vill Lektor Personne?

Genmäle

af

Gustaf af Geijerstam.

Pris 75 öre.

I samma band

Af

HUGH CONWAY,

Förf. till **Töcken och Ljus** m. II.

Från Engelskan

af

Tom Wilson.

Pris 1: 75.

Innehåll:

En hemlighetsfull Stradivarius. — Fleurette. — Téservisen. — Musikantens berättelse. — Fru Blatchfords testamente. — Min förste klient.

Stockholms-Interiörer

Af

Janne Bruzelius.

I. Den 4 April 1877. II—III. Rödlufvan—Kulan.

Pris för hvarje del 1: 25.

Försigtighetsmått i äktenskapet.

En framställning af de s. k. preventiva medlen

Af

En läkare.

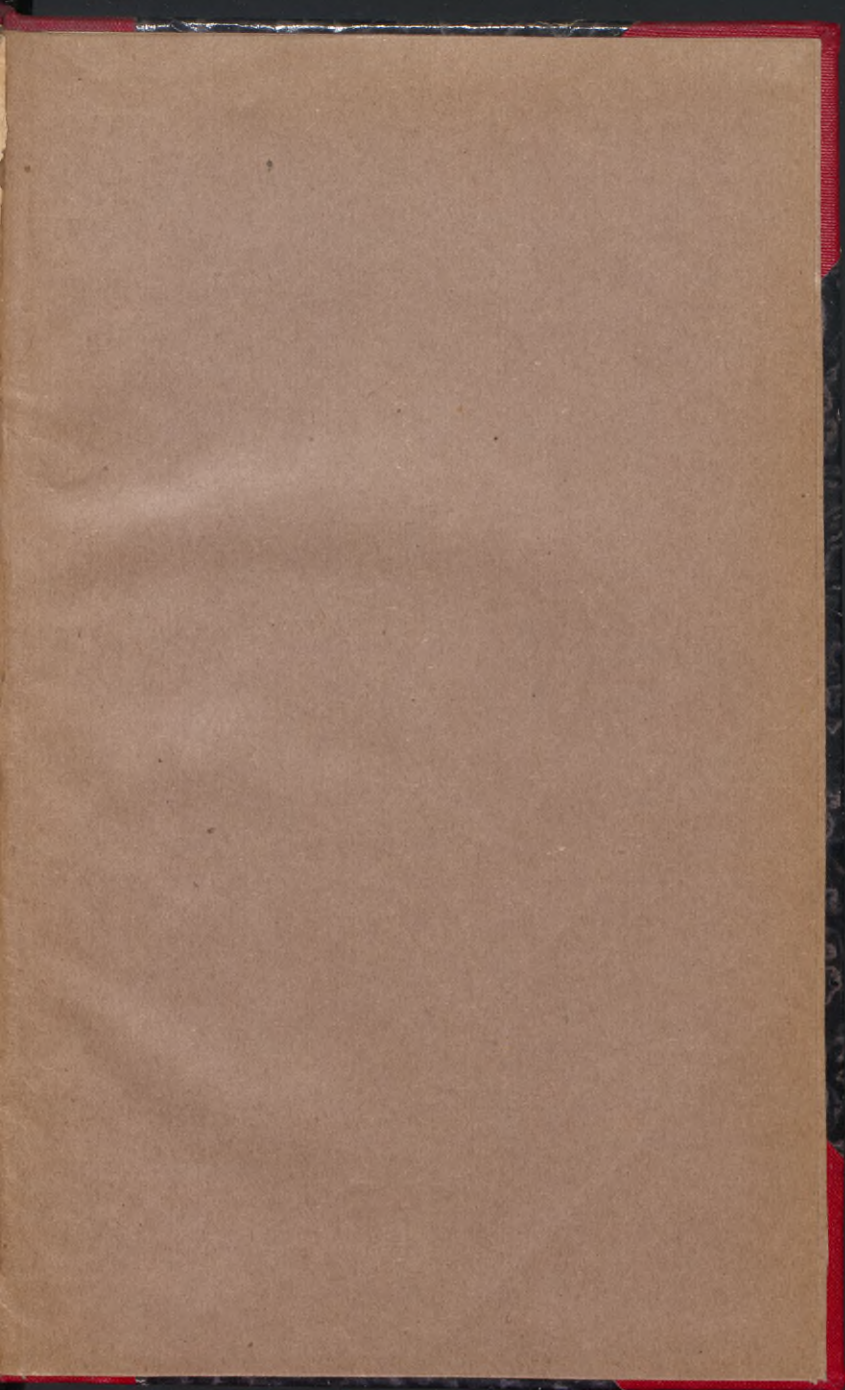
Med förord af *Knut Wicksell.*

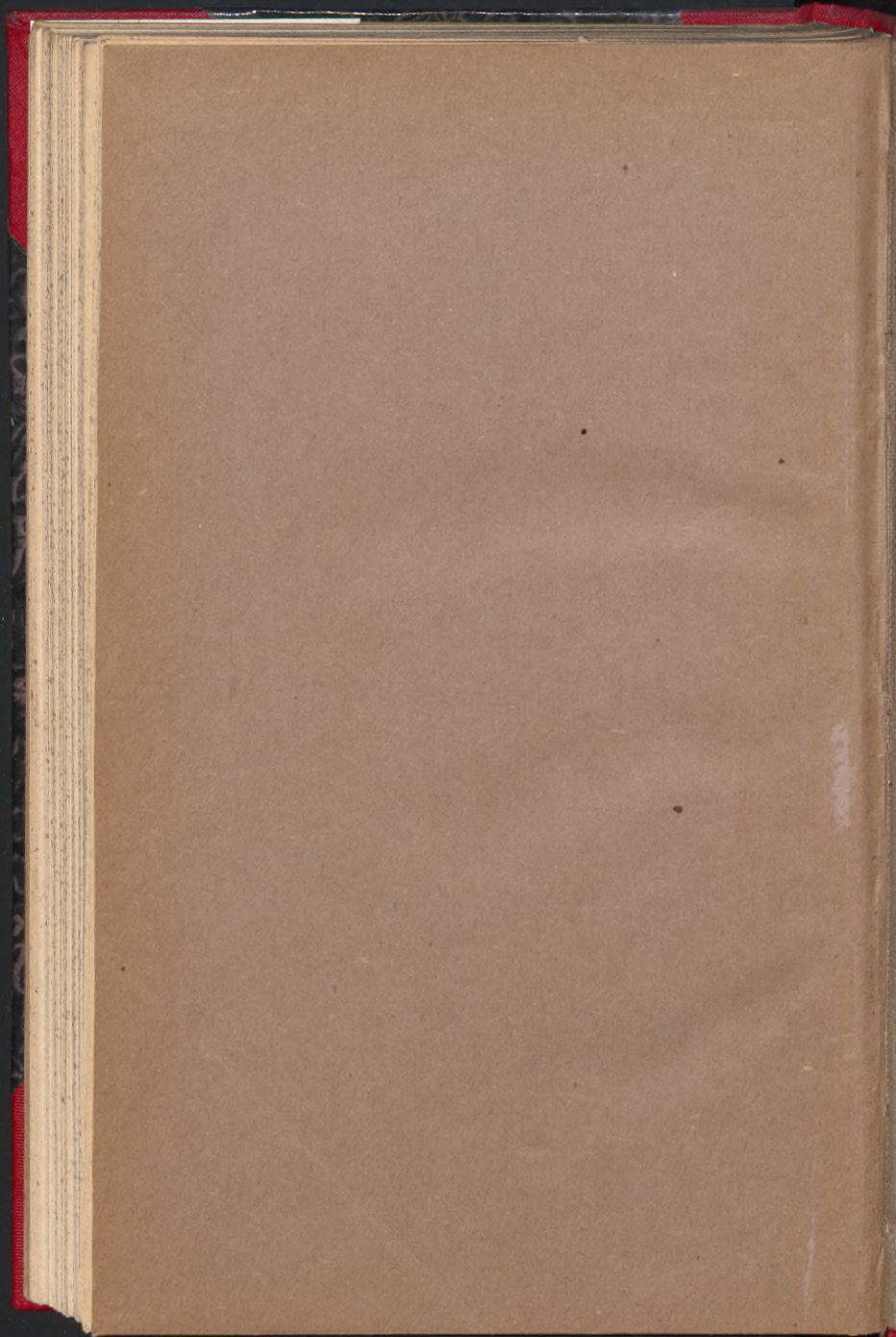
4:de genomsedda upplagan.

Pris 40 öre.

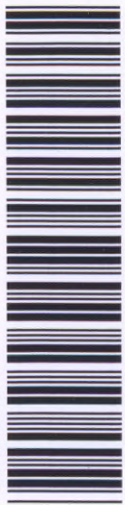
Dessutom förberedes att inom kort utkomma:

Knut Wicksell's föreläsningar.

6000238961

Göteborgs universitetsbibliotek

